

KASIM-ARALIK 2025 / SAYI: 18

antsanat

www.antsanat.net

ATATÜRK'ÜN
CUMHURİYETİ

KALEİÇİ OLD TOWN FESTİVALI
10 YAŞINDA!

ALİ RIZA BİNBOĞA:
"YARINLAR BİZİM"

10. ANTALYA EDEBİYAT GÜNLERİ BAŞLIYOR

10. Antalya Edebiyat Günleri Başlarken...

Merhaba...

Kentin en önemli kültürel etkinliklerinden Antalya Edebiyat Günleri, 10'uncu yolculuğuna 21-23 Kasım 2025 tarihleri arasında çıkacak. Bu sütunlarda, dergi çevresi olarak yayımlanmaya başladığımız ilk günden itibaren başlıca destekçilerinden olduğumuz etkinliğin, Yürütme Kurulu (*) tarafından kaleme alınan manifestosunu yeniden hatırlatmanın önemli olacağını düşünüyoruz:

“Çağdaş, yaşanabilir bir kentin, sakinlerine ve konuklarına sundukları arasında zengin bir edebiyat ortamı da olmalıdır. Bir kentteki edebiyat ortamının yeterliliği, onun yaygınlığı ve çeşitliliği kadar değeri ve derinliği ile ölçülür. Nerede olursa olsun, bir edebiyatın yerel özellikler taşıması kaçınılmazken, ulusal ve evrensel edebiyat ortamlarının genel seviyesinin altına düşmemesi de istenir; bu, yerel ve ulusal edebiyatın her iki yakasının canlılığı için gereklidir. Edebiyatın metropollerdeki duruş ve tutumunun (konumunun?) her yerde aynıyla tekrarı yerine, farklı mekânlardaki buluşma ve etkileşimlerde bütün taraflar için besleyici deneylere girilmelidir.

Kent edebiyat ortamının oluşturulması, geliştirilmesi ve desteklenmesinde, her alanda olduğu gibi, bazı sosyal kesim ve kategorilerin (kadın, genç, engelli, ekonomik ve sosyal bakımından darlık sıkıntıları içinde olanlar) edebi deneyim ve etkileşim alanlarına ulaşmasını özellikle kolaylaştırıcı yollar izlenmeli, yöntemler ve araçlar geliştirilmelidir.

Kentin özgün yanlarıyla sanat ve edebiyata katılması onun yeniden yaratılması anlamına gelmektedir. Kentin, bu yanlarıyla (yönleriyle edebiyat ve sanat alanlarında belirginleşmesi ve gelecek kuşaklar için daha iyisini söz veren bir

edebiyat mekânına dönüşmesi çok önemlidir.

Bütün bunlar kent yönetimi, sivil girişimler, sanatçılar, edebi kişilikler, yazar örgüt ve kurumlarıyla etkileşim içinde hayata geçirilebilirse, yaşam ve sanat, dolayısıyla kent ve güzelduyu iç içe var olabilir.

Daha yaşanılır, bir kent ve esenlik içinde, daha mutlu kentliler istediğimize göre:

- Antalya, ona yakışan, canlı, değerli ve sürekli bir sanat ortamına sahip olmalıdır. Bu Antalya Edebiyat Günleri'nin de varoluş nedenidir.
- Antalya Edebiyat Günleri'nin amacı, Antalya'yı canlı bir edebiyat şehri yaparken onun edebiyatta ve sanat ortamında daha çok yer almasını, kentlinin edebiyatta daha çok katılmasını sağlamaktır.”

(*) Ahmet Telli,
Ali Cengizkan,
Eren Aysan,
Ferruh Tunç,
İbrahim
Karaoğlu,
Nazmi Ağıl,
Nedret Öztokat
Kılıçeri,
Özcan Karabulut,
Serhan Ada,
Tarkan Günersel,
Tuncer Çetinkaya.

antsanat'tan

antsanat

KASIM- ARALIK 2025 / SAYI: 18

Yayın Danışmanı
Ferruh Tunç

Görsel Yönetmen
Abdullah Yüksel

E-Posta:
m_zamanlar@hotmail.com

Web:
antsanat.net

 antsanatdergisi

Kapak: Haşime Altaylı, "Dokunun Hafızası" Tık Ağacı, Bakır, Epoksi Reçine, Akrilik Boya. 50 X 50 X 12 cm.

Ümit Uysal
Belediye Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni
Tuncer Çetinkaya

MURATPAŞA BELEDİYESİ KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

2.	Fotoğraf: Özen Burcu Yüceşen	46.	Hisseden Aruoba'ya / Yağmur Zunluoğlu
3.	AntSanat'tan	48.	Arşiv: Antalya'dan / Cavit Orhan Tütengil
6.	Atatürk'ün Cumhuriyeti / Sinan Meydan	50.	Öykü: Doru Atın Ölümü / Yalçın Duman
10.	Kaleiçi Old Town Festivali 10 Yaşında!	53.	Sulu Boya: Anastasia Pepeneeva
15.	Gitar Festivali'nin Ardından	54.	Söyleşi: İbrahim Dağhan / Gazanfer Eryüksel
16.	Akdeniz'in Geleceği: İklim Çalıştayı	57.	Şiir: "Hepsi Bu" / Mahir Karayazı
17.	"Göç" / Mehmet Ali Aksakal	58.	Atatürk Kütüphanesi / Bülent Ağaoğlu
18.	"Halka Yol Gösteren Özgürlük" / Ziyaver Şencan	61.	Filika Suyu İndi!
22.	Alımlama Estetiği Üzerine / Bita Amirihosseini	62.	Baküs Sahne / Betül Tarıman
25.	Sanatın Sonu mu? / Nail Güç	66.	Söyleşi: İsmail Sarp Aykurt / Musost Canbek
28.	"Olduğu Gibi" / Gizem Cantürk	69.	İncal / Hakan Şaşmaz
29.	"Yalnız Kalabalık" / Sinan Demir	73.	Şiir: Ra'ya Vitray / Gazanfer Eryüksel
30.	Eskiz Defteri / Kenan Yiğit	74.	Söyleşi: Can Gadirli / Nadire Sönmez
32.	Söyleşi: A. Haldun Taşdelen / Yeşim Taşdelen	76.	Söyleşi: Ali Rıza Binboğa / Sena Aydın
36.	Öykü'nün Yolculuğu / Özcan Karabulut	79.	Söyleşi: Deniz Yavuz / Tuncer Çetinkaya
40.	Söyleşi: Nazmi Ağıl / AntSanat	83.	Tonguç'un Anısına / Tunç, Sözen, İrten
43.	"Nar", Zerrin Tunç / "Çalışmak", Ferruh Tunç	92.	10. Antalya Edebiyat Günleri Başlıyor / AntSanat
44.	Tutunamayanlar / Çiğdem Ekiz	96.	Tarihten: Sansüre Hayır
45.	Kitaplar / İbrahim Dağhan	99.	Karikatürler: Hasan Ceylan

Atatürk'ün Cumhuriyeti

Atatürk'ün kurduğu laik Cumhuriyetin kuruluş felsefesine sahip çıkmak, geçmişe saplanıp kalmak değil, Türkiye'nin aydınlık geleceğine sahip çıkmaktır.

Sinan
MEYDAN

Aydınlanma ve Sanayi devrimlerini yapamamış, yüzde 90-95'i okur-yazar olmayan, savaş yorgunu, yoksul, hasta ve uluslaşmamış bir din-tarım toplumunda, 600 yıllık saltanatın gölgesindeki çokuluslu bir imparatorluğun enkazından yaklaşık on yıllık bir meşrutiyet tecrübesi ile laik bir cumhuriyet çıkarmak hiç de kolay değildi. İşte 101 yıl önce Mustafa Kemal Atatürk bu zor işi başarmıştı.

Peki, ama Atatürk için Cumhuriyet neydi? Sadece egemenliğin kayıtsız şartsız millete verildiği, yöneticilerin seçimle belirlendiği, ülkeyi halkın temsilcilerinden oluşan bir meclisin yö-

nettiği bir siyasi rejim miydi? Yoksa Atatürk için Cumhuriyetin çok da derin ve geniş bir anlamı var mıydı?

Herkes gibi Atatürk için de Cumhuriyet, her şeyden önce yöneticilerin halk içinden seçimle belirlendiği "ulusal egemenliğe" dayanan bir siyasi rejimdi. Atatürk, Cumhuriyeti, kavramın özündeki "halk" ve "halk iradesi"ne gönderme yaparak "Halkçılık" ve "Demokrasi" ile eşanlamlı olarak da kullanıyordu. Yani Atatürk için Cumhuriyet yönetimi demek, "halkçı" ve "demokratik" bir yönetim demektir. (1930'lar da liselerde okutulan, Afet İnan imzasıyla yayımlattığı "Vatandaş İçin Medeni Bilgiler" adlı kitabında Cumhuriyeti bu şekilde kullandığı

açıkça görülmektedir.) Ancak Atatürk'ün anladığı ve Türkiye'de kurduğu Cumhuriyet, sadece siyasal rejim değişikliğini değil, aynı zamanda çağdaş bir sosyo-kültürel değişimi amaçlıyordu. Bu yönüyle Atatürk'ün Cumhuriyeti, akla, bilime dayanan bir toplumsal aydınlanma projesidir.

Cumhuriyetin Amacı: Muasır Medeniyet

Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetin temel amacı çağdaş medeniyetti. Atatürk, bu gerçeği şöyle ifade ediyordu:

“Milletimizin hedefi, milletimizin mefkûresi (ideali) tam anlamıyla medeni bir toplum olmaktır. Çünkü dünyada bir milletin varlığının değer, özgürlük ve bağımsızlık hakkı, sahip olduğu ve yapacağı medeni eserlerle orantılıdır. Medeni eser yaratmak yeteneğinden yoksun olan milletler özgürlük ve bağımsızlıklarını kaybetmeye mahkûmdurlar. Medeniyet yolunda yürümek ve başarılı olmak hayatın şartıdır. Bu yol üzerinde ileriye değil geriye bakmak bilgisizliğini ve ihtiyatsızlığını gösterenler, genel medeniyetin coşkun seli altında boğulmaya mahkûmdurlar.” (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.16, s.288)

Atatürk'ün deyişiyle, “medeniyetin coşkun selinde boğulmamak” için o selde yüzmeyi öğrenmek ve o sele katılmak gerekiyordu:

“Medeniyetin coşkun seli karşısında direnç boşunadır ve o gafil ve itaatsizler hakkında çok acımasızdır. Dağları delen, gökyüzünde uçan, göze görünmeyen zerrelere yıldızlara kadar her şeyi gören, aydınlatan, inceleyen medeniyetin kudret ve yüceliği karşısında Ortaçağ zihniyetiyle, ilkel hurafelerle yürümeye çalışan milletler mahvolmaya mahkûmdurlar...” (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.17, s.286)

Atatürk, medeniyeti, bazen coşkun bir sele bazen de kuvvetli bir ateşe benzetiyordu. Medeniyetin coşkun seline karşı duranların o selde boğulacağını, medeniyetin kuvvetli ateşine kayıtsız kalanların da o ateşte yanacaklarını söylüyordu:

“Medeniyet öyle kuvvetli bir ateştir ki ona kayıtsız olanları yakar, mahveder. İçinde bulunduğumuz medeniyet ailesinde layık olduğumuz yeri bulacak ve onu koruyacak ve yükselteceğiz. Refah, mutluluk ve insanlık bundadır.”

Atatürk bu sözleri, 1925 yılında şapkayı tanıtırken kılık kıyafet devrimini yaparken söylemişti. Bu sözlerden önce söylediği şu sözler de çok dikkat çekiciydi:

“Biz her görüş açısından medeni olmalıyız. Çok acılar gördük. Bunun nedeni dünyanın durumunu anlayamamamızdır. Fikrimiz, düşüncemiz tepeden tırnağa kadar medeni olacaktır. Şunun bunun sözüne önem vermeyeceğiz. Bütün Türk ve İslam âlemine bakın. Düşüncelerini, fikirlerini medeniyetin emrettiği değişiklik ve ilerlemeye uyduramadıklarından ne büyük felaket ve ıstırap içindedirler. Bizim de şimdiye kadar geri kalmamız ve en nihayet son felaket çamuruna batışımız bundandır. Beş altı sene içinde kendimizi kurtarmışsak zihniyetimizdeki değişmedendir. Artık duramayız, çünkü mecburuz.”

Atatürk'ün teşhisi çok doğrudur. Türk-İslam dünyası “medeniyetin emrettiği değişiklik ve ilerlemeye uymadığı için” geri kalmış ve sonunda Atatürk'ün deyişiyle büyük bir “felaket ve ıstırap içine” düşmüştü. Toplumsal kurtuluş için medenileşmekten (çağdaşlaşmaktan) başka çare yoktu.

İşte Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet, Türk toplumuna, medeniyetin coşkun selinde boğulmadan ve kuvvetli ateşinde yanmadan hayatta kalmanın, büyük bir felaket ve ıstırap içine düşmeden kendini kurtarmanın nasıl mümkün olacağını göstermeyi amaçlıyordu.

Cumhuriyetin Parolası: Bilim

Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetin parolası hiç tartışmasız bilimdir. Türkiye'nin, Atatürk'ün gösterdiği hedefe; “muasır medeniyetler düzeyine, hatta onun da üzerine çıkabilmesi”, çağdaşlaşabilmesi ancak bilime önem verilmesiyle mümkündür.

Atatürk, 22 Eylül 1924'te, Samsun'da cumhuriyetin öğretmenlerine -dünya tarihine altın harflerle yazılacak sözlerle- şöyle seslenmişti: "Dünyada her şey için; maddiyat için, maneviyat için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit (en gerçek yol gösterici) ilimdir, fendir. İlimin ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cehalettir, sapkınlıktır. Yalnız ilim ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının gelişmesini kavramak ve ilerlemelerini zamanında izlemek şarttır. Bin iki bin, binlerce sene önceki ilim ve fen dilinin çizdiği kuralları, şu kadar bin sene sonra bugün aynen uygulamaya kalkışmak, elbette ilim ve fennin içinde bulunmak değildir." (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.17, s.44)

Atatürk, bu sözleri tam 100 yıl önce söylemişti. O sırada Cumhuriyet daha bir yaşına bile basmamıştı. Yüzyıllarca sultan-halifelerin yönettiği, şeyhülislamın yön verdiği, dinsel kuralların egemen olduğu, yüzde 90'ı okuryazar olmayan bir din-tarım toplumunda o toplumu biçimlendirecek Cumhuriyetin öğretmenlerine "En hakiki mürşit ilimdir fendir..." demenin anlamı çok büyüktür.

İşte Cumhuriyet, Atatürk'ün bu çağını aşan "En hakiki mürşit ilimdir fendir" sözü doğrultusunda toplumun "ilimle, fenle" çağdaşlaşarak yükselmesini hedeflemiştir. "Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan bulup alacağız ve her millet ferдин kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur," diyen (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.14, s.44-45) Atatürk'ün liderliğinde gerçekleştirilen Cumhuriyet Devrimlerinin tamamı bilimsel bir temele dayanan çağdaşlaşmaya yönelik düzenlemelerdir.

Cumhuriyetin parolası bilimdir: Atatürk'ün 10. Yıl Nutku'ndaki ifadeyle "Türk milletinin yürümekte olduğu ilerleme ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir."

Cumhuriyetin Niteliği: Laik

Atatürk, kurduğu Cumhuriyetle, bilime dayanarak toplumsal aydınlanmayı sağlayıp Türkiye'nin çağdaşlaşmasını amaçlamıştır. Ancak bilimsel gelişme için her şeyden önce aklın özgürleşmesine ihtiyaç vardır. Aydınlanma süreçlerinden geçmemiş bir din-tarım toplumunda aklın özgürleşmesi kolay değildir.

Batı'da yüzyıllar içinde kiliseye karşı verilen uzun soluklu ve hatta kanlı bir mücadele sonunda laikliğin gelişmesi sayesinde akıl ve vicdan özgürlüğü sağlanmıştır. Bu nedenle laik devletin istediği insan, "aklı hür, vicdanı hür" bireydir.

Laikliği, devletin değişmez din kuralları yerine, insan aklının eseri değişebilen dünyevi kurallarla yönetilmesi ve toplumun da bu doğrultuda şekillendirilmesi olarak tanımlamak mümkündür.

Hegel'in deyişiyle "Devlet dinle birleştiği zaman dinin kalıbına girer... Dinin devletle özdeşleşmesi ölümcül sonuçlar yaratır." Bu nedenle Aydınlanmacı düşünce, devletin ve dinin birleşmesine, devlet ve din özdeşliğine itiraz etmiştir. Laiklik, bu haklı itirazın sonucunda ortaya çıkmıştır.

Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'ni laik bir devlet olarak kurmak istemiş, ancak dönemin sosyolojisinde Cumhuriyeti adım adım laikleştirmeyi daha uygun bulmuştur. Atatürk'ün neredeyse tüm devrimleri Türkiye Cumhuriyeti'ni laikleştirmeye yöneliktir. Çünkü Atatürk, siyasetin, hukukun, eğitimin, ekonominin, toplumsal ilişkilerin çağdaş gelişiminin ancak -dinlerden bağımsız- laik bir anlayışla sağlanabileceğini görmüştü. Siyasi yapıyı, hukuku, eğitimi çağdaştırmadan; saltanatı, hilafeti kaldırmadan, kadınlara medeni ve siyasi haklar vermeden, akılcı ve bilimsel bir eğitim sistemi kurmadan, cehaleti yenmeden, yeni kanunları benimsemeden ülkeyi demokratikleştirmek ve çağdaşlaştırmak mümkün değildi. Atatürk,

bu temel uygarlık gerçeğini görerek Cumhuriyeti laikleştirmiştir.

Atatürk; sultanı-halifeyi “Allah’ın yer-yüzündeki gölgesi” olarak gören siyaset teorisiyle, biat kültürüyle, değişmeyen şeriat hukukuyla, nakilci medrese eğitimiyle, kadının en temel haklarını gasp eden dünya görüşüyle, tekke, tarikat, cemaat yapılanmasıyla, eski takvimle, tartıyla, ölçüyle, Türkçeye uymayan Arap harfleriyle, çağa uymayan eski kılık kıyafetle her geçen gün değişen ve gelişen dünyada “tam bağımsız” ve “çağdaş” bir hayat sürmenin olanaksız olduğunu 100 yıl önce görerek laik bir Cumhuriyet kurmuştur.

Atatürk, “Vatandaş İçin Medeni Bilgiler” kitabında laiklikle çağdaşlaşma arasındaki ilişkiyi şöyle vurgulamıştır:

“Türkiye Cumhuriyeti’nin resmi dini yoktur. Devlet idaresindeki bütün kanunlar, nizamlar, ilmin çağdaş medeniyete sağladığı esas ve şekillere; dünya ihtiyaçlarına göre yapılıp ve uygulanır. Din telakkisi vicdani olduğundan, din fikirlerini, devlet ve dünya işlerinden ve siyasetten ayrı tutmayı, milletinizin çağdaş ilerlemesinde başlıca başarı etkeni görür.”

Amacı “çağdaş medeniyet”, parolası “bilim”, niteliği “laik” olan Atatürk’ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan 100 yıl sonra bugün, kuruluş felsefesinden uzaklaştırılmak isteniyor. Atatürk’ün kurduğu laik Cumhuriyetin kuruluş felsefesine sahip çıkmak, geçmişe saplanıp kalmak değil, Türkiye’nin aydınlık geleceğine sahip çıkmaktır.

antsanat

Antalya Muratpaşa Belediye Başkanı Ümit Uysal, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları kapsamında Türkan Şoray Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilen “Sinan Meydan’la Adım Adım Cumhuriyet” söyleşisinde Cumhuriyet’in iktisadi kazanımlarına vurgu yaparak “Geçmiş, tarihi unutursan kişi başında 10 bin dolarlık adaletsiz gelir dağılımıyla kahırsın” dedi.

Uysal, tarihsel gelişmelerin bugünü anlamada büyük önem taşıdığını belirterek şunları söyledi: “Tarihsel gelişmeleri doğru okumadığımızdan çocuklarımıza ve gelecek nesillerimize aktarmıyoruz. Genel olarak toplumda tarihsel akış bilgileri yanhş. Tarihsel akış bilgileri yanhş olunca da bu durum, gömleğin ilk düğmesinin yanhş iliklenmesi gibi sıralı hatalara neden oluyor. Geçmiş, tarihi unutursan, kişi başı 10 bin dolarlık adaletsiz bir gelir dağılımıyla kahırsın. Tarihin en önemli sayfalarını yırtıp atıyoruz. Sonra para politikaları ve faiz uygulamalarıyla ekonomiyi düzeltmeye kalkıyorlar. Bizim de görevimiz, topluma bu acı haberleri, gerçek hikayeleri anlatmak ve geleceğe uyarlamalarını sağlamak.”

Başkan Uysal, konuşmasını Cumhuriyet Bayramı’nın 102’nci yıl dönümünü kutlayarak tamamladı. Söyleşinin sonunda ise tüm katılımcılar ellerinde Türk bayraklarıyla Cumhuriyet Bayramı’nı coşkuyla kutladı.

Kaleiçi Old Town Festivali

10 YAŞINDA!

Antalya Muratpaşa Belediyesi'nin kentin tarihi merkezi Kaleiçi'nde düzenlediği Uluslararası Kaleiçi Old Town Festivali bu yıl 10'uncu yaşını kutladı. 9-12 Ekim'de gerçekleşen festivalin geleneksel korteji 10 Ekim Cuma saat 18.00'de eski Büyükşehir Belediyesi binası önünden başladı. Kortejin ardından, saat 20.00'de Gripin konseri Karaalioğlu Parkı Orta Mirador'da gerçekleşti.

Kaleiçi, birbiriyle kesişen dar sokakları, konakları, begonvillerle saklı pencereleriyle ziyaretçilerinin keşfetme duygusunu tetikleyen, farklı rotalarında insanlık tarihinin izleri sürülen, dünya mutfağının sıra dışı örneklerini bir araya getiren Antalya'nın tarihi kent merkezi.

1984'te Uluslararası Turizm Yazarları Birliği'nce (FİJET) verilen ve "Dünya Turizm Oscarı" olarak adlandıran 'Altın Elma' turizm

ödülünün sahibi olan yaşayan antik kent, dünya turizm trendlerinin değişmesi, ilgisizlik gibi nedenlerle neşesini yıllar içinde kaybetti. Muratpaşa Belediyesi, tam da böyle bir dönemde yeni yerler, kültürler ve insanlar keşfetme duygusuyla hareket eden, kente yayılan, esnafla bütünleşen bir turizmi geliştirmek için 2014'ten itibaren Kaleiçi'ni merkeze alan bir çalışma içine girdi.

Her yıl dünyanın dört bir yanından şehirlerin heyetlerini ağırlayan Muratpaşa Belediyesi,

10'uncusu gerçekleşen Uluslararası Kaleiçi Old Town Festivali'nde 21 ülkeden 26 şehrin heyetlerini konuk etti. Heyetler, 11 Ekim saat 11.00-17.00 arası Türkan Şoray Kültür Merkezi'nde gerçekleşecek forumda bir araya geldi. Dört gün boyunca devam eden festivalde Kaleiçi'nin tarihi sokaklarında 34 ayrı noktada 120 farklı etkinlik kent sakinleriyle buluştu.

Kaleiçi Sokakları Sanatla Renklendi

Festival boyunca Kaleiçi; resim, heykel, seramik, fotoğraf, karikatür, keçe sanatı, yağlı boya, akrilik ve sulu boya çalışmaları, tezhip, ebru sanatı sergileri, atölye çalışmaları ve workshoplarla renklendi.

Festivalin ilk iki günü, ZİÇEV Antalya Şubesi ve İstek Antalya Okulları tarafından Ruinadalia Otel'de saat 10.00-15.00 arası "Ebru Sanatı, Sokakta Boyama, Bileklik Yapımı ve Boyama Atölyesi" gerçekleştirildi. 9-10-11 Ekim saat 11.00-18.00 arası "Şehrin Yüzleri" isimli "Kendi Portreni Çiz" etkinliği halk katılımıyla Kılınçarslan Hamam Sokak'ta düzenlendi.

9 Ekim Perşembe saat 13.00-14.00 arası Kılınçarslan Hamam Sokak'ta "Taşan Hayaller" isimli çakıl taşı sanatı atölyesi gerçekleştirildi. Festivalin dikkat çeken bir diğer etkinliği ise Candan Sanat Atölyesi'nin düzenlediği "Geçmişten Günümüze Modern Dokuma" isimli workshop oldu. Halk katılımıyla gerçekleşen dokuma atölyesi 9-10 Ekim'de Cedrus Otel'in bahçesinde saat 14.00'de yapıldı.

Kaleiçi'ni Sporla Keşfet

Kaleiçi Old Town Festivali'nde ayrıca bu yıl ilk kez oryantiring yarışması düzenlendi. Dünyanın dört bir yanından gelen ülke he-

yetlerinin de katıldığı yarışmada, yaşayan antik kentin dar sokaklarında harita ve pusulalar yardımıyla tek tek hedefler arandı. Kent sakinlerinin katılımına da açık olan yarışma 12 Ekim Pazar günü gerçekleşti.

Festivalde bu yıl rehberli Kaleiçi turları da yer aldı. 9-10-11 Ekim'de saat 17.00'de gerçekleşen turlar, Uluslararası Kültür Sanat Göç ve Uyum

Derneği işbirliği ile "Bitkileri ile Kaleiçi", "Sokak İsimleri ile Kaleiçi", "Gezginlerin Ağzından Kaleiçi" başlıklarıyla düzenlendi.

Festivalde Nostaljik Esintiler

Kaleiçi'nin mimari dokusuna vurgu yapan bir diğer etkinlik ise "Eskiden Günümüze Kapı, Tokmak ve Kilitler başlıklı açık hava atölyesi oldu. Etkinlik, 10-11-12 Ekim saat 12.00-17.30 arasında Buda Kafe'de gerçekleşti. 10 Ekim saat 15.00-17.00 arası No 14 Kafe'de "Geleneksel Motiflerle Kaykay Boyama" isimli workshop, 11 Ekim saat 14.00-16.00 arası Üç

Kapılar'da "Canlı Karikatür Portre Atölyesi", 12 Ekim Pazar günü 14.00-16.00 arası yine Üç Kapılar'da "Sulu Boya Kartpostal Atölyesi" düzenlendi.

Diğer Etkinlikler

11 Ekim saat 17.00'de Üç Kapılar girişinde "Giyilebilir Sanat Defilesi"; AKMED Konferans Salonu'nda ise "Kuva-i Milliye Destanı" isimli şiir ve müzik dinletisi gerçekleşti. 11-12 Ekim saat 14.00-15.00 arası Hadrianus Otel'de "Çocuklar İçin İnteraktif Felsefe Atölyesi" düzenlendi. 12 Ekim Pazar günü AKMED Konferans Salonu'nda "21. Yüzyılda Antalya'da Kültür ve Sanat" başlıklı AntSanat Buluşmaları yapıldı. Tüm bu etkinliklerin yanı sıra kent sakinleri Kaleiçi'nde projeksiyon gösterimleri, rengarenk dans gösterileri ve birbirinden renkli konserlerle dolu, dört gün yaşandı.

"Gelecek Kuşaklar da Burada Buluşmalı"

Bu yıl 10'uncusu düzenlenen Kaleiçi Old Town Festivali, Akra Antalya'da gerçekleştirilen gala yemeğiyle başladı. Açılış gecesi, 21 ülkeden 26 şehrin katılımıyla, şehirler arasında dostluk köprülerinin kurulduğu bir buluşma noktası oldu. Muratpaşa Belediyesi'nin, bir yanı uçsuz bucaksız maviliğiyle Akdeniz'e açılan, diğer yanı konakları ve begonvillerle çevrili sokakları ve meydanlarıyla

tarihe uzanan Antalya'nın tarihi kent merkezinde düzenlediği Kaleiçi Old Town Festivali başladı. Bu yıl 21 ülkeden 26 şehrin katıldığı festivalin gala yemeği Akra Antalya'da gerçekleşti. Belediye Başkanı Ümit Uysal ve eşi Ümran Uysal'ın ev sahipliğindeki geceye çok sayıda davetli katıldı.

Başkan Uysal, gecede yaptığı konuşmada, Kaleiçi Old Town Festivali'nin kültürleri bir araya getiren ve dünyanın ortak sorunlarına çözümler aranan hem kültürel hem de diplomatik bir çalışma olduğuna vurgu yaptı. Başkan Uysal gecede konuşmasına şöyle devam etti:

"Savaşların hüküm sürdüğü vahşi bir politik ortam var dünyamızda. Her şey çok hızlı yaşıyor. Çok hızlı tüketiliyor. Kültürel varlıklar; bize bu hayatın hissederek, daha yavaş, ritimle, dolu dolu, anlaşılabilir şekilde yaşana-bileceğini gösteriyor. Bu duygu, dünyamızın ihtiyacı olan duygu. Bu duygu barış demek, estetik demek. Katılımcı bütün şehirler, burada geçirdikleri üç gün boyunca sadece temsil ettikleri şehirleri ve kendilerini değil şehirlerinin bütün insanlarını da bir araya getirmiş gibi oluyor. Dünyanın çeşitli şehirlerinin temsilcileri bu festivalle bir araya geliyor. Şehirlerin kültürel varlıkları da ruhları da gelecekleri de burada buluşuyor. Gelecek kuşakları da burada buluşmalı."

Çek Cumhuriyeti Prag 6 Belediye Başkanı Jakub Starek, Kaleiçi Old Town Festivali'ni

şehir diplomasisi açısından çok önemli bulunduğunu söyledi. Başkan Starek, “Bizim için en büyük sorunlardan biri, dünyada ve siyasette artan kutuplaşma. Bu festival, dostluk ve birlikte çalışma konusunda ilerlemenin yolunu gösteren bir örnek” dedi.

Romanya Sibiu Belediye Başkanı Astrid Fodor ise festivalin şehirler arasında güçlü bağlar kurduğunu belirtti ve şunları söyledi: “Bu harika bir festival ve harika insanlar. Bu festival aracılığıyla dünyanın dört bir yanındaki birçok şehirle ağ kuruyorsunuz. Ve bu çok önemli. Bizler de farklı yerlerden gelerek Türkiye hakkında, Türk halkı hakkında, kültürleri, tarihleri ve gastronomileri hakkında çok şey öğreniyoruz ve dost oluyoruz.”

Ukrayna Kamianets-Podilskyi Belediye Başkanı Mykhailo Positko da kültürel kaynaşma açısından festivali çok değerli bulduğuna vurgu yaptı. Moldova Komrat Belediye Başkanı Sergey Anastasov ise “Böyle festivaller her devlet için gerekli. Yalnızca tarih değil; dil, müzik, dans, kültür. Birbirimizi bu festivaller aracılığıyla tanıyor ve anlıyoruz” dedi. Galanın sonunda Başkan Uysal, festivale katılan belediye başkanları, temsilci ve heyetlere plaketlerini takdim etti.

Barış Vurgusu

10. Kaleiçi Old Town Festivali kapsamında barış temasıyla gerçekleşen forumda “Barışın üç temel başlıktan oluştuğunu düşünüyorum. Ülke yönetimleri arasındaki barış, ekonomik barış ve kültürler arası barış. Bizim şehirler olarak dünya barışına sağlayabileceğimiz çok şey var. Bu güçlü kent dokuları, bu güçlü kent ruhları dayanışma içinde dünya barışına çok şey katabilir” diye konuştu.

Muratpaşa Belediyesi, Kaleiçi Old Town Festivali kapsamında konuk belediye heyetleriyle ‘barış’ temalı bir forum düzenledi. Türkan Şoray Kültür Merkezi’nde düzenlenen forumda festivale katılan 21 ülkeden 26 şehrin heyetleri kendi ülkelerinde uyguladıkları barış politikalarına yönelik sunumlarını gerçekleştirdi. Başkan Uysal, forumda yaptığı konuşmada dünyanın dört bir yanında yaşanan savaşlara dikkat çekti. Bu yıl, yaşanan savaşlara vurgu yapmak ve farkındalık oluşturmak amacıyla ‘barış’ temalı bir forum düzenlediklerini belirten Başkan Uysal, barışın üç temel başlıktan oluştuğunu ifade ederek şunları söyledi:

“Birincisi ülke yönetimleri arasındaki barış. Uluslararası siyasetin barışı, ülkelerin barışı. İkincisi ekonomilerin barışı, ekonomik yarışların centilmence, adil ve sürdürülebilir

olması. Üçüncüsü ise kültürler arası barış. Farklı kültürlerin birbirine saygı duyması, birbirini olduğu gibi kabul etmesi ve empati yapmaya çalışması. Bütün bu barış setinin ortaya çıkabilmesi için de katkısız insan hakları seti gerekiyor. İnsanların haber alma, düşünme, konuşma, siyasi aktivitede bulunma haklarının sınırsız ve dünyada tek standartta gerçekleşebilmesi gerekiyor. Buna bizim şehirler olarak yapacağımız çok katkı var. Çünkü bizim birlikteliklerimiz siyasete dayanmıyor, saygıya dayanıyor. Bizim beraberliğimiz kültürel varlıkların korunmasına, şehir sorunlarının çözülmesine, turizm ve kültürel görünürlüğün bütün şehirlerde yarattığı pozitif etkinin ortaya çıkarılmasına yarıyor.”

Başkan Uysal, festivale katılan tüm ülke ve şehir heyetlerine teşekkür ederken ise “Bizim şehirler olarak dünya barışına sağlayabileceğimiz çok şey var. Bu güçlü kent dokuları, bu güçlü kent ruhları dayanışma içinde dünya barışına çok şey katabilir. Bu çalışmaya katıldığımız için, bu birliğin bir parçası olduğunuz için hepinize ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum” diye konuştu.

Forum sonunda festivale katılan heyetler, barış deklarasyonu imzaladı. Forumda ayrıca Muratpaşa Belediyesi, Ukrayna’dan Kamianets-Podilski ve İtalya’dan Noto şehirleriyle kardeş şehir olma yolunda iş birliği protokolleri imzaladı.

Gitar Festivali Sona Erdi

Antalya Muratpaşa Belediyesi ve ODTÜ Antalya Mezunlar Derneği'nin 14'üncüsünü düzenlediği, Türkiye'de gitar dalında gerçekleşen en uzun soluklu festival olan Uluslararası Antalya Gitar Festivali sona erdi.

Klasik gitarın yeni isimlerini, virtüözlerini ve gitarda yeni yaklaşımları Antalyalı sanatseverlerle buluşturan 14. Uluslararası Gitar Festivali, Türkan Şoray Kültür Merkezi'nde üç gün boyunca müzikseverleri bir araya getirdi.

Sanat danışmanlığını klasik gitarın değerli virtüözlerinden Ahmet Kanneçi'nin üstlendiği festivalin açılış gecesinde klasik ve Flamenko müzik tarzıyla öne çıkan İspanyol piyanist Jose Manuel Cuenca ve kardeşi İspanyol gitarist Francisco Cuenca sahne aldı. İkiliye flamenko danslarıyla

Rosa Gonzales Lopez eşlik etti. Festivalin ikinci gecesinde "18 Yaş Altı; Yılın Genç Müzisyeni" başta olmak üzere 15'ten fazla uluslararası klasik gitar yarışmasında birincilik ödülüne layık görülen genç gitarist Özbek Miraç Sarıgül müzikseverlerle buluştu.

Festivalin final gecesinde ise ilk uluslararası çıkışını 1988'de New York Carnegie Hall'daki Weil Hall'da biletleri tükenen bir konserle yapan İsveçli gitarist Celia Linde sahne aldı. Festival çiçek ve plaket takdiminin ardından sona erdi.

antsanat

Akdeniz'in Geleceği İklim Çalıştayı başlıyor

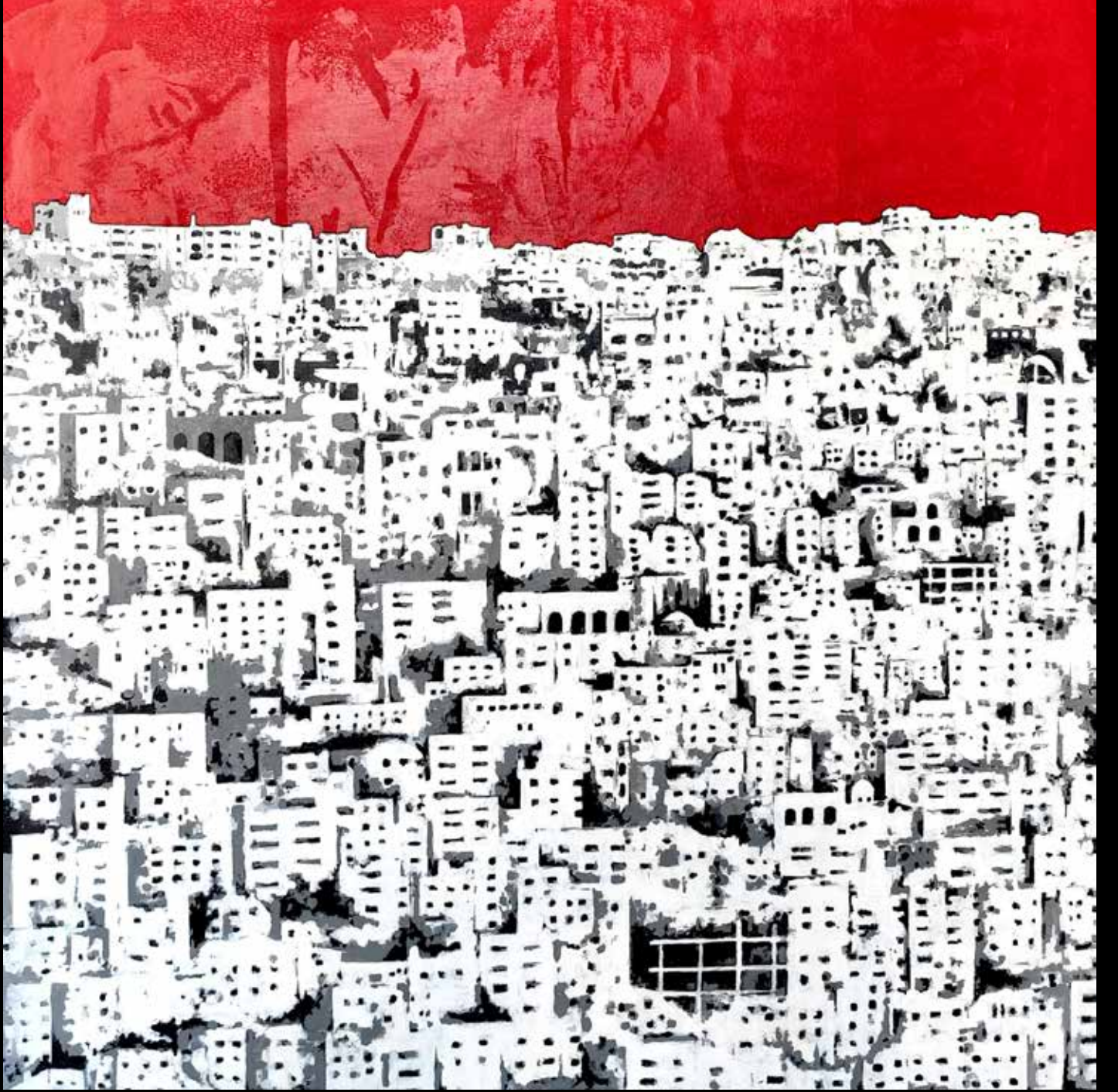
Antalya Muratpaşa Belediyesi'nin 5-6 Aralık'ta Türkan Şoray Kültür Merkezi'nde 5'incisini düzenlediği “+0.5 Akdeniz'in Geleceği Çalıştayı” bu yıl “Enerji: Güneşi, Rüzgarı ve Dalgaları Paylaşmak” temasıyla gerçekleşecek.

Muratpaşa Belediyesi'nin artan hava sıcaklığı, azalan doğal kaynaklar, yükselen deniz seviyeleri, düzensiz yağışlar, kuraklık, sel ve kasırga gibi doğal felaketlerle kendini gösteren iklim krizine dikkat çekmek üzere ilkinin 2021'de gerçekleştirdiği +0.5 Akdeniz'in Geleceği İklim Çalıştayı'nın 5'inci 5-6 Aralık'ta toplanacak. Geçen yıl, “Antalya 2050 İklim Senaryoları” temasıyla gerçekleşen çalıştayda Antalya'nın iklim krizine bağlı olarak yaşayabileceği öngörülen değişimler yapay zeka aracılığıyla oluşturulmuş; iklim krizinin yıkıcı etkilerini gözler

önüne seren sergisi “Exitium – Yok Oluş” büyük beğeni toplamıştı.

Bu yılki buluşmada ise, Akdeniz havzasında iklim değişikliğinin etkileri, enerji dönüşümü ekseninde değerlendirilecek. Güneş, rüzgâr ve dalga gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının bölgesel potansiyeli üzerinden; ekosistem dengesi, akıllı kent yönetimi, adil dönüşüm ve enerjiye erişim hakkı başlıklarıyla bütüncül biçimde ele alınacak. Bunların sonucunda ise uygulanabilir politika önerileri geliştirilmesi hedefleniyor.

antsanat

Mehmet Ali Aksakal
Göç Serisi
80x80 cm
Tuval üzerine akrilik

“Halka Yol Gösteren Özgürlük”

17 Kasım 2018’de Paris’te patlak veren, takip eden günlerde ise Fransa’nın neredeyse bütün büyük şehirlerine yayılarak ‘Horozlar Diyarı’nı sallayan halk ayaklanmasına damgasını vuran Sarı Yelekler Hareketi Macron’a geri adım attırmış, Fransa cumhurbaşkanı, başta akaryakıt zamları olmak üzere imzaladığı bir dizi uygulamayı askıya almak zorunda kalmıştı.

Ziyaver
ŞENCAN

Fransızlar Sever So- kağı ve Protestoyu

Akabinde İtalya, Hollanda ve Belçika gibi ülkelere de sıçrayarak uluslararası mahiyet kazan gösteriler kelimenin gerçek anlamıyla neoliberal kapitalist sisteme güçlü bir küresel itiraz hü-

viyeti kazanacaktı. Buna dair haberlerin ajanslara düşmesinin ardından, yukarıdaki görsel sosyal medyada hızla yayılmaya başlamış, görseli paylaşanların ‘Sarı Yelekliler Hareketi 2. Fransız İhtilâli’ni gerçekleştirerek Macron’a diz çöktürdü’ şeklinde yorumlar yaptıkları dikkatlerden kaçmamıştı. Bu değerlendirmenin dayandığı temel argüman örgütlenmiş halkın vereceği sosyopolitik mücadelenin başarıya ulaştığına işaret etmek olsa da, yukarıdaki görselin ima ettiği bir detay da yapılan bu analojinin arkaplânında rol oynamıştı kuşkusuz. Yukarıdaki fotoğrafın, Eugene Delacroix’ya ait olan ve 1789 Fransız İhtilâli sırasında Paris halkının Bastille’i ele geçirerek mahkûmları

özgürlüklerine kavuşturmasını resmettiği düşünülen ‘Özgürlük Halka Liderlik Ediyor (Liberty Leading People)’ ismiyle bilinen tabloyu, aynı plastik ve estetik kalitede olmasa da, tematik bakımdan andırıyor oluşuydu bahsettiğim o

detay(iii).

Acaba durum gerçekten de böyle midir? Delacroix’nın zikrettiğim tablosu gerçekten de 1789 Temmuz ayında Bastille Zindanı’nın zapt edilmesini mi temsil etmektedir?

Delacroix’in Tablosu Hangi Tarihsel Olayı Resmetmekte?

Dünya’nın hangi coğrafyasında yaşarsa yaşasın, resim sanatına ve insanlık tarihine asgari düzeyde de olsa ilgi duyanlardan rastgele seçtiğiniz kişilere yukarıdaki resmi gösterip onun hangi temayı resmettiğini, hangi tarihsel gerçekliğe referans verdiğini sorduğunuzda alacağınız cevap kuvvetle muhtemeldir ki ‘1789

Fransız İhtilâli sırasında Bastille Zindanı'nın Parislilerce ele geçirilmesi' olacaktır.

Ülkesi Fransa'nın ya da Batı resim dairesinin değil, insanlığın grafik sanatlar sahasındaki total müktesebatının en kayda değer romantik artistlerinden olan Eugene Delacroix'ın (1798 - 1863) yaptığı (yukarıda paylaştığım çevirisinden bu sefer farklı şekilde dilimize kazandırdığım haliyle) 'Halka yol gösteren özgürlük (Liberty Leading the People)' isimli bu resmi, sadece Türkiye Toplumsal Formasyonu'nun bireylerince değil, küresel ölçekte yanlış bilinen ve değerlendirilen bir sanat eseridir.

Baudelaire tarafından 'Rönesans'ın finalini ya-

pan son büyük, modern dönemin açılışını yapan ilk büyük ressam' şeklinde tarif edilerek selâmlanan Delacroix'ın bahse konu resminin içeriğinin / konusunun; ona dair yorumda / değerlendirmede bulunan (başta ressam, galerici, küratör, akademisyen, sanat tarihçisi, sanat eleştirmeni, koleksiyoner, sanat habercisi olmak üzere grafik ve plastik sanatlar kozmosunun farklı koordinatlarında konumlanmış olan profesyoneller haricindeki) sıradan insanların ezici çoğunluğu tarafından (konunun ehemmiyetine binaen önceki satırlarda defalarca değindiğim üzere) 'Büyük Fransız İhtilâli sırasında monarşiye karşı ayaklanan Paris halkı,

14 Temmuz 1789 günü, XVI. Luis’in askerlerine karşı kazandığı bir muharebe sonrasında Bastille Zindanı’na doğru yürüyor’ şeklinde açıklanıyor oluşu, sanat tarihinde doğru sanılan yanlışların en popülerlerindendir.

Ashına bakılacak olursa bu eser 1789 Fransız İhtilâli ile uzaktan ya da yakından alâkalı olan bir temayı işlememiştir. Delacroix’in mercek altına aldığı ikonik resmi Bourbon Hanedanı’nın son kralı

olan X. Charles’ın devrilerek yerine Louis Philip’in tahta geçmesiyle sonuçlanan üç günlük bir halk ayaklanmasıdaki (27 - 29 Temmuz 1830) bir enstantaneyi canlandırmaktadır(iv). Yukarıdaki resmin insanlık tarihini değiştiren en önemli ve popüler halk hareketlerinden olan 1789 Fransız İhtilâli’nin ikonik sembolü diyebileceğimiz Bastille Zindanı’nın zaptı hadisesiyle irtibatlandırılmasının fahiş bir hata olduğunun altını çizdikten sonra, cevaplanması icap eden kritik soru şudur: ‘Bastille Zindanı’nın ihtilâlciler tarafından zaptına dair olan resim bu değilse, hangisidir?!?’

Fransız İhtilâli’ni Hangi Tablo Resmetmektedir? 1789 Büyük Fransız Devrimi’ni ve onun zirvesi kabul edilen Bastille Zindanı’nın Parisli devrimciler tarafından ele geçirilişini canlandıran plastik sanat eseri Charles Thévenin (1764 – 1838) tarafından yapılmış olan (okunulan paragrafın üstünde imajını paylaştığım) ‘The Storming of the Bastille and the Arrest of Joseph Delaunay’ isimli tablodur. Fransız

İhtilâli’ne (1789 - 1794) ve 1. Fransız İmparatorluğuna (1804- 1815 arasındaki Napoleon Bonaparte dönemi olarak da okunabilir) dair yaptığı kahramanlık temalı eserlerle tanınan neo-klasik üslûplu eserlerin yaratıcısı Thévenin, bahse konu tablosunu dört yılda (1789 - 1793) tamamlamıştır. Anlatının tam da burasında, yeri gelmişken, resme dair tematik bir ayrıntının da altını çizmemde fayda var. Charles Thevenin, analiz ettiğim tablosunda, 14 Temmuz 1789’da gerçekleşen Bastille’in zaptıyla, 1793’de cereyan eden Joseph Delaunay’ın (1752 - 1794) tutuklanmasını anakronik bir yöntemle, yâni, tarihsel olarak eş zamanlı olmayan hadiseleri, sanki birlikte olmuşlar gibi ele alan bir yaklaşımla kompoze ederek aynı espasta resmetmiştir.

Bu metin, insanlığın kısmı azamisi tarafından doğru sanılan çok popüler bir resim tarihi yanlışının sanata dair olan müşterek hafızamızdan kazınıp atılmasına ve karanlıkta kalmış bir resim tarihi detayının altının çizilmesine yönelik mütevazı bir katkı olması düşüncesi ve temenisiyle telif edilmiştir.

Amaç ve Metodoloji:

Bu kısmın esasen metni öncelemesi usulden-
dir, konvansiyonel olandır bu. Bir diğer deyiş-
le, konfor alanını zorlamaktır tercih ettiğimi
tercih etmek. İyidir ama bu, sıçramalı gelişim,
üstel ilerleme, geometrik büyüme gelecekse
şayet, bu yoldan gelir.

Sanat kozmosu gibi insanlığın sahne aldığı
diğer varoluş uzay-zaman süreklilikleri olan
ekonomi, siyaset, teoloji, mitoloji, ideoloji,
hukuk, etik ve kültür düzlemleri de ‘tahayyül
- tasavvur - tasarım - teori - pratik - eleştiri
& özeleştir - geri besleme & revizyon’ alt kı-
rılımlarını içerir. Ve bunların hepsi de önemli
bir zaafa dûçardır. Bahse konu bu ortak prob-
lem alanı onların azımsanmayacak miktarda
olan ve iki kategoride tasnif edilebilen ‘doğru
sanılan yanlışlar’ı içermeleridir. Bunların ilk
kategoride yer alanları konunun uzmanı deni-
lebilecek küçük bir kesim dışında kalan büyük
kalabalıklar tarafından doğru sanılan ‘sözde
gerçekler (pseudoreality)’dir. Mütahassıs /
ekspert olarak vasıflandırılan söz konusu kü-
çük azınlığın, mercek altına alınan meselenin
doğrusuna vakıf olmaları hali bu ilk kategori-
nin temel metriğidir. Sanat tarihinde doğru sa-
nılan yanlışlar başlığıyla paylaşacağım yazıla-
rımın bazıları uzman diye tarif ve tavsif edilen
zikrettiğim kesiminin zaten bildiği, bu bakı-
dan benim ancak nakilcisi olabileceğim birinci
kategoriye dair metinler olacak. Ele alacağım
ikinci kategorideki ‘doğru sanılan yanlışlar’a
gelince, bunlar, (Kasım 2025 itibarıyla plane-
timizde yaşayan kabaca) 8.3 milyar kadın ve
erkek insan kardeşimizin tamamının doğru
sandıkları yanlışlardır. Konunun uzmanları da
(yaptığım tanım gereği) doğal olarak bu yanlış
bilginin tesiri altındadır ve bu nitelik bu kate-
gorinin kalitatif parametrisidir. Bir diğer de-
yişle bu ikinci kategoriye giren ‘doğru sanılan
yanlışlar’ birisi onların yanlış olduğunu iddia
edene (haykırana) değin mutlak manada doğ-

ru muamelesi görürler. Sanat tarihinde doğru
sanılan yanlışlar başlığıyla paylaşacağım yazı-
larımın başka bazıları işte bu ikinci kategoriye
dahil olup ‘Kral ÇIPLAK!!!’ diye haykıracak in-
sanlığın tamamı tarafından doğru kabul edilen
yanlışlardan bazılarının düzeltilmesi sürecinin
startını verdiğim metinler olacak. Türümüz
homo sapiens sapiensin entelektüel semerem-
le (‘Kral ÇIPLAK!!!’ haykırışımı içeren metinle-
rimle) doğrudan ilişki kurarak, ya da (orijinal
çalışmalarımı kaynak gösterenlerin veyahut
satori anlarımın meyvelerine çökerek intihal-
ci tayfaya yazılan emek hırsızlarının anlatıları
vasıtasıyla) dolaylı yoldan keşfimle yüzleşerek
bir ‘doğru sanılan yanlış’ın hakikatle mutaba-
kat noktasındaki zafiyetini aşabilenler, (NA-
KİLCİSİ DEĞİL!) akılcısı olduğum ikinci ka-
tegorideki bir metnin sağladığı aydınlanmanın
münevverleridir.

Sanat Tarihinde Doğru Sanılan Yanlışlar baş-
lıklı bir dizi çalışmanın ilki olan okunulan me-
tin, yukarıda ilk kategori olarak tanımladığım
klasmana giren bir etüttür. Nisan 2015’de
yayımlanan metnin ilk versiyonunu Aralık
2018’de güncelleyerek tekrar yayımlamıştım.
Kasım 2025’in eşiğinde durduğum şu an, onu
yeniden revize ettim, genişletip güncelledim
ve üçüncü kez sundum okurun ilgisine.

Epilogue: Susmak vs. Konuşmak

Müritlerinden yalvaç muamelesi gören Wit-
tgenstein’in Bible’ı kabul edilen Tractatus
Logico-Philosophicus’un son argümanında
dillendirdiği ‘7.7 Wovon man nicht sprechen
kann, darüber muss man schweigen (hakkında
konuşulamayacağına dair susmalı.)’ hipotezini
çıkarmam hiç aklımdan; lâkin, diğer her konu-
da konuşurum ileri - geri, yukarı - aşağı, sağa
- sola, alabildiğine ve sakınmadan.

Bitir
AMIRIHOSSEINI

“Yanlış Okumuşsun, Orda Onu Demiyor”

Çoğu kişi bu cümleyi en az duymuştur. Bir arkadaş tartışmasında, bir kitap kulübünde veya sosyal medyada mutlaka karşımıza çıkar. Fakat bu basit düzeltme farkında olmadan edebiyat kuramının en ilginç tartışmalarından birini özetler: Bir metnin anlamı **nerede** başlar ve kimde biter?

“Alımlama Estetiği” de tam bu noktada devreye girer. Bir eserin anlamını, sadece yaza-

rın niyetine ve eserin biçimsel özelliklerine değil, okurun yorumlamasına dayandıran bir estetik kuramdır. Bu anlayışa göre eser, okur tarafından okunmadığı sürece tamamlanmış sayılmaz. Kavram, böylece klasik “nesnel anlam arayışına karşı çıkar. Yazarın ne demek istediğinden çok, okurun ne anladığına odaklanır. Hans Robert Jauss bunu “beklenti ufku” olarak açıklamıştır. Her bir okur, kendi yaşadığı çağın, kişisel yaşamının ve kültürel geçmi-

şinin belirlediği bir ufukla okur. Wolfgang Iser ise metindeki “boşluklar”ın okur tarafından doldurulduğunu söyleyerek, anlamın ancak bu etkileşim anında ortaya çıktığını savunur.

Alımlama estetiğini en dikkat çekici şekilde ele alan kişilerden biride şüphesiz Stanley Fish’tir. Fish’in temel iddiası şu: “Meaning is made, not found.” Yani metnin anlamı içinde sabit bir şekilde beklemez anlam, o metni belirli kurallar, beklentiler ve pratiğe sahip bir okurun etkileşimiyle üretir. Fish’e göre metinler farklı kişiler tarafından farklı şekillerde okunur; çünkü okumayı belirleyen kurallar (interpretive communities) farklıdır. Dolayısıyla metinler kendiliğinden “ne söylediğini” taşımak zorunda değildir. Ne söylediği, onu okuyanların o zamanki dilsel, kültürel ve ideolojik pratiğiyle kuruludur.

Mary Shelley’nin „Frankenstein”ında Victor’ın laboratuvarında geçen ölü beden parçalarından yaşayan bir varlık yaratması yalnızca bilimsel bir keşif değildir; her dönemin kendi korkularını, arzularını ve sınırlarını yansıtmıştır. 1818 yılı da bu sahne “Tanrı’ya karşı gelen insanın sınırı aşması” olarak yorumlandı. Tanrısal gücün çalınması, okur için anlam netti: Victor cezalandırılmalıdır, çünkü doğanın yasalarını bozmuştur.

20. Yüzyılın yarısında, aynı olay bilimsel gelişmelerin ışığında tekrar ele alındı. Artık mesele yaradana isyan etmek değil, insanın kendi teknolojisi tarafından yutulma korkusudur. Victor, Prometheus’tan çok bir bilimsel sorumluluk simgesidir.

Günümüz okuruna göreyse bu sahne etik ve kimlik üzerine bir tartışmadır. Artık mesele “Tanrıyı taklit etmek” değil; “kimin insan sayılacağı”dır. Victor aynı yapay zekaya bilinç yükleyen bir mühendise benzer.

Aynı olay, üç farklı dönemin korkuları, ideolojileri, gelişmelerine göre şekil değiştirir. Fish’in dediği gibi “Meaning is not found, but made”

metin ayın kalır; ama obu okuyan çağın aynası değiştikçe, anlam yeniden inşa edilir.

Bu çoklu okuma biçimi bazı diğer karakterlerde de şöyle görülmektedir: Ophelia, yüzyıllarca “deliliğe sürüklenen naif kız”dı; bugün ise patriyarkal düzenin kurbanlarından biri olarak görülür.

Dorian Gray bir dönemde “ahlâksızlığın sembolü” iken, bugün arzusunun ve bastırılmış kimliğin direnişi olarak okunabilir.

Türk edebiyatında alımlama estetiğine örnek verecek olursak, Halit Ziya Uşaklıgil’in Mai ve Siyah’ındaki Ahmet Cemil’i örnekleyebiliriz. Ahmet Cemil, bir dönemin okuru tarafından

“romantik bir hayalperest” olarak görülürken, günümüz okuru onu sistemin içinde sıkışmış, yaratıcılığı ve duygusallığı nedeniyle dışlanan bir birey olarak yorumlar. Onun başarısızlığı, hayal kurmanın ve duygusal duyarlılığın cezalandırıldığı bir toplumun göstergesidir.

Alımlama estetiğine sadece edebiyat tarihinde değil çoğu zamanda pop kültüründe de rastlanır: American Psycho’daki Patrick Bateman karakteri, günümüzde sosyal medyada sıkça “alfa erkek” modeli olarak övülse de, romanın ve filmin asıl amacı tam tersidir: Bateman bu figürün bir hicvidir. Onun kusursuz vücudu, pahalı kıyafetleri ve statü takıntısı; güç ve erkeklik ideallerinin ne kadar boş, yapay ve çürümüş olduğunu gösterir. Ancak metin, farklı dönemlerde farklı gözlerle okunduğundan, eleştiri olarak yazılmış bir karakter zamanla yanlış yorumlanarak övülen bir sembole dönüşmüştür.

Alımlama estetiğini popüler kültürde en belirgin şekilde Supernatural’ın ana karakteri Dean Winchester’da görürüz. Dean genelde ana akım medyada Patrick Bateman’de de olduğu gibi “alfa erkek” “red blooded American” gibi terimlerle özleştirilir. Bu tür bir alımlama, toplumsal normların ve hegemonik erkeklik ideallerinin karaktere yansıtılmasıyla ilişkilidir.

Bir diğer izleyici kitlesi içinse bu sadece savunma biçimidir. Dean’in kabalığının, alaycılığının ve toksik maskülenitesinin altında annecil, sevdiklerinin yükünü taşıyan, toplumsal cinsiyet normlarla ve içselleştirilmiş homofobiyle karşılaşan bir karakterdir. Burada geçem karakterler ve olaylar hep aynı kalmıştır. ancak aynı çağda, aynı insanlar ve aynı zihinle okunmamıştır.

İşte alımlama estetiği, tam olarak bu farkın içinde yaşar: “Okur değiştikçe, karakter de yeniden doğar.”

ant^{sanat}

Sanatın Sonu mu?

Köylüler kentlileşemiyor; ama kentte yaşıyorlar. Onlar gelmeden önce de kentte yaşayanlar vardı. Peki, şimdi bir arada uyumlu biçimde nasıl yaşayacaklar? Kentliliği tam da hazmedememiş kentli rolü oynayan önkentlilerin köylüleşmesi daha mı kolay? Bu 'karışım'a kentli görünmelerini sağlayacak, temel ihtiyaçların dışında kalan, sanata dair hangi ürünler sunulabilir, 'pazarlanabilir'?!'

Nail
GÜÇ

“Şarap aynı şaraptır, ama artık daha ısıtılı şişelerde sunulmaktadır” sözündeki “ısıtılı” anahtarımız olabilir.

Sanatın öz evlatları yerine malzemedan ve işçilikten çalarak “kitsch”ler üretmek! Bu çok muazzam bir çözümdür; çünkü kalabalıklar hiçbir zaman gerçek sanat eserlerinin değerini fark edemez. Gerçek bir sanat eserine avuç dolusu para verecek kadar ‘aptal’ da değiller. Dali, Cezanne, Van Gogh resimleri üç paraya röprodüksiyon olarak satılırken müzelere gitmenin ne anlamı var! Kitaplığın zaten vitrin olduğu bir ülkede rafların korsan baskılar, adı sanı belirsiz, ne alırsan bir liraya kitaplarla doldurulması yeter de artar bile. Tek bir kez bile kapağı açılmayan zavallı kitaplarda havasızlıktan boğulan sözcüklerin çılgınlıkları kimin umurunda!

“Kitsch” nedir?

Kitsch, modernist dönemde “taklit, popüler, niteliksiz ve kitlelere hitap eden” anlamlarıyla kullanılmıştır. Var olan bir eserin aşağı kopyası; itici bir sözcük olsa da “piç” uygun bir karşılıktır. Tüketicide estetik heyecan yaratsa da gerçekte metanın estetik bir ambalajla su-

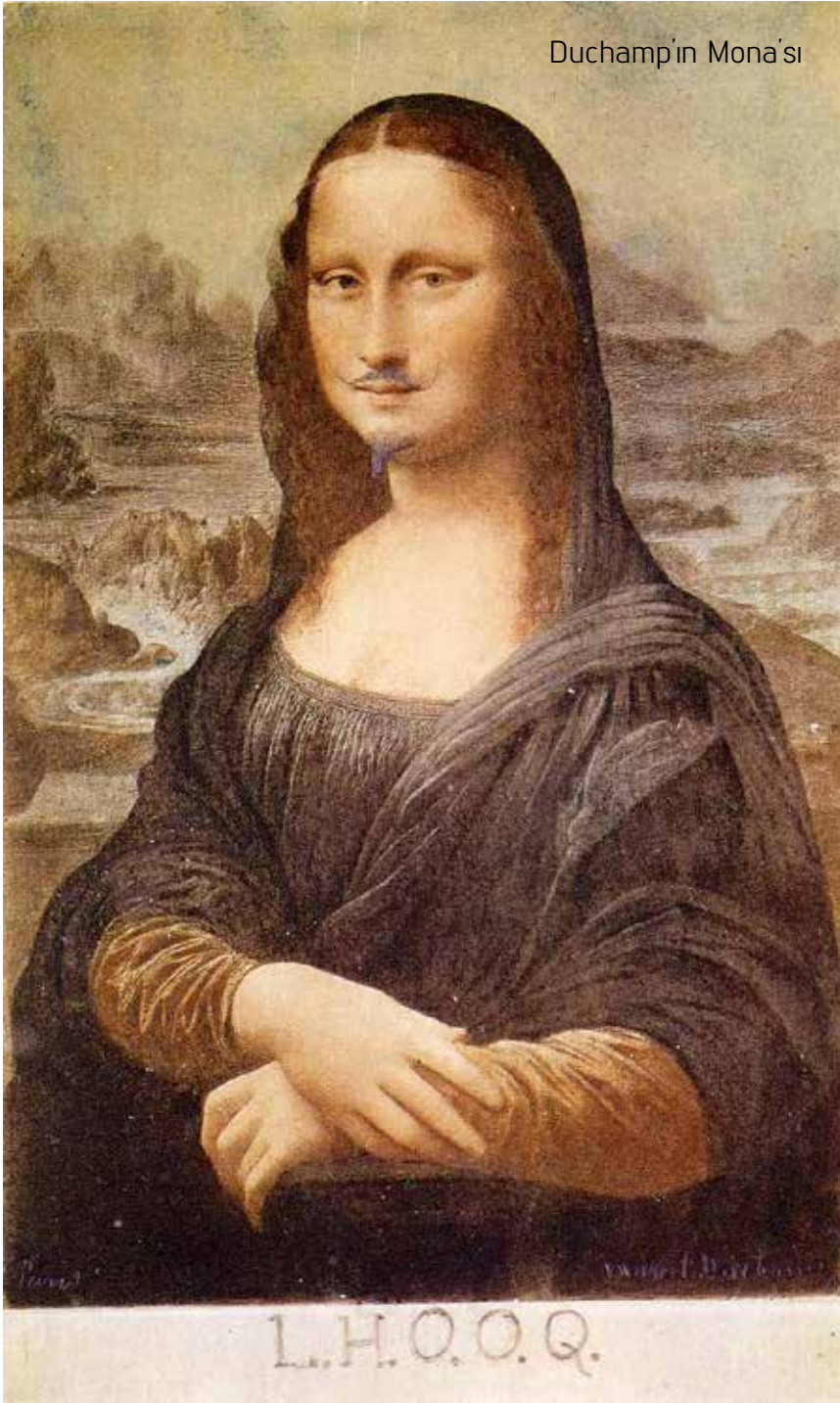
nulması durumu.

Sanat eleştirmeni Clement Greenberg, “Avangard ve Kitsch” başlıklı makalesinde sanat ve kitsch’i karşıt iki kavram olarak ele almıştır: “Kitsch, mekaniktir ve formüllere dayanır; zamanımızda sahte olan her şeyin özüdür. Müşterilerinden paraları dışında hiçbir şey talep etmez; zamanlarını bile!

Gillo Dorfles’e göre kitsch, “sanatın özelliklerini taşır ama gerçekte sanatın yanıltılmasıdır.” Jean Baudrillard kitsch’i kültürel bir kategori olarak gerçek olmayanla, simülasyonla ve taklitle özdeşleştirir. Milan Kundera’ya göre ise “Ne kadar aşağılık bulursak bulalım kitsch, insanlık durumunun vazgeçilmez bir parçasıdır.” Galiba “kitsch” için değil ama toplumsal çürüme için en güzelini Yaşar Kemal söylemiştir: “O iyi insanlar, o güzel atlara bindiler gittiler. Demirin tuncuna, insanın piçine kaldık.”

Andy Warhol, yaptıkları “iş”in adını kendisi koyuyor: Piyasa sanatı. Ekliyor, “sanatçı iş adamı ya da işadamı sanatçı olmak istedim. Para kazanmak sanattır, piyasada iş yapmaksa en iyi sanattır.”

Pazarlarda Gucci, Louis Vuitton, Prada, Versace, Hermès, Burberry’lerden geçilmiyor.

Duchamp'ın Mona'sı

Tişört yine tişört, parfüm yine parfüm, çanta aynı çanta! İçi bomboş, ama ambalajlar ışıltılı. Sorun şu ki insan artık eski insan değil, ışıltılı ambalajlarla çıkılıyor çarşıya pazara. Ne de kolay kentli oluverdik. Olduk ama şiirimizin annesi nasıl da şiirce fısıldıyordu sessizlik gibi güçlü ve ölümsüz:

“Ah, kimselerin vakti yok / Durup
ince şeyleri anlamaya”

**Şiir özetleri antolojisi görenler
var kitapçılarda.**

Şiir özetleri antolojisi görenler var kitapçılarda. Sizin okunmaktan sırtı epriyen kitaplarınıza yırtık bir perde, kırık bir sandalye gözüyle bakıp yoksulluğunuza acıyanlarla nasıl baş edeceksiniz! “Kiç”lerle kandırılacak bu kalabalıkların kentlilerden intikamı fena olacaktır, oluyor! Üstelik kentsoyluluğun bile tam oturmadığı bizim gibi toplumlarda kalabalıkların entel dantellere karşı her alanda kazandıkları zaferlerden sonra attıkları çılgınlık yeri göğü inletiyor. Ayaklar altında ezilen gerçek sanat üreticileri en büyük alay konusu... Ucube eserleriyle birer meczup gibi dolaşıyorlar ortalıkta. Tam da meczup. Vahimi, artık bu insanları bile ruh sağlıklarını yitiren yarı deli olduklarına inandırıp değersizleştirmeleri.

**Amor fati, ‘böyle oldu’yu böyle
istedim’e dönüştürmek’ten baş-
ka çaremiz kalmadı!**

Oysa köylü de olsak kentli de olsak estetik kavramının içinde düşünebileceğimiz iyi, güzel, ince, erdemli yanlarımız vardı bizim.

Peki, ne oldu, neler oluyor? Kül-

türel bir çözülme ve çürüme sorunun cevabı olabilir kuşkusuz. Temel sorun bu çözülme ve çürümenin nedenleri. Sanatın geleceği üstüne sorular yerine, yarının toplumu ve insanı neye benzeyecek öncelikli bir soru olarak duruyor önümüzde.

En büyük ve en yaygın eserleri parçalayarak, yok ederek ardıklarını da anlamsız, gereksiz, geçersiz kılmış olabilir miyiz?

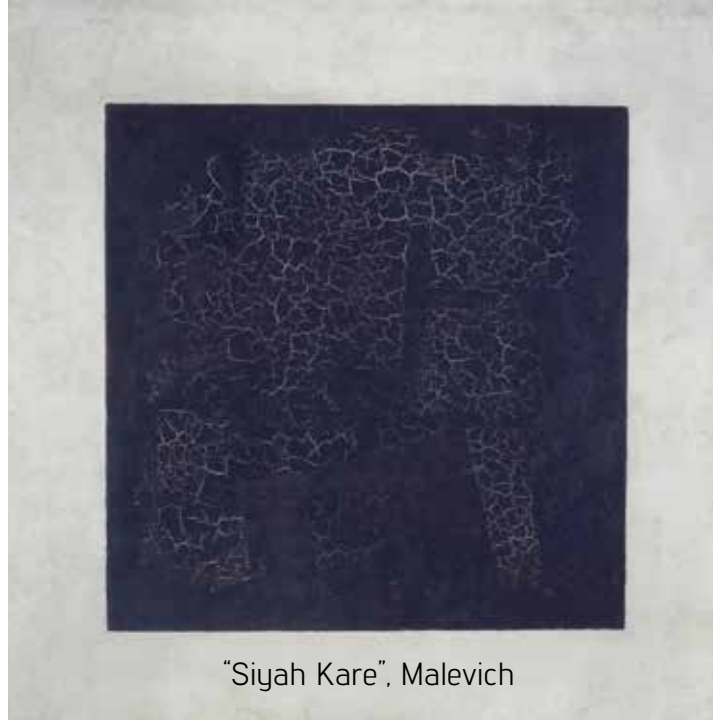
Büyük yığınların binlerce yıl dokunulmaz saydıkları hikâyeleri yerle bir etmenin, bu yerle bir etmeyi yaşam da destekleyip doğru-luyorsa, nasıl sonuç-ları olacağını kestirmek hiç kolay değil. Çağımızdaki yaşam tam anlamıyla yapay bir ilişkiler yumağı. Bu yüzden yaşamın, insanlığı doğru ve erdemli bir geleceğe götürdüğü söylenemez.

Ya biz yanıyorsak!

Nereye gelmek istiyorum? Sanat alanında netameli bir süreçten geçiyoruz. Bu sürecin sonucu ürünlerin içinde sahici insanın yok olduğu, estetik kaygıların bir yana bırakıldığı, dolayısıyla bizi insan kıldığına inandığımız değerlerin dışlandığı gerçeği acıtıcı. Bu sonuçların bir kuşak çatışması olabileceği kuşkusuz elbette kafamızı kurcalıyor. Acaba süreci yanlış değerlendiriyor olabilir miyiz? Çünkü biz de gençliğimizde ebeveynlerimizin beğeni ve ölçülerinin “çağa uygun” olmadığını, “eski” olduğunu iddia ediyorduk. Geriye dönüp bakınca iddialarımızın yersiz ve yanlış olduğunu kabul edecek pek az insan olduğunu düşünüyorum.

Yakıcı bir soru mu bu bilmiyorum. Muhafazakâr bir tutumla “çağ”a direnme refleksi mi gösteriyoruz? Z kuşağı demek istemiyorum, gençleri anlayamıyor muyuz?

Bu noktada, yanılıyor olma ihtimalimizi düşü-

“Siyah Kare”, Malevich

nerek bu satırları yazmak bizim sağlıklı düşündüğümüzü göstermeye yeterli mi? Kuşkusuz bu felsefi bir meseledir ama her çağda yaşa ve hayata bağlı kalmadan genç bakabilme yetisine, birikimine sahip insanların olduğunu da kabul etmeliyiz. Aralarında düşünürlerin de olduğu bu “genç bakış” sahiplerinin bizimle

aynı düşüncede olduklarını görmek/okumak kafamızdaki soruları, kuşkuları ortadan kaldırıyor.

Modernizmi sindiremeden post modernizme atlamak!

Ahmet İnam, çok değerli saydığım bir tespitte bulunmuştu: “Biz modernizmi bile tam yaşamadan post modern bir sürece evrildik! Bu yüzden bir hazımsızlık var!”

Toplumsal hazımsızlığın tedavisi mümkün müdür, mümkünse nasıl gerçekleşir? Bu soruya sosyologlar doğru ve sağlıklı cevaplar verebilir. Elbette meseleye “ülkeler” değil de “kültürler” açısından bakmanın doğru olduğu açık. Batı, bu konuda farklı bir yerde, Doğu başka bir yerdedir. En azından sözünü ettiğimiz “hazımsızlık” Batı’da görülmemektedir. Yerel bir noktadan baktığımızda “kitsch” bir süre daha hayatımızda olacak.

Kapitalizmin ruhuna uygun olarak sanat alanında da “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler”e boyun eğecek miyiz?

Yaşayıp göreceğiz.

antsanat

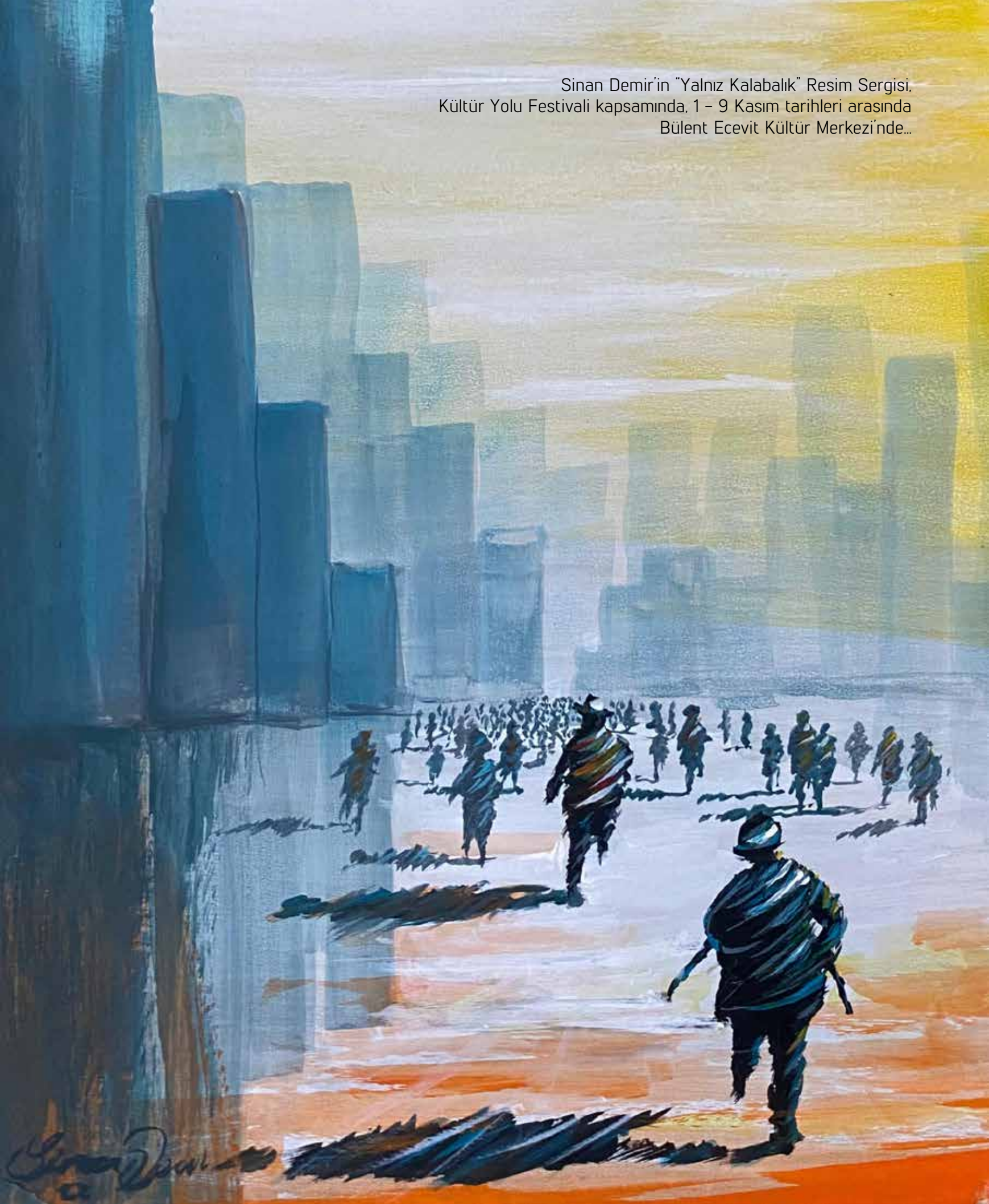
“Olduğu Gibi”

Kültür Yolu Festivali kapsamında Şebnem Bahar Sanat Galerisi, genç kuşağın dikkat çeken sanatçılarından Gizem Cantürk’ün kişisel sergisine ev sahipliği yapıyor. Sergi, Kültür Yolu Festivali boyunca ziyarete açık olacak ve çağdaş sanatın Antalya’daki üretken enerjisini sanatseverlerle buluşturacak. Sanatında “Gelenekten Geleceğe; Motiflerimizle Yaşayan Mekânlar” yaklaşımını benimseyen Cantürk, geçmişin izlerini modern formlarla harmanlayarak kültürel mirasımızı evrensel bir dille yeniden yorumluyor. Geleneksel Türk motiflerinden ilham alan sanatçı, güçlü mottolar, derin anlamlar ve katmanlı görsel yapılarla izleyiciyi kendi iç yolculuğuna davet ediyor.

Bu koleksiyon, Mevlâna’nın derin felsefinden ilham alarak kayıpların, dönüşümün ve sabrın estetik bir anlatıya dönüştüğü bir yolculuğu sunuyor. Geleneksel motiflerin modern dokunuşlarla harmanlandığı eserler, her şeyin olduğu gibi kabul edilmesiyle gelen içsel huzuru izleyiciyle paylaşıyor. “Olduğu Gibi” koleksiyonu, değişimin kaçınılmaz doğasını ve her kaybın yeni bir varoluşa kapı araladığını hatırlatıyor. Bu eserlerde zorluklarla birlikte gelen güzellikleri, kırılganlıkla birlikte artan gücü ve sabrın karşıtlıkları nasıl “bir” yapabildiğini görmek mümkün. Tarih: 1 Kasım, Saat: 13:00. Yer: Şebnem Bahar Sanat Galerisi, Antalya

antsanat

Sinan Demir'in "Yalnız Kalabalık" Resim Sergisi,
Kültür Yolu Festivali kapsamında, 1 - 9 Kasım tarihleri arasında
Bülent Ecevit Kültür Merkezi'nde...

Sinan Demir

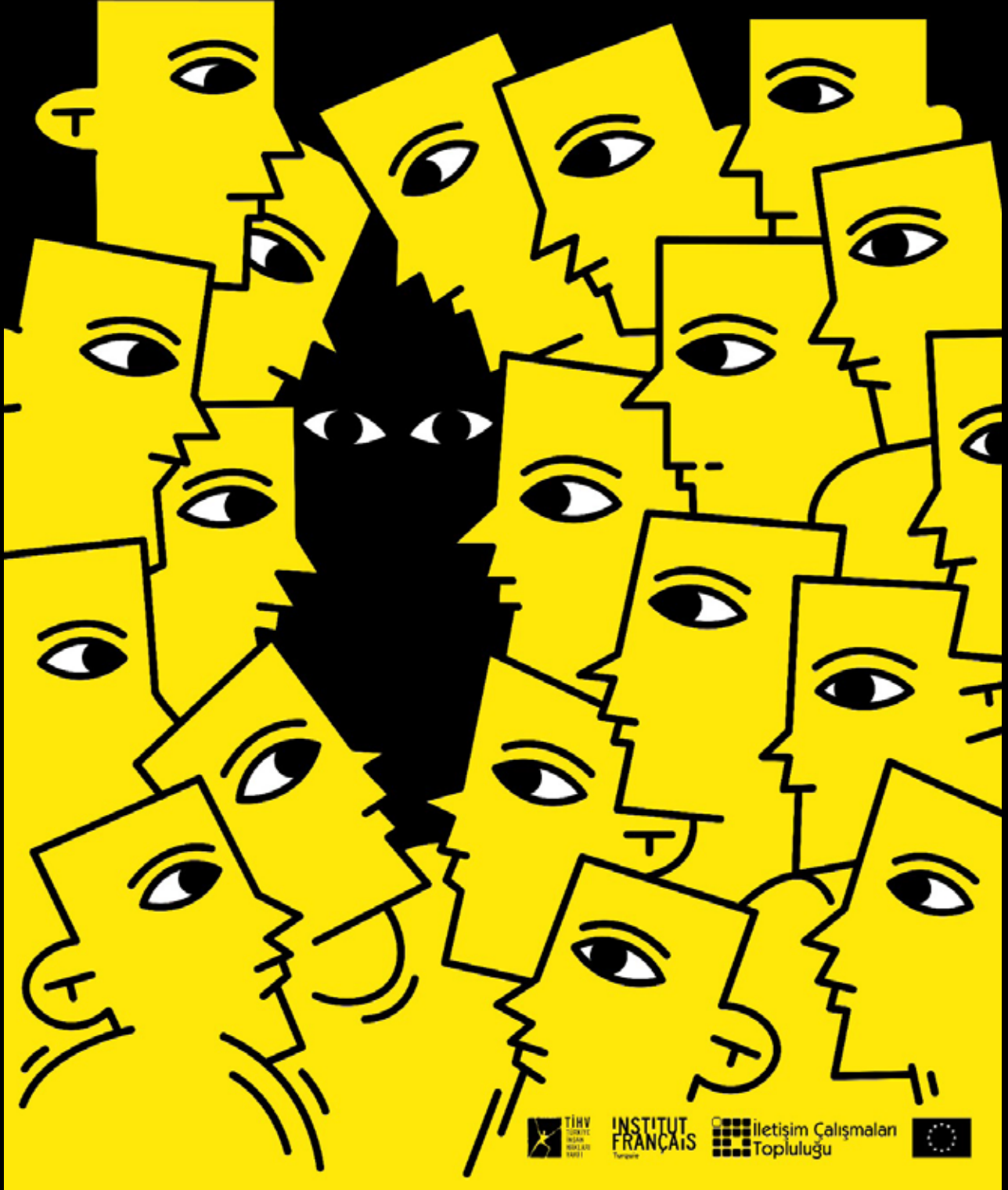
Kenan Yiğit Antalyalı genç bir sanatçı. 2001 yılında doğdu. Lise eğitimini Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Güzel Sanatlar Lisesi'nde tamamladı. Halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü'nde eğitimine devam ediyor. İllüstrasyon, afiş ta-

sarımı, tipografi, editoryal tasarım ve kurum kimliği üzerine çalışmaları yapmakta. Son olarak tasarladığı afiş, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Belgesel Film Günleri yarışmasında birincilik ödülü aldı. Eserleri Peru'dan Lodz'a dünyanın çeşitli ülkelerinde sergileniyor.

TÜRKİYE İNSAN
HAKLARI VAKFI
(TİHV)

10—17 Aralık
Gösterimler online ve ücretsizdir.
www.tihvbelgeselfilm.org

13. İNSAN HAKLARI BELGESEL FİLM GÜNLERİ

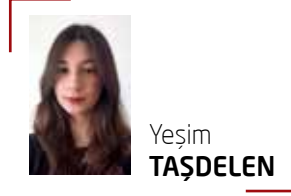
INSTITUT
FRANÇAIS
Tunisie

İletişim Çalışmaları
Topluluğu

“Pahalı Makine En İyi Fotoğrafı Çekmez.”

Üretimlerine dergimizde de yer verdiğimiz eğitimci ve fotoğraf sanatçısı **Abidin Haldun Taşdelen**, sanat eğitimini sürdüren genç yazarımız, aynı zamanda kızı **Yeşim**’in sorularını yanıtladı ve fotoğrafa ilgi duyan okuyucularımıza tavsiyelerde bulundu.

Sizi fotoğrafçılığa çeken şey neydi ve bu alanla ilgilenmek isteyenlere neler söylemek istersiniz?

Bence fotoğraf bir duygu aktarım veya kendini ifade etme yöntemi. Fotoğrafla, duygu ve düşüncelerimi en iyi aktarabildiğim yöntem olarak benimsediğim için ilgileniyorum. Bunun yanında anı dondurabilmek ve ileriki zamanlar için belgelemek adına da fotoğrafçılığı oldukça efektif bir sanat formu olarak görüyorum. Hobi olarak bakacak olursak, fotoğrafçılığın pahalı bir uğraş olduğunu söyleyebilirim; ancak yeterince deneyim kazandıktan sonra günümüz koşullarında gelir elde edilebilecek bir girişimcilik modeli olarak da değerlendirilebilir. Yeni başlayacak olanlara verebileceğim en büyük tavsiye, en iyi veya en pahalı fotoğraf makinesinin en iyi fotoğrafı çekmediğidir. Yeni başlayacak arkadaşlar, bütçelerini fazla zorlamayacak, son on yıl içinde üretilmiş her fotoğraf makinesiyle bu hobiye başlayabilirler. Farklı bakış açıları ve farklı pozlama teknikleri deneyerek kendi stillerini yavaş yavaş oluşturarak aşama kaydedebilirler. Bunun yanında, günümüz medyasında fotoğrafçılık teknikleri ve makineler hakkında oldukça faydalı videolar ve bilgiler olduğunu düşünüyorum. Özel dersler veya kurslara ihtiyaç olmadan bu tarz

içeriklerle ve kendi yapacağımız pratiklerle fotoğrafçılığın hem teorik hem de pratik kısımlarında ilerleyebileceğinizi düşünüyorum.

Bir fotoğrafı iyi olarak değerlendirmek için gerekli olan şeyler nelerdir? Göz, ekipman, eğitim vs.

Bence bir fotoğraf, ona bakan kişide o an bir duygu değişikliği yaşatabiliyorsa iyi bir fotoğraftır. Bunun yanında ilgi merkezi ve onu destekleyen ek unsurlar doğru yerleştirilmişse, teknik açıdan buna da iyi bir fotoğraf diyebiliriz. Günümüzde iyi gibi görünen pek çok fotoğrafta ilgi merkezinin olmadığını, ancak çeşitli renk oyunları ile fotoğrafın güzel gösterilmeye çalışıldığını görebiliyoruz. Oysa bir fotoğrafta ilgi merkezi ve gözü ilgi merkezine doğru kaydıran her şey fotoğrafın olmazsa olmazıdır. Örneğin, kadrajdaki kompozisyonun dengeli olup olmaması, ana merkezin kompozisyonda doğru yerleştirilmesi veya ışık kullanımında yapılan pozlama teknikleri, siyah ve beyaz dengeleri, seçilen renk tonlamaları, fotoğrafın altında yatan o bağlamı güçlendirerek bakan kişide bir duygu bütünlüğü yaratabiliyorsa o fotoğraf için iyi bir fotoğraf demek mümkündür.

En çok hangi durumları çekmekten hoşlanırsınız ve kendi tarzını bulmak isteyen bir fotoğrafçı için neler önerirsiniz?

Fotoğrafçılık denildiğinde onlarca değişik disiplinden bahsedebiliriz. Doğa veya vahşi yaşam fotoğrafçılığı, portre fotoğrafçılığı, son zamanlarda drone ile kuş bakışı fotoğrafçılık ve sokak fotoğrafçılığı, disiplin olarak en keyif aldığım fotoğrafçılık türlerinden sayılabilir. Ancak ticari olarak düşünüldüğünde, emlak ve ürün fotoğrafçılığı son zamanlarda en çok gelir getiren türlerden sayılabilir. Bunun yanında zamanı, mekânı ve insanı belgelemek için belgesel fotoğrafçılık da keyif aldığım türlerden sayılabilir. Son zamanlarda yeni bir ilgi alanı olarak, gözümüzün çok da detaylı görmediği küçük nesnelerin detaylı fotoğraflarının çekildiği makro fotoğrafçılıkla da ilgilenmeye başladım.

Kendi tarzını bulmak isteyen bir fotoğrafçı farklı tarzlarda bol bol fotoğraf çekmelidir. Örneğin, portre, manzara, şehir, sokak, detay (makro), siyah-beyaz gibi tarzları denemeli ve bunlar hakkında araştırmalar yapmalıdır. Günümüzün dijital dünyası bunu oldukça ucuz ve kolay bir hale getirmektedir. Çektiği fotoğrafları kendisi uzun uzun yorumlamalı, hatalarını görmeli, başta yakın çevresi olmak üzere çektiği fotoğraflarla ilgili aldığı eleştirilerle kendine bir tarz belirlemelidir. Aynı zamanda çekmekten en çok keyif aldığı türleri bulmalı ve bu bilgileri de tar-

zını bulma esnasında göz önünde tutmalıdır. Bunların dışında, sevdiği fotoğraf sanatçıları-
nın tarzlarını kopyalamadan ilham alarak yeni
ve farklı tarzlar da deneyebilirler. Renkleri
ve renk teorisini doğru kullanmanın yanında,
kendi renk paletini oluşturmak fotoğrafta stil
oluşturmanın en kolay yollarındandır.

Günümüzde fotoğrafla ilgilenen, ilgilenme- yen herkeste kamera varken bir fotoğraf sa- natçısını bunlardan ayıran nedir?

Fotoğrafın bir sanat olup olmadığı tartışma-
sı neredeyse yüz elli yıllık bir tartışma. Bana
göre fotoğraf bir yetenek işidir. Her sanat gibi,
yeteneği olmayan kişi de çalışarak bir nok-
taya kadar gelebilse de yeteneği olan sanat-
çı, konuya herkesten farklı, çok daha estetik
kaygılarla bakarak çerçeveleyebilen kişidir.
Bir fotoğraf sanatçısı sadece bakmaz, görür;
farkındalığı yüksektir. Elinde kamera olan bi-
rinin baktığı zaman sıradan olarak değeren-
direbileceği nesneye / yerlere baktığı zaman

kadrajdaki olayı ve duyguyu görür ve bunların
fotoğrafını çekerek o anı, duyguyu, tekrar ya-
şamamayacak olan o olayı bir kare içerisinde
dondurarak saklar. İzleyicisine de aynı duygul-
arla aktarabilir. Yani onun için önemli olan
o anki duygular ve estetik; elindeki kameranın bir öne-
mi yoktur. Herkesin çektiği
şeyleri çekse bile herkes
gibi çekmez; kendine yeni
kompozisyonlar, bakış açı-
ları ve ışık oyunları yaratır.
Aynı şeyi de çekse, farklı
ve kendi tarzına uygun bir
şekilde çeker. Tüm bunla-
rın yanında, günümüzde
herkesin elinde cep tele-
fonu ve bununla birlikte
sunulmuş olan kame-
ralar bulunsa da teknik
açıdan henüz cep tele-
fonu kameraları, gerçek
bir fotoğraf makinesi-
nin yeteneklerinden
çok uzaktır.

antsanat

Öykü'nün Yolculuğu Başlarken

AntSanat Dergisi ve Antalya Edebiyat Günleri işbirliğiyle düzenlenen Öykü ve Şiir Atölyeleri iki gün boyunca edebiyatseverlerle bir araya geldi. Bu yazıda etkinliğin konuğu yazarımız Karabulut'un atölye izlenimlerini okuyacaksınız.

Özcan
KARABULUT

Muratpaşa Öykü Atölyesi'nin arifesindeyiz; atölye 25-26 Ekim 2025 tarihlerinde gerçekleştirilecekti; iki günümüz ve 3'er saatten toplam 6 saatimiz vardı. Muratpaşa Belediyesi Türkan Şoray Kültür Merkezi sorumlusu Öznur Ünal'dan bir Whatsapp grubu oluşturmasını rica ettim.

20 Ekim 2025 günü saat 11.44'te oluşan Öykü Atölyesi Grubu'nda ilk paylaşımı o gün akşamüzeri yaptım: "Arkadaşlar Merhaba, bildiğiniz gibi, 25-26 Ekim 2025 tarihlerinde bir öykü atölyesi gerçekleştireceğiz. Cumartesi ve pazar günleri 09-12.00 saatleri arasında toplam altı saat, öykü üzerine birlikte düşüneceğiz, öyküyü birlikte anlamlandıracağız. Okuyan, yazan, öykü türüne kafa yoran bir öykücü olarak siz katılımcı arkadaşlarla deneyimimi paylaşacağım. Deneyimimi paylaşıırken, ben de siz katılımcı arkadaşlardan bir şeyler öğreneceğim. Öğrenmenin yaşı, cinsiyeti, sıfatı, mesleği, sınırı yok; birlikte öğreneceğiz. Atölye süresi kısıtlı. Sürenin kısıtlı olması atölyenin verimli geçmesi için engel değil. Bununla birlikte, kısıtlı süreyi olabildiğince aşmak mümkün. WhatsApp grubu tam da bunun için

oluşturuldu. Atölye öncesinde tanışmak, haberleşmek ve sorularımızı sormak için."

İlk "merhaba" o gün saat 01.10'da Ezgi Aydemir'den geldi: İlk kez bir atölyeye katıldığını yazan Ezgi arkadaşımız, yazmanın kendisi için bir yaşam biçimi olduğunu, beklentisinin öykünün matematiğini öğrenmek olduğunu vurguluyordu. Daha fazlasını atölyede konuşmak üzere, "Bir yaşam biçimi, yazmak, sizin için, bu güzel. Yazıyorsunuz o zaman, öykü olmalı. Öykünün matematiği, 'en iyi düzen içinde en iyi kelimeler', bence" diye yazıyordum. Gece saat 01.10'da yazmanın bir ödülü olmalıydı: Muhteşem Tutkularımızın Bir Sonraki Saati. Öykü atölyesi başlamıştı: Alpaslan Özerkan "Öykü Nedir?" sorusunun cevabını merak ediyordu. Cevap, Bilge Karasu'dan gelmeliydi: "Öykünün tanımını kuramını değil, kendisini arıyorum."

Öykünün ne olup olmadığını atölyede birlikte arayacaktık, değil mi? Alpaslan Özerkan'ın ödülü Hüzünle Bazı Günler kitabıydı. En uzun cevap, son bir yıldır öyküleri dergilerde yayımlanan Özlem Oral Gürdal'dan gelmişti. Özlem'in satırlarından atölyede konuşulmak üze-

re altını çizdiğim satır şu oldu: “İnandığım bir şey var ki öyküde; hikâyenin kendisinin yanı sıra duygu, atmosfer ve bağ kurmayı öncelikli görüyorum.” Özlem Oral Gürdal’ın armağan kitabı, Belki De Kaybeden Zaman’dı. Engin Kavaklı, “Gerçekten okuryazar mıyım? Bunu keşfetmek için bu yolculuğa katılıyorum” diyordu. İstatistik Bölümü’nden meslektaşım Burhan Gemici, oğluna anlattığı masallardan söz ediyor ve “yazma motivasyonunu kazanmak, fantastik karakterler yaratıp onların dünyalarını kurmak, maceralara atılmak için bu atölyeye katılmak istedim” diyordu. Atölye WhatsApp’ta coşmuştu! İşte bu, diyebilirdim, tam istediğim bir başlangıçtı.

Atölyeyle başlamayan ve atölyeyle bitmeyecek olan bir öykü yolculuğu başlamıştı, bana göre. Merve Cılız; öykü yazma sürecini merak

ediyordu. Avukat ve konservatuar dramatik yazarlık bölümü öğrencisi olan Aydan Bengi Matur; oyun ve öykü yazarlığıyla ilgileniyor, ilk kez bir atölyeye katıldığı için epey heyecanlı olduğunu yazıyordu. Canan Gülel ise tamı tamına şunu yazıyordu: “Bugüne kadar, sadece elimdeki eserde sunulan dünyanın, olay örgüsünün ve de karakterlerin imgelerini kafamda canlandırmaya çalışan bir okuyucuydum. Yıllarca elimde çayımınla bunu pratik ettim. Artık rahat koltuğumdan kalkıp yaratım sürecinin koridorlarına dalma vaktim geldi. Yılların birikimi ve pratiği bu yeni süreçte işe yarayacak mı? Tecrübe etmeyi sabırsızlıkla bekliyorum.” Canan Gülel’e, “Büyülü, bir o kadar gizemli, keyifli ve biraz da çileli yaratım sürecine hoş geldiniz. Kendinizi ve kaleminizi (klavyenizi) özgür bırakın!” diye yazdım. Emekli edebiyat öğretmeni Gülhis Topçu, daha önce katıldığı

atölyeyi “verimsiz” bulduğunu, öykü yazmadan aramızda olabileceğini, ama yoğun yazışmalara bakınca heyecan duymaya başladığını yazıyordu. Yazmak, aynı zamanda self-terapi değil miydi? Yazarak kendimizi iyileştirmiyor muyduk? En azından bir de buradan bakamaz mıydık? Bunları yazdım, bunları sordum Gülhis Topçu’ya.

Atölye için birtakım başlıkları paylaştım arkadaşlarla: Niçin yazarız, öykü okurundan ve yazarından ne bekler, herkes yazabilir mi, yazar olabilir mi, eleştirel okumanın gerekliliği, kurgu ya da anları-kelimeleri-parçaları birleştirmenin büyüğü, yazarın ya da yazar adayının özgeçmişi bize ne anlatır vb. pek çok nokta üzerinde duracak, öyküye dair pek çok şeyi eşleyip deneyimleyecektik. “Mümkünse, edebiyatı bir yol arkadaşlığı ve bir ilişki biçimi olarak yaşayalım. Kendi payıma heyecan vermeyen, tadı damağımızda kalmayan, öykü yazma eylemi dahil, hiçbir şeyin içinde olmak istemem” diye yazdım. Bana bu son cümleyi yazdıran şey, arkadaşlarla gitgide artan ortak heyecanımızdı. Sıra atölye katılımcılarının yazacakları öykülerin temalarına gelmişti; şunları paylaştım: “Yalnızlık: Kendi sesinizi yalnızken duyabilirsiniz (elbette kalabalıklarda da) Yine de yazarken kendi sesinizi duymak için yalnız olun. Seslerden kendi sesinizi ayırt etmek için. Bununla birlikte bir öyküde yazdığım gibi, yalnızlık hem cennetimiz hem de cehennemimiz olabilir. Bir öykü yazarak yalnızlığı(mızı) keşfetmeye ya da eksiltmeye ne dersiniz?” Burhan Gemici’den, “Yalnızlık, uzun kelime” diye bir yorum geldi.

“İsterseniz, ikinci tema aşk olsun” diye yazdım ve grupla paylaştım: “Yazacağınız öykü için. Aşk ve yalnızlık temaları birlikte de işlenebilir. Öykü yazarken sabit bir tema var zaten, yalnızlık teması. Bir öykücü masasında oturur, bir

başınadır, hangi temayı işlerse işlesin, yazdığı öykü yalnızlık ürünüdür. Eğer böyleyse, yazacağınız öyküde yalnızlık teması zaten olacaktır. O halde aşk temasıyla yalnızlık teması birlikte işlenebilir. Aşk üstünde en çok ve en zıt şeylerin söylenebileceği bir tema. Bir tek aşk söz konusu olduğunda her şey mümkün olabilir.

Aşk sınırlarda yaşanıyor, en olmaz iki kişiyi buluşturabiliyor. Aşk en sıkı örgütlenme biçimi. Taraflardan biri çözülmedikçe tank, tüfek bile yıkamaz bu örgütlenme biçimini. Şairlerin yazdıklarından da belli: Aşk iki kişiliktir (Ataol Behramoğlu). Aşk tek kişiliktir (Yılmaz Odabaşı). Aşk beni geçer (Abdülkadir Budak). Beni aşka terk ettiğin için seni seviyorum (Haydar Ergülen). Benim bir öykü kitabımın adı, Aşkın Halleri. Bu kitapta aşkın sekiz halini yazdım. Aşkın sekiz yüz hali yazılabilir. Şimdi sizden bekliyorum. En az bir kez başınıza gelmiştir herhalde. Öykünün uzun olması gerekmez. Bir sayfalık, minimal bir öykü de olabilir. Aşk temalı öykü yazacağınızı bir mesajla burada paylaşan ilk üç arkadaşımıza Aşkın Halleri kitabımı armağan edeceğim...” Şebnem Demirtaş arkadaşımız, “Yalnızlıkta kaybolurken aşk elinden tutarak yolu buldurabilir sanki” diye yazdı. Bir arkadaşımız, “Ben her bir şey yazdığımda aşk içine bir şekilde sızıyor zaten, güzelliği ve tutkusuyla, bazen de en çirkin en yıkıcı yanıyla, bu atölyede de içine aşk sızan ya da onun etrafında çerçevelenen bir öykü yazmayı çok isterim” diye yazdı. Adınız neydi?” diye sordum. Adı; Sude Naz Aydın’mış. “Sude” diye yazdım, “sizden bir öykü bekliyorum, öykünün adı belli”: “Adınız Neydi?” Sude, bu öyküyü yazacağını grupla paylaştı. Onun armağan kitabı da, Aşkın Halleri oldu. Böylece yazmanın, yaratma sürecinin büyüğü ilk adımını birlikte atmış olduk. Yazmak cesaret gerektiriyorsa, bu cesaret arkadaşlarımızda fazlasıyla vardı ya da yazışmaların verdiği güvenle oluşmuştu.

Ankara’da CerModern’de yaptığımız bir öykü atölyesinden kısa bir anı paylaştım; atölye katılımcıları birlikte karar verilen bir tema üzerine öykülerini yazarken, ben de bir öykü yazmıştım: “Bay Kelimeler”di adı öykünün. Öznur Ünal arkadaşımıza gönderdim bu öyküyü, atölye günü paylaşmak üzere çoğaltması için. Yazarken ve yaşarken; atölyenin kendisi de bir serüvendir. Yaz başına neler gelir? Atölyeye katıl, nasıl bir serüvene girersin, gör bakalım. İkinci romanın hazırlığını yapan Hacı Yusuf Sayın’ı, Nilgün Oğuz’u, atölye sonrası en çok gülümseyen yüzüyle Ayşe Kural’ı, lise öğrencisi Bita Amir’i ve başka arkadaşları da tanıdık. Bir tek şeye üzuldüm: Bana özelden yazma cesaretini gösteren, WhatsApp’taki mesajlarımızı anlamakta zorlandığını söyleyen, bunun tedirginliğini yaşayan lise öğrencisi Zuhal Yurdakul’un atölyeye katılacağını söylemesine rağmen katıl(a)mamasıydı üzülmediğim şey. Zuhal atölyeye katılabilseydi, kendi hayatı adına bir farkındalığı çok erken deneyimlemiş olabilirdi. Başka atölyeler dileyecegiz artık, Zuhal için. Bir şeye ise çok sevindim: Atölyenin ikinci günü ana babasıyla birlikte aramıza katılan, Mavi Atlı Prens’ten Masallar adında bir kitap yazan, bize bu kitabın serüvenini anlatan, dokuz yaşındaki harika çocuk Zafer Kartal Narmen’i tanımak mutluluk vericiydi ziyadesiyle.

25 Ekim 2025 Cumartesi günü atölyede, fikir babası olduğum ve başlattığım 14 Şubat Dünya Öykü Günü bildirilerinde paylaştığımız bir cümleyle söze başladım: “İnsan öyküsüyle var. İnsan, öyküleriyle uzanıyor geleceğe. Tıpkı geçmiş öyküleriyle saklayabildiği gibi. “Devam ettim: “Sait Faik, ‘Bir insanı sevmekle başlar her şey’, diyor. Biz öykücüler ekliyor ve ‘Tüm insanlarla paylaştıkça anlam kazanır’, diyoruz. Edebiyatı, öyküyü bir ilişki biçimi olarak yaşamak biraz da böyle bir şey. Biz Muratpaşa Öykü Atölyesi’ni bir ilişki biçimi olarak

yaşadık, öykü yolculuğuna atölye sonrasında da devam ediyoruz. Emekli asker arkadaşımız Bayram Kurt, “İnsanın kendisini keşfetmesi, içimizdeki işlenmemiş cevherleri işleyerek dışarı çıkarılmasında önayak olan, katkı sağlayan öykü atölyesine ve bunu sağlayanlara saygı ve şükranlarımı sunuyorum” diyordu, öykü atölyesinin ardından yazdığı mesajda. Aydan Bengi Matur, “Motive olmaya çok ihtiyacım vardı, sayenizde bu eksikliği giderdim” diyordu. Atölyenin gerçekleştiği günleri izleyen günlerde, “Bize güzel iki gün yaşattınız, keyifli ve doyumlu bir atölyeydi” diye yazan Özlem Oral Gürdal arkadaşımızın atölyenin hemen ardından Rifat Ilgaz Öykü Mansiyon Ödülü’nü almasıyla grup olarak çok mutlu olduk. Atölye olarak bizim en büyük ödülllerimizden biri bu oldu, hiç kuşkusuz.

21 Kasım 2025’te, 10’uncu Antalya Edebiyat Günleri çerçevesinde düzenlenen öykü ödülleri töreninde, yazdığı öykülerle ödül kazanan arkadaşlarımızı şimdiden sahnede görebiliyorum. Atölye grubu olarak bu ödüller de bizim hep birlikte aldığımız ödüller olacak. Daha fazlası yok mu, var elbette. Daha fazlasını atölyeden arkadaşlarımla ve bu satırların okurlarının imgelemine bırakıyorum... İşte böyle; WhatsApp Grubu’nun kurulması ve iki dolu gün geçirdiğimiz öykü atölyesiyle başladı bizim serüvenimiz. Tek tek tanıdığımız öykü dostlarıyla ve uzun bir öykü yolculuğuyla devam edecek gibi görünüyor demiyorum, neredeyse biliyorum.

“Gençler; Yunus, Dede Korkut, Karacaoğlan’dan Habersiz.”

Antalya Edebiyat Günleri ve AntSanat işbirliğiyle düzenlenen Şiir Atölyesi’ne konuk olan şair, akademisyen ve yazar Nazmi Ağıl’la çocuklar için kaleme aldığı şiirler ve genel anlamda çocuk edebiyatı üzerine konuşma olanağı yakaladık.

Sizi çocukları merkeze alan bu güzel şiirleri kaleme almaya iten fikir nasıl oluştu?

Aslında çocuklar için yazmayı hep istedim, birkaç deneme de yaptım, ama kendimi fazla mı ciddiye alıyordum bilmem, her defasında kafamdaki okurun daha şiirin yarısına varmadan bir yetişkine dönüştüğünü gördüm. Sanırım kendimi büyükler için yazan ciddi bir şair olarak konumlandırmışken daha “hafif” şiirler yazmanın bana yakışmayacağını düşünüyordum. Çocuk şiirleri yazan arkadaşlar alınmasınlar sakın, aslında bu işin nasıl çok kolay olmadığını söylemek istiyorum. Yoksa nihayet çocuklar için yazmaya cesaret edebilmem için yılların geçmesi gerekmezdi. Ama belki yetişkin şiirlerim beni buraya hazırlamıştır, yani biraz daha dil becerisi kazanmam lazımdı çocuk şiirlerinin gerektirdiği özü gören, sade ve ritimli anlatım için. Sonra o büyük şiirlerindeki ciddiyetten kurtulmak da iyi olurdu, çünkü çocuk şiirlerinin ille mizah içermesinden yanayım. Soruya dönersek, başka vesilelerle de anlattım, bir gün akademi-den arkadaşlarım İngilizce öğretimiyle ilgili bir konferansa çağırdılar beni, teorilerden şurda burdan dem vuran klasik bir sunum yerine “Şiirlerle dil öğretimi” başlıklı bir konuşma hazırladım ve bunun için on kadar İngilizce çocuk şiiri yazdım. Nasıl yaptığımı kendim de şaşırdım. Bu nasıl açıklanabilirdi? Galiba yabancı dil bana bir maske oldu, yeni bir kimlik verip eski kimliğimin sınırlamalarından azad etti, tıpkı Türkçede telaffuz etmeye çekineceğimiz bazı argo sözcüklerin

İngilizcesini daha rahat söyleyebildiğimiz gibi. İşte çocuklara yönelmemin hikâyesi böyle, sonrasında neden devam etmiyorum dedim ve bu günlere geldik.

Mizah konusunu biraz açar mısınız?

Evet, mizah gerekli dedim, çünkü çocukların ilgisini çekmenin, onları yakalamanın en etkili yollarından biri. Mizah onları pasif alıcılar değil, aktif katılımcılar olmaya davet eder. Sizin

anlattığınız durumdaki komik yanı, ne bileyim bir ironiyi yakalamaları onlara sizinle aynı düzlemi paylaştıkları hissini verir. Hep söylenir, mizah kıvrak bir zihin ister, onu yaratmak kadar algılamak da. Böyle bir metni çocuklar bir başkasıyla paylaşmak, birlikte gülmek ihtiyacı duyarlar. Bu da onları birbirlerine yakınlıştırır, yalnızlık duygusundan kurtarır. Benim hemen her şiirimde, *Odamda İnek Var, Filimi Parka Götürdüm* kitaplarımda mesela, hatta öğretici duran *Beni Seven Arkamdan Gelsin, Kuşlar Konmuş Kitabıma, Büyük Balık Buluşması* gibi kitaplarımda bile çocukları gülümsetecek sürprizler yer alır bu yüzden. Büyükle-
rin dünyası nasılsa çocuklarındaki de aynı, şiire rağbet az. Nedenleri ise çok: Çocuk şiirleri hala fazlaca didaktik, şairler her zaman çocuklara hitap etmeyi beceremiyorlar, çocukluğu anlatan şiirler çocuk şiiri sanılıyor, çocuklar hafifsenip şiirler çocuksulaşılıyor, konular çocukların gerçek yaşantılarından seçilmiyor. Çocuk şiirleri yazmak işte bunun için incelik istiyor ve bence kat edilecek epey yol var. Bizde günümüz çocuk şiirinin babası olarak Dağlarca gösterilir ki doğrudur ama itiraf etmeliyim ki bir edebiyat hocası olarak onun çocuk şiirlerindeki bazı imgeler benim için bile ağır. Demek istediğim çocuklar oraya varmadan önce ellerinden tutup onlara şiirden haz almayı öğretecek, bir şiir okuru olarak gelişmelerini sağlayacak yapıtlarla karşılaşmalılar. Hayalim çocukların kitaplarını tenefüslerde toplanıp kıkır kıkır gü-lerek, derste sıra altından elden ele geçirerek, sıkıcı Türkçe müfredat kitabının arasında sakla-yarak okumaları. Bunu şöyle bencil bir nedenle de istiyorum, çocukların gülümsediğini görmek kadar güzel bir duygu var mı?

Çocuk edebiyatında 80'lerden sonra önemli bir boşluğun olduğu görüşüne katılır mısınız?
İtiraf etmeliyim ki bu konunun uzmanı bir akademisyen değilim, yani kapsamlı bir araştırma

ya da okumam yok. Bu yüzden cevabım sadece sezgilerimle sınırlı kalacaktır. Seksenlerden sonra hiç azımsanmayacak bir çocuk edebiyatı verimi olduğu tartışma götürmez, çocukların daha bir merkeze oturduğu aile yapısında anne babaların çocuk kitaplarına artan ilgisine şaşır-mıyoruz. Kitap fuarlarındaki sergilerin önemli bir bölümünü bu alandaki yayınlar oluşturuyor. Ancak gözlemim, yayıncıların sanırım hazır re-simlenmiş olmalarından dolayı çeviri yapıtları tercih ettiği yönünde. Bu da Batıdaki kaygıların, konuların bizim kitaplarımıza da taşınması, te-lif yapıtların da benzer konuları ele alma eğilimi göstermeleri sonucunu doğuruyor. Hepten kötü bir şey değil bu, mutlaka başkalarından alacak birçok değer, farkına varıp sahipleneceğimiz birçok kaygı var. Demek istediğim biraz durup kendi çocuklarımızın dünyasına bakarak, bizim kültürümüz, bizim yaşam koşullarımızın gerçek-lerini gözetenek yazmanın iyi olacağı.

Şiir dilinizde yerel deyişlerden; fıkralardan, manilerden, halk söylencelerinden izler var. Bu bilinçli bir tercihin ürünü mü? Açıklar mısınız?

Bu sorunuzu az önceki sözlerime devam ederek yanıtlayayım. Bugün üniversite gençleri-nin bile bir Yunus, Dede Korkut, Karacaoğlan ya da halk hikâyelerinden habersiz olmaları üzüntü verici. Yukarıda sözünü ettiğim ya-bancılaşıma, çeviri yapıtların öne çıkması, ister istemez dile de yansıyor onu yavan ve yapay kılıyor. Oysa her kültür kendi zenginliklerini aktarmaya uygun ve kendine özgü dil zengin-liğini de yaratmıştır. Ve Türkçe yazan herkes bu açıdan çok şanslı, önümüzde tüketileme-yecek bir hazine duruyor, neden yararlanma-yalım? Şiirlerimdeki izler tahmin ettiğiniz gibi bilinçli bir tercihin sonucu. Bu müthiş kayna-ğı çocuklarımıza göstermek, onları şiirlerimin aracılığıyla daha gü-r ve derin bir akışa, folk-lorumuza bakmaya özendirmek gibi bir dü-

şüncem var. Bunu takdir edersiniz ki sadece belli bir misyonu yerine getirmek amacıyla ve üzerine basa basa yapmıyorum, belki hafif sezindirmelerle. Büyükler için yazdığımız şiirlerde akılda tuttuğumuz bu düsturu çocuklara gelince neden unutam, onlar sanki kendilerine iyi gelecek olanı sezip alamazlarmış gibi davranalım? Şunu da belirtmeliyim ki ben bu unsurları özellikle araya bula kullanmıyorum, bunlar benim dağarıma küçükten beri kazınmış zaten, sadece yerel olanı hor görür gibi, çocukları bunlardan mahrum etmek için özel bir çaba harcamıyorum.

Çalışmaların devamı gelecek mi?

İki yeni kitabım sırada, bugün yarın minik okurlarımla buluşmaya hazırlanıyor. Sadık Uygun Yayınları'ndan çıkacak olanın adı *Vampirsiz Şiir*, tahmin edileceği gibi, yine esprili, sürprizli, eğlenceli, dilimizi ve şiiri sevdirmekten öte bir amaç taşımayan şiirlerden oluşuyor. *Börtü Böcek* adıyla Yapı Kredi Yayınları tarafından basılacak olan diğeri ise böceklerin dünyasını çocuklara açıyor, otuz böcek türünün yaşam döngüleri hakkında bilgi veriyor ama yine mutlaka muzip bir dille. Çocuklar için yazmayı bırakmayı hiç düşünmüyorum. Umarım bu heyecanım hep sürer. Onların tepkilerini görmek, beğendikleri şiirlere bakıp ders çıkarmak, şiirlerimi ezberlediklerini, onlardan esinlenip kendilerinin yazmaya koyulduklarını işitmek, yazdıklarını okumak o kadar zevkli ki...

Eski çağlarda yaşayan Dede Korkut adlı bir ozan dinlediği Türk destanlarını kaleme almış. İşte bu ozan bir öyküsünde alınının ortasında sadece tek gözü bulunan bir devle Basat adlı gencin savaşını anlatır. Aynı destanı sizin için yazacak olsa belki şöyle derdi:

antsanat

BASAT İLE TEPEGÖZ

Bir dev yaşarmış, Tepegöz,
İnsan eti yermiş yalnız.

Aslında epey sıradan
Basat adında bir oğlan
Tutup onu yere sermiş.

Çünkü annesini dinler,
Öyle fastfood filan değil,
Bamya ve pırasa yermiş.

Hatta kendini tutamaz,
“Kapuska da yok mu?” dermiş.

DEDEM NASIL OBEZ OLMUŞ

Doktor dedi “Çık evinden,
Dolaş, hareketlen biraz.”
Okumuş adam sonuçta,
Etmedim ben de itiraz.

Hemen binip arabama
Dereler tepeler aştım.
Güzel yurdu boydan boyda
Günler, aylarca dolaştım.

Gezmedik ne bir kasaba
Ne şehir ne de köy koydum.
Her gittiğim yerin meşhur
Neyi varsa yiyip doydu.

Adananın kebabını,
Yeşil Bursa dönerini,
Kayseri'nin sucuğunu,
Edirne'nin ciğerini.

Adıyaman'da çiğ köfte,
Eskişehir'de çibörek,
Şanlı Urfa'da lahmacun,
Konya'daysa etli ekmek.

Gaziantep'te baklava,
İzmit'te tel pişmaniye,
Onu da tatmasam olmaz,
Ve bunu da diye diye

Hep o doktorun yüzünden,
Yüz elli kiloya çıktım.
Üff Susurluk tostı mu o?
Ne olur bir ısırik ver,
İnan kurt gibi acıktım!

ÇALIŞMAK

Bir örs varsa,
Çekiç sesi de olmalı değil mi?

Bıçkının bıçkı olması
Dişleri ahşaptaysa...

Yürü o halde;
Git bir an önce, onu kucakla!

Sonra, zeytinlere gübre ver, cevizleri okşa
Ayıkla bademleri, sabırla

Gidenler kuşa kurda olsun
Kalanlarsa sana ve çocuklara

Kopar taklanmış narları dalından usulca
Alaca göğe bak, bir sonbahar daha.

Ferruh Tunç

Zerrin Tunç, "Nar", 35 X 50 cm, TUYB

Tutunamayanlar

Çiğdem
EKİZ

*“Eller boşta kalıyor, tutunamıyorlar toprağa
Anlatamıyorlar anlatılamayanı.
Anlatmak gerek: Düşman sarmış her yanı
Oysa, mesela Selim Işık
Anlatmadan anlaşılmaya âşık.”*

(Oğuz Atay, Tutunamayanlar)

1934 yılında İnebolu’da doğan Oğuz Atay, Ankara Maarif Koleji’nin ardından İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi’ni bitirdi. 1960’ta İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi’nde (bugünkü Yıldız Teknik Üniversitesi) öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. Tutunamayanlar’ı yayımlamasının (1971-1972) ardından, önemli bir tartışmanın odağında yer aldı. TRT 1970 Roman Ödülü’nü kazanan Tutunamayanlar’ı kısa bir süre sonra, 1973 yılında Tehlikeli Oyunlar adlı ikinci romanı izledi. Hikâyelerini Korkuyu Beklerken başlığı altında topladı. 1911-1967 arasında yaşamış hocası Prof. Mustafa İnan’ın hayatını romanlaştırarak Bir Bilim Adamının Romanı’nı kaleme aldı. Oyunlarla Yaşayanlar adlı tiyatro eseri Devlet Tiyatrolarında sahnelendi. Atay, yarım kalan büyük projesi Türkiye’nin Ruhunu tamamlamadan 13 Aralık 1977’de hayata veda etti.

Tutunamayanlar, Türk edebiyatının en yenilikçi ve özgün romanlarından biri kabul edilir.

1972 yılında yayımlanan roman, o döneme kadar Türk edebiyatına egemen olan toplumcu gerçekçi çizginin (özellikle köy romanları ve 12 Mart dönemi temalı yapıtların) dışında konumlanmıştır. Küçük burjuva “aydının” varoluşsal açmazlarını çarpıcı biçimde dile getiren roman, bir toplumun, bir kuşağın, hatta bireyin kendini arama biçimi olarak edebiyat tarihimizde yerini almıştır. Romanın merkezinde yer alan Selim Işık, modernleşme sürecinde kimliğini koruyamayan, değer çatışmaları arasında sıkışan bir aydını temsil

eder. Onun intiharının ardından arkadaşı Turgut Özben, Selim’in yaşamını anlamaya çalışırken kendi varoluşuyla da yüzleşir. Karşısına çıkan en acımasız gerçek aslında kendisinin de bir “tutunan” olmadığıdır. Tutunamayanlar, Türk romanında ilk kez aydın yabancılaşması olgusunu bu denli derinlikli biçimde ele alan; biçimsel yeniliği, dil oyunları ve ironisiyle hâlâ çağdaşlığını koruyan bir başyapıt olarak edebiyat tarihindeki yerini almıştır.

Keyifli okumalar...

antsanat

İbrahim
DAĞHAN

VLADİMİR – Julia May Jonas

Julia May Jonas'ın Vladimir adlı romanı, çağdaş edebiyatın en çetrefilli meselelerinden biri olan arzu, güç ilişkileri ve etik sınırlar üzerine kışkırtıcı bir sorgulamadır. Roman, edebiyat profesörü olan anlatıcı kadının gözünden ilerler; genç bir meslektaşı Vladimir'e duyduğu çekim, hem kişisel hem de toplumsal tabuların yavaşça çözülmesine yol açar. Jonas, bu hikâyeyi bir tutku anlatısına indirgemez; aksine, kadın kimliğinin, yaşlanmanın ve akademik dünyadaki iktidar ilişkilerinin karmaşık katmanlarını inceler.

Yazarın dili ironik, keskin ve son derece bilinçlidir. Anlatıcının iç sesi, ahlaki ikiyüzlülükleri ustalıkla deşifre ederken, okuru kendi önyargılarıyla yüzleştirir. Vladimir, feminist bir manifestodan çok feminist düşüncenin karanlık bölgelerini aydınlatan bir metindir. Jonas, cinselliği ve arzuyu kadın öznesinin bakış açısından yeniden tanımlar; güçlü, zeki ama kırılğan bir karakter yaratır.

VİTRAYLAR- Gazanfer Eryüksel

Gazanfer Eryüksel, Türk şiirinin 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sessiz ama derin bir damarını temsil eden isimlerinden biridir. Şiirlerini insana, doğaya ve toplumsal belleğe yönelen bir bilinçle yazan Eryüksel, sözü bir gösteri unsuru olarak değil, bir iç yolculuğun aracı olarak kullanır. Işığın vitraylardan süzül- düğünde dönüştüğü estetik gibi kelimelerde onun dağarcığından süzülüp sanata dönüşür. Şair, büyük temaları –aşkı, ölümü, yalnızlığı, umudu– abartıya kaçmadan işler. Bulut, rüzgâr, yağmur, taş, kuş, gökyüzü gibi metaforlar

sadece dış dünyanın unsurları değil, iç dünyanın aynalarıdır. Hayatın ve kâinatın kurallı işleyişini kuralsız dizelerle anlatır. Kimi dizele- rinde varoluşsal bir sorgulama kimi dizelerin- de ise yaşama sevincini yeniden hatırlatan bir dinginlik vardır. Bu iki uç, Eryüksel'in şiirinde birbirini tamamlar.

Biçimsel olarak Eryüksel, serbest şiir gelene- ğini benimser. Lirik ve epik bir kurgu şiirlerine hâkimdir. Bazı eleştirmenler Eryüksel'in şiirini “minimalist lirizm” olarak tanımlamıştır; ger- çekten de onun dizelerinde az sözcükle çok anlam yaratma çabası belirgindir. Şiirlerinde bazen tunç bazen de zengin kafiye biçimlerini ustaca kullan- maktadır.

On beşten fazla kitabı, çok sayıda ödül ve birincilikleri olan Gazanfer Eryüksel'in şiirleri, Türk edebiyatına gösterişsiz ama derin izler bırakmak- tadır. O, sözün en yalın hâliyle en derin anlamı taşıyabileceğini kanıtlamıştır. Şiirleriyle okuru duygusal bir sarsıntıya değil, içsel bir düşün- meye çağırır. Eryüksel'in şiiri, çağın gürültü- süne karşı sessizliğin, yapay duygulara karşı samimiyetin, hızın karşısında durmanın şiiri- dir. Bu yönüyle Eryüksel, çağdaşları arasında hem biçimsel sadeliği hem de duygusal derin- liğiyle özgün bir yere sahiptir.

Hisseden Aruoba'ya!

Yağmur
ZUNLUOĞLU

Tesadüfen karşılaşmak daha değerlidir çoğu zaman. Sokak aralarında tesadüfen tanıştığımız insanlar, yemek kitaplarından kumar oynar gibi yaptığımız tarifler keza. Sonucu kötü olsa da insan çok takmıyor; lakin azıcık şanslıysanız böyle tanışıklıkların değeri bir başka oluyor. Ben de Oruç Aruoba'yı tesadüfen tanıdım sahaftan aldığım yırtık bir kitapta.

Bir yazarı tanımak için sanıyorum ki konuşmaya, görüşmeye lüzum yoktur. Yazarı kullandığı alıntılardan ve anlatılarından da tanır-sınız, her gün de görüşebilirsiniz; ama en iyi şekilde yazdıklarını okuyarak ve kendinizle eşleştirerek, kendinizden parçalarla yorumlayarak; yani demem o ki yapıtlarını öğütterek tanıyabilirsiniz. Bu da kendinizi tanıma sürecinizin bir habercisidir. Benim de hayattaki en büyük şanslarımdan biri bu yolculuğun Aruoba'yı okuduğum döneme çok iyi denk

gelip içimde bir şeyler uyandırmasıdır. Yazılarında daha çok insanların ilişkilerini, insanın kendiyle olan ilişkilerini ve de duyguları şiirsel bir dille felsefi olarak ele alıyor Aruoba. Adeta nutuk çekiyor okuyana. Direkt olarak okuyanla konuşuyor. Kendi düşünce akışını aktarıyor ve yazılarında bir düzen yok. Bizler de böyle değil miyiz zaten? Bazen düşüncelerimiz aklımızdan geçerken kendi içlerinde çatışır ve bir dizeye oturtmakta zorlanırsınız. Bu sayede onu okurken bir romanda olduğu gibi bir yaratıcının bize bazı vasiyetlerde bulun-

duğu gibi değil de, bir dost bizimle konuşuyor gibi hissederiz. Belki bu yüzdendir okuyanın kendini daha özel, daha sahiplenilmiş hissetmesi: Daha çok bağ kurması...

“Hani” isimli kitabında başından itibaren bahsedilen, “O” diye adlandırdığı —ve bizlerin farklı kişilerle bağdaştırıp “ona” adadığımız— karakter vardır. Okuyana öğütlerle “O”yu açıklar:

“Sana aldırılmaz; öyle hemen de çıkıp gelmez sana,
sen ne denli onu bekliyor olsan da.

—Yaşamının anlamını bulmamıştır, bulunamayacaktır— o, gelmeyecektir— ya; sonuçsuz bir son olarak, ölüm, gelebilir, artık, işte...”

Kendi O’sunu kullanarak, kendi saf duygularını bütün çıplaklığıyla gelip önümüze koyuyor. Kendi hislerinin doğruluğu ve samimiyeti bizimde kendiyile beraber hissetmemizi ve bağdaşmamızı sağlıyor. Çünkü yaşamadığı hiçbir şeyi yazmıyor, gerçekdışı bir perspektiften olay örgüsünü anlatmıyor; hissettiği, yazdığı ve anlattığı her şey çok gerçek, çok insan, çok insanca...

Yaşamında ölümüne kadar araştırmalarını büyük bir tutkuyla devam ettiren Aruoba sadece yazdıklarıyla değil, aynı zamanda yaşamıyla da birçoklara örnek oluyor. Aslen psikoloji mezunu olup daha sonrasında felsefe bilimi uzmanı olan Aruoba, asıl uğraşımızın yanında, farklı dallarla kendimizi ve de çalışmalarımızı desteklememizin önemini bize göstermiş oluyor. Geleneksel Türk edebiyatı ve eserlerinin dışına çıkarak korkusuzca bizlere yeni bir dünya aralamasından anlaya-

biliriz ki yazılarını ticari bir kaygıyı amaçlayarak değil de, kendi anlayışına ve de kendi algısına uyacak şekilde üretiyor.

Çok yönlülüğünü sanatında da etkin bir şekilde kullanmasını Hume, Nietzsche, Kant, Rainer Maria Rilke, Hartmut von Hentig, Paul Celan ve Matsuo Bash gibi düşünür, yazar ve şairlerin eserlerini de Türkçeye kazandırmasından, Wittgenstein’in eserlerini Türkçeye ilk defa çeviren isim olmasından anlayabiliyoruz. Aynı zamanda Aruoba, Japon edebiyatı kökenli bir şiir türü olan haiku’nun Türk edebiyatındaki ilk temsilcilerinden biridir.

Çoğunlukla şiir sanatından ilerleyen Aruoba; sanatçının üslubu adı altında, şiirde kullandığı üslup ve noktalama işaretleriyle alışılmışın dışına çıkarak edebiyat kurallarını sınar. Heidegger’in şiire yaklaşımını; “Ona göre insanın temel sözü şiirdir. Çünkü insan yaşayan, dünyanın içinde olan, diğer insanlarla ilişkisini dil aracılığıyla kuran varlıktır. İnsanın bütün etkinliklerinde yer alan, içinde yaşadığı dil ile (tarihsel olarak da) içinde yaşadığı varoluş arasında kurduğu temel anlam ilişkisi, şiirde ortaya çıkar. İnsanın bilinen bütün tarihi boyunca çeşitli biçimlerde görülen “şiir” adı verilen dilsel kuruluşlar, bu temel ilişkiyi

ortaya koymaya (dile getirmeye) çalışan insan yöneliminin ürünleridir. Heidegger de buna ulaşmaya, (anlamlandırmaya, yorumlamaya) insanın dünya ile ve diğer insanlarla olan ilişkisini ilk biçimiyle yeniden kavramaya çalışır.” sözleriyle açıklıyor.

Son olarak insanlar hakkındaki insani üslubu, sıra dışı tarzı ve benim gibi birçoklara ilham oluşu için teşekkürler; duyguyla yazan, şiirle konuşan ve okuyucuya seslenen Oruç Aruoba!

antsanat

Antalya'dan... *

Cavit Orhan
TÜTENGİL

Falih Rıfık Atay, 1934 yılında yayımlanan “Bizim Akdeniz” adlı kitabında, “Tabiat ve tarih, burada aylarca tükenmez” tümcesiyle Antalya ilinin mekân ve zaman içindeki boyutlarını çizmeye çalışır. İzlenimlerinin sonucu ise, bir dilek niteliğindeki şu satırlara sığdırmıştır:

“Pamuk tarlalarıyla birlikte uzanan narenciye ve muz bahçeleri, yer yer çağiltılı çavlanlarla veya soğuk yeraltı suları ile renklenmiş doğal plajlar, elektrik enerjisine dönüşen su kaynakları, günün her saatinde çarpıcılığı değişen doğa görüntüleri ülkemizin bu kesimini bir “mutluluk kuşağı” (luck belt) haline getirmiştir.”

Söz mutluluktan açılmışken, Antalya’nın güzelliklerine son yıllarda katılan Düdenbaşı mesiresindeki yazılı levhalardan bahsetmeliyiz. Doğa ve insan işbirliğinin ürünü olan “Düdenbaşı Şelalesi”nin yüzme havuzlarının yanı sıra bir sergi binasına da kucaklayan mesire yerinde mutluluğu bulmanın yolu, Sokrates’i anıtan tümcelerle, ortaya konulmuştur: “Mutlu olmak için insanı seviniz.” Bu tümce, “insanı” yerine, “tabiatı, hayvanı, ağacı” sözcükleriyle üç kez daha tekrarlanmaktadır. Öyle görünüyor ki, sevmeye eylemine bağlı olan “mutlu olmak için” insanı, bitkisi ve hayvanıyla doğayı sevmek zorunludur. Bu satırları yazarken “yıl arkadaşım” Maurice Messegue’nin aşağıdaki tümcesini aktarmadan edemiyorum: “Yaşamayı, insanları, güneşi, bitkileri, çiçekleri, kadınları ve işimi seviyorum. Benim için en güzel bir duygudur bu.

Bana en büyük gücü, en büyük coşkuyu sevmek verir. Sevmenin tutkunuyum ben.”

Yeni açılan yollar doğa güzelliklerini yakından tanımayı, yeni güzelliklere ulaşmayı sağlıyor. Düzlerçamı’ndan geçerek yükselen, “Alageyik Üretim Alanı”nı sağda bırakarak çam ormanlarında uzanan yol, korkunç bir doğa güzelliği olan “Güver Uçurumu”nda son buluyor. Türkçe Sözlük’ün “bir akar suyun yeri olarak meydana getirdiği derin, dar ve dolambaçlı boğaz” diye tanımladığı bu kanyon, günümüze Buzul Çağı’ndan (kuaterner) gelen 115 metre derinliğinde bir uçurumdur. Akarsuların yaklaşık olarak bir milyon yılda meydana getirdiği bu “tabiat harikası”nın günümüzün teknolojisiyle altı ayda yapılabileceğini uzmanlardan duyarak hem insanı şaşırtıyor, hem de sevilesi “insan”ın gücünü belirliyor. Antalya’nın batısında Kemer’e doğru uzanan karayolu ise, adım başında deniz dağ görüntüleriyle güzelliklere kucak açarken, bir yandan Mersin’den başlayan kıyı yolunu Finike ve Fethiye üzerinden Marmaris’e bağlamakta, bir yandan da Alanya lehine bozulan turizm dengesini Antalya’nın batı kesimine de götürmektedir.

Kanalların baştan başa suladığı, yurt içinden ve dışından uçakların “yerli-yabancı” turist taşıdığı, yolboylarında ve ‘camping’lerde çeşitli plakalı otomobillerin karşılaştığı Antalya’da, önseçimi de içine alan gönlerde yeniden bulunduk. Otuz yıl öncesine kıyasla tozlu yolla-

rın yerini asfalt yollar almış, bütün eski kentler (Termessos, Perge, Sillyon, Aspendos, Side) bakımlı yollarla Antalya'ya bağlandığı gibi, çevreleri belirlenerek bakım ve gözetim altına sokulmuştur. Manavgat Şelalesi ve öteki doğal güzellikler için de durum aynıdır.

Eski kentlerin, müzelerin ve ünlü Aspendos Tiyatrosu'nun girişinin biletle bağlanması yanında, Manavgat Şelalesi'nin Sarılar Köyü Tüzel Kişiliği adına kesilen bir giriş biletiyle ve Alanya'nın Damлатаş Mağarası'nın da belediyeye gelir sağlayan bir biçimde gezilmesi, turizm konusuna bakışımızın olumlu bir yanı olmuştur. Kartpostalların yanı sıra hatıra eşyaları, narenciye ürünlerine dayalı reçeller ve turunc kolonyası bu arada dikkati çekmektedir. Ne var ki reçeller ve kolonla dışında kalan turistik eşya, yöresel malzeme kullanılarak çevrede yapılmak yerine İstanbul'dan getirilmektedir. Turizmin Türk alfabesine kattığı 30. harf olan "x", burada kullanma alanını genişleterek "taxi"den "luxe"ye doğru uzanmış görünüyor. Kitapçılarda Türkçe kitap, gazete ve dergilerin yanında, Almanca, İngilizce ve İtalyancaları da göze çarpıyor. Düşündürücü olan, oran olarak yabancı dillerdeki yayınların Türkçe'ye kıyasla daha çok okuyucu bulmakta oluşudur.

Turizme bağlı olarak kent içinde ve çevresinde otel, plaj ve lokantalar sayıca olduğu kadar nitelik bakımından da artmış, turistlere karşı hoşgörü havası yaygınlaşmıştır. Yabancı paralarla "ucuz" sayılabilecek hizmet ve eşya fiyatları, orta sınıftan Türkler için oldukça pahalıdır. Bu açıdan, Antalya'nın İstanbul'dan da pahalı bir kent olduğu rahatlıkla söylenebilir. Yine de, kendi araçlarından yararlananlar için en güzel kıyı kumsalları ve serin yayla köşeleri dileyenlere açıktır.

Selçuklu döneminin olduğu gibi Antik Çağ'ın tarihsel eserleri de bilgili bir biçimde onarılmıştır. Buna karşılık, imar çalışmalarının planlı ve disiplinli bir biçimde yürüdüğü söylene-

mez. Bazı kıyı kesimleri, doğa güzelliklerini yok etme pahasına bozulmuş, çirkin beton yığınları kenti dört bir köşesinden sarsmaya başlamıştır. Kıyı yağmasına, "tatil köyü" adı altında yabancı sermayenin de katıldığı görülmektedir. "Sanayi Çarşısı" kente rahat nefes alma olanağı sağlayacak, "Saklıkent" adlı sahil kasabası gerçekleşince kışa ve yaza dönük iki eser kazanılmış olacaktır.

Önseçim sırasında delegelere ilişkin olarak Türkiye'nin öteki illerinde olup bitenler, Antalya ikliminin insan karakterine verdiği özelliklerle kaynaşarak burada da geçerli olmuş, bazı adaylar açısından sürpriz sayılacak sonuçlar alınmıştır. Sol elin başparmağını kullanan delegeler burada da dikkati çekmekten geri kalmamıştır. İki büyük siyasal partinin aday listelerinin ikinci sırasında, soyadları değişik olsa da, iki kardeşin yer alışı dikkat çekmektedir. Kentin içindeki elektrik direklerinden başlayarak yolboylarındaki işaret levhaları siyasal tercih ifadeleriyle doludur ve TCK için küçümsemeyecek bir masraf kapısı açmıştır. Adayların kişiliğini yakından bilenlere göre, siyasal partilerin gerisinde para babaları, toprak ağaları ve tarikat mensupları çekişmektedir.

Atay'ın adını anarak başladığımız "Antalya'dan" yazısını, onun bir tümcesinde geçen "Alanya" sözcüğünün yerine doğanın bütün güzelliklerini esirgmeden verdiği bu kentin adını koyarak tamamlayalım: "Antalya'yı görmeden ölmemeli."

(*) Azgelişmişliğin Sosyolojisi, Temeldeki Çatlak, Atatürkü Anlamak ve Tamamlamak, Yeni Osmanlılardan Bu yana İngiltere'de Türk Gazeteciliği kitaplarıyla tanınan sosyolog Profesör Cavit Orhan Tütegil'i (17 Ocak 1921, Tarsus – 7 Aralık 1979, İstanbul)

7 Aralık 1979'da İstanbul Üniversitesinde siyasi bir suikastta kaybettik. Tütegil 1944'te Antalya Lisesi'nde görev yapmıştır.

Doru Atın Ölümü

Yalçın
DUMAN

A

tabey, babasının hasta olduğu zamanlarda Doru'ya binip, yelelerini rüzgârda savurup, Ardahan'ın Keşar Köyü'nden, Sinot Köyü'ne doğru dörtnala giderdi. Bu nasıl bir keyif. Doru, ritmik hareketlerle koşarken, Atabey onunla kendisini bütünleşmiş gibi hissedirdi. Gece karanlığı da olsa, orman içindeki o tepeye çıkan patika yolu, adeta uçarak tırmanırdı ve üstelik hiç temposunu düşürmeden.

Atabey, okulu olmadığı saatlerde de orman koruma memuru olan babasının görev dönüşü teslim ettiği Doru'yu tavlaya çekirdi. Tavla da sadece iki at vardı; diğeri de babasının iş arkadaşı Ali Haydar Bey'in kır atı. İki atın bölmelerini aralıklı çakılmış tahtalar ayırıyordu. Her bir bölmenin önünde de бага diye tabir edilen, yem koyma kanalları bulunurdu. Kavgatmesinler diye de tavlaya girer girmez, atların başına takılan gem çıkarılır ve yularlarından bağaya bağlanırlardı.

1972 yılıydı; mayıs ayının sonlarıydı. Yanılmıyordu Atabey. Çünkü? Deniz Gezmiş ve arkadaşları idam edileli henüz on beş gün ya geçmiş ya geçmemişti. Çok iyi anımsıyordu; lise birinci sınıf öğrencisiydi. Annesi bir yıldan beri çok ağır bir metabolik hastalığa yakalanmış ve Sivas'a akrabalarının yanına tedavi olmaya gitmişti. Aksilik, o aralar Atabey'in babası da tifo hastalığına yakalanmış, evde ateşler içinde ya-

tıyordu. Kötü günlerdi.

Sinot Köyü'nde orman idaresine ait lojmanda oturuyorlardı. Lojmanın yanında da orman koruma memurlarının atları için bir tavla binası yapılmıştı. 1970'li yıllarda henüz orman teşkilatı motorize olmamıştı. Memurlar, orman mntıkalarına kendi atlarıyla giderlerdi.

Babası hasta yatağından Atabey'e seslendi:

“Oğlum ihtiyaçlar var; Göle'ye git eksikleri al, atın heybesine doldur getir. Giderken Muzarat Köyü üzerinden git, dönüşte karanlığa kalırsan, Keşar Köyü üzerinden dönersin.”

Atabey Göle'ye vardığında, saat 12.00'yi geçmişti. İhtiyaç için girdiği bütün dükkanlarda, herkes neredeyse aynı cümleleri tekrarlıyordu:

“Yazık oldu çocuklara, yazık oldu; pisipisine astılar gençleri. Ahh yavrum ananız ağlasın! Heyhât pırıl pırıl gençleri astılar! Vay ki vay!”

Atabey henüz on beş yaşına yeni girmişti, ancak önceden de radyoda sürekli Deniz Gezmiş adını duyuyordu. Her duyduğunda, bahsedilen kişiyi, denizleri çok dolaşmış, sürekli denizlerde gezen birisi olarak tahayyül ediyordu. Demek ki Deniz Gezmiş ve arkadaşları, gemilerle kaçtıkları için yakalanmıyorlardı. Ama bugün onların asıldıklarını öğrenince çok üzülmüştü. Kasabadaki herkes de çok üzgündü.

İhtiyaçlar alınmış, kırmızı lacivert kilim heybe-ye doldurulmuş, eğerin terkisine bağlanmış ve dörtnala yola çıkılmıştı. Yol boyunca hep, de-

nizlerde çok dolaşmış bu insanların yakalanmış olduğuna inanamıyor; üstelik de asıldıklarını öğrenmiş olmanın iç sıkıntısı bir yumruk gibi yüreğine oturuyordu.

Sinot Köyü'ne ulaştığında karanlık çökmüştü. Aceleyle Doru'yu tavlaya götürdü, kendi bölümüne soktu. Yan taraftaki kır at, çatır çutur bagasına konan arpalı yemi yiyordu. Sonra Doru'nun gemini çıkardı, eğeri indirdi ve heybeyi alıp çıktı. İçinden, "Daha sonra gelir yemini veririm" dedi. Ancak, bu kadar iş arasında hayati öneme sahip bir şeyi unutmuştu; Doru'nun yularını bağaya bağlamamıştı. Evin kapısını açınca, babası yatağından seslendi:

"Atabey, nerde kaldın oğlum; karanlık çöktü." Babası yatağından kalktı, birlikte bir şeyler atıştırdılar. Bu arada Atabey, Doru'nun yularını bağlamayı unuttuğu gibi, gidip ona yem vermesi gerektiğini de unutmuştu. Babasıyla evde otururken, yorgunluktan olduğu yerde uyuya kalmış, bu arada da birkaç saat zaman geçmişti. Birden çığlık benzeri, insanı ürperten at kışnemeleri duymaya başladılar. Atabey aslında bu sesleri tavladan eve geldiğinden beri derinden derine duyuyordu, ancak seslerin köyün derinliklerinden gelen sesler olduğunu düşünmüştü. Demeye kalmadı, komşu Ali Haydar Bey'in bağirtisi duyuldu: "Atabey koş! Atabey Koş! Atlar birbirini öldürecek."

Ali Haydar Bey’le tavlaya girdiklerinde manzara çok kötüydü. Doru’nun zincir yularını bağaya bağlamayı unuttuğu ve yemini vermediği için, Doru saatlerce Kırı’nın yanına girmeye çalışmış, Kırı da saatlerce arka ayaklarıyla Doru’yu tekmelemiş. Hâlâ da tekmelemeye devam ediyordu. Zaten ikisi de kavgacı, hırçın, aksi ve sert atlardı. Doru’nun kafasından, göğsünden, ön bacaklarından ve karnından kanlar akıyordu. Kırı, yeni nallanmış arka ayaklarıyla Doru’yu üç saat boyunca tekmelemişti. Nihayet Ali Haydar Bey, sopayla vurarak ve bağırarak, kanlar içinde kalmış Doru’yu, kendi bölgesine bağlamayı başardı.

Ertesi sabah Doru yattığı yerden kalkamamıştı. Sahipleri tavlaya girdiğinde yaptığı o neşeli kişnemen ve kıpır kıpır hareketlerden eser kalmamıştı. Babası seslendi:

“Atabey, köyün içinde, büyük çeşmenin yanındaki eve git. Orada oturan Baytar Binali amcanı bul, selamımı söyle, bir zahmet gelsin.”

Baytar Binali, aslında baytar değildi. 1940’li yıllarda askerliğini yaparken, hayvancılıktan iyi anladığı için, Alayda görevli Baytar Yüzbaşı Emin Bey’in yanında, onbaşı rütbesiyle dört yıl askerlik yapmıştı. Dört yıl boyunca, orduda kullanılan atların tedavisinde, Veteriner Yüzbaşı Emin Bey’e yardımcı olmuştu.

Baytar Binali, tavladan içeri girerken, komşu koruma memuru Ali Haydar Bey’e gülerek, ballandıra-ballandıra anlatıyordu:

“Hey gidi! Bizim Baytar Yüzbaşı Emin Komutanım bana derdi ki; ‘Bir baytar, derede on beygir öldürmeden, baytar olamaz.’”

Kahkahayla gülerlerken, arkalarından gelen Atabey’in üzgün ve kahrolmuş halini görüp, hemen sustular; utanmışlardı.

Binali, Doru’nun yaralarına baktı, olumsuz anlamda yüzünü ekşitti. Anlaşılan durum çok ümitvâr gözüküyordu. Doru artık hiç yemini de yemiyordu. Binali çıkarken, Atabey’e:

“Ben şimdi gidiyorum, atın yaraları için macun

yapacağım. Yarın sabah gelirim.”

Ertesi sabah tavlaya girdiklerinde, içerisi dayanılmaz bir çürük et kokusuyla dolmuştu. İnsanın burnunu tıkamadan bu kokuya dayanması mümkün değildi. Baytar Binali, koyu bir bulamaç gibi duran macunu parmaklarıyla Doru’nun göz-göz olmuş yaralarına tıkamaya başladı. Ertesi gün yine geldi, aynı işlemi yaptı. Undan yapılmış gibi duran macunu alıp yaraların içine basıyordu. Çürük et kokusu artık dayanılmazın ötesindeydi.

Takriben yedinci gün ahıra (tavlaya) girdiklerinde, Doru’yu dört ayağı havaya dikilmiş ve kaskatı kesilmiş olarak buldular. Baytar Binali Atabey’e döndü:

“Oğlum, ben gidip iki öküz bulup geleyim. Doru ölmüş, cesedini hemen köyün dışına çıkarmam lazım. İki gün içinde köyün köpekleri bir parçasını bile bırakmazlar.” dedi.

Baytar Binali, boyunduruğa bağlanmış iki öküzle geldi. Boyunduruğun ortasından uzun ve kalın bir demir zincir uzanıyordu. Zincir, Doru’nun arka ayaklarına sıkıca bağlandı ve öküzler çekmeye başladılar. Doru’nun cesedi köy dışına doğru sürüklenirken, kokuyu almış olan köyün köpekleri, Doru’dan parçalar koparmaya başlamışlardı bile. Doru’nun rüzgarda savrulan yeleleri, toprakta sürünerek gidiyordu. Atabey’in gözünden iki damla yaş döküldü.

Sulu Boya: Anastasia Pepeneeva

“Söyledim ve Ruhumu Kurtardım!”

“Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır” der Mustafa Kemal Atatürk. İki tarihi roman yazan İbrahim Dağhan ile roman ve tarih ilişkisini konuştuk.

Gazanfer
ERYÜKSEL

Günümüz doktor-hekimlerinin insanlık tarihindeki bilge ve şifacı şamanların devamı olduğunu düşünüyorum. Bunun da işaretlerini son dönemde doktor-hekimler yazdıkları kitaplar ile veriyorlar. Siz yazmaya nasıl başladınız?

Bu yolcuğa çıkan herkes gibi ben de okuyarak başladım diyebilirim. Tarih, özellikle insanlık tarihi, sosyoloji, mitoloji, ayırt etmeden klasikler ve okunmaya değer her şeyi okumayı severim. Aldığımız tıp eğitimi ve daha sonraki meslek hayatımızda bütün sanatların temel unsuru olan insanın bedensel ve ruhsal birçok yönünü görüp öğreniyoruz; doğum, ölüm, sevinç, üzüntü, korku, öfke, utanç, nefret, umut, coşku, beklenti, heyecan, mutluluk... Bu duygular ve olaylarla yoğun bir şekilde karşılaşılıyorsunuz. Albert Camus “Dünya aydınlık bir yer olsaydı sanat olmazdı” der. Biz de insana ait bu aydınlık olmayan dünyayla fazlaca yüzleştiğimizden sanatın bir dalıyla uğraşarak kendimize bir çıkış yolu arıyoruzdur belki de. Biraz önce bizleri şifacı şaman olarak tanımladınız. Şamanlar ruhlarla insanlar arasında iletişim kurduğuna inanılan, hastaları iyileştiren, acılarını dindiren “otacı” olarak anılmışlardır. Bu anlamda “ayna” onlar için çok değerli bir eşya olmanın yanında çok önemli bir metafor aracıdır.

Şamanlar ellerindeki bu ayna sayesinde “başka dünyaları” görür ve gördüğü bu bambaşka dünyaları diğer insanlara gösterirlerdi. Tabiri caizse ben de gördüğüm bu başka dünyaları üniversite yıllarımdan itibaren küçük küçük hikâyeler yazarak göstermeye başladım. Ne zaman ki R. M. Rilke’nin tabiriyle “Yazmadan yaşamayı becerebileceğini sanıyorsan yazma” noktasına geldiğimi hissettiğimde daha büyük ve daha kapsamlı bir şeyler yazmam gerektiği anladım. Yazma serüvenim bu şekilde başlayıp şekillendi diyebilirim

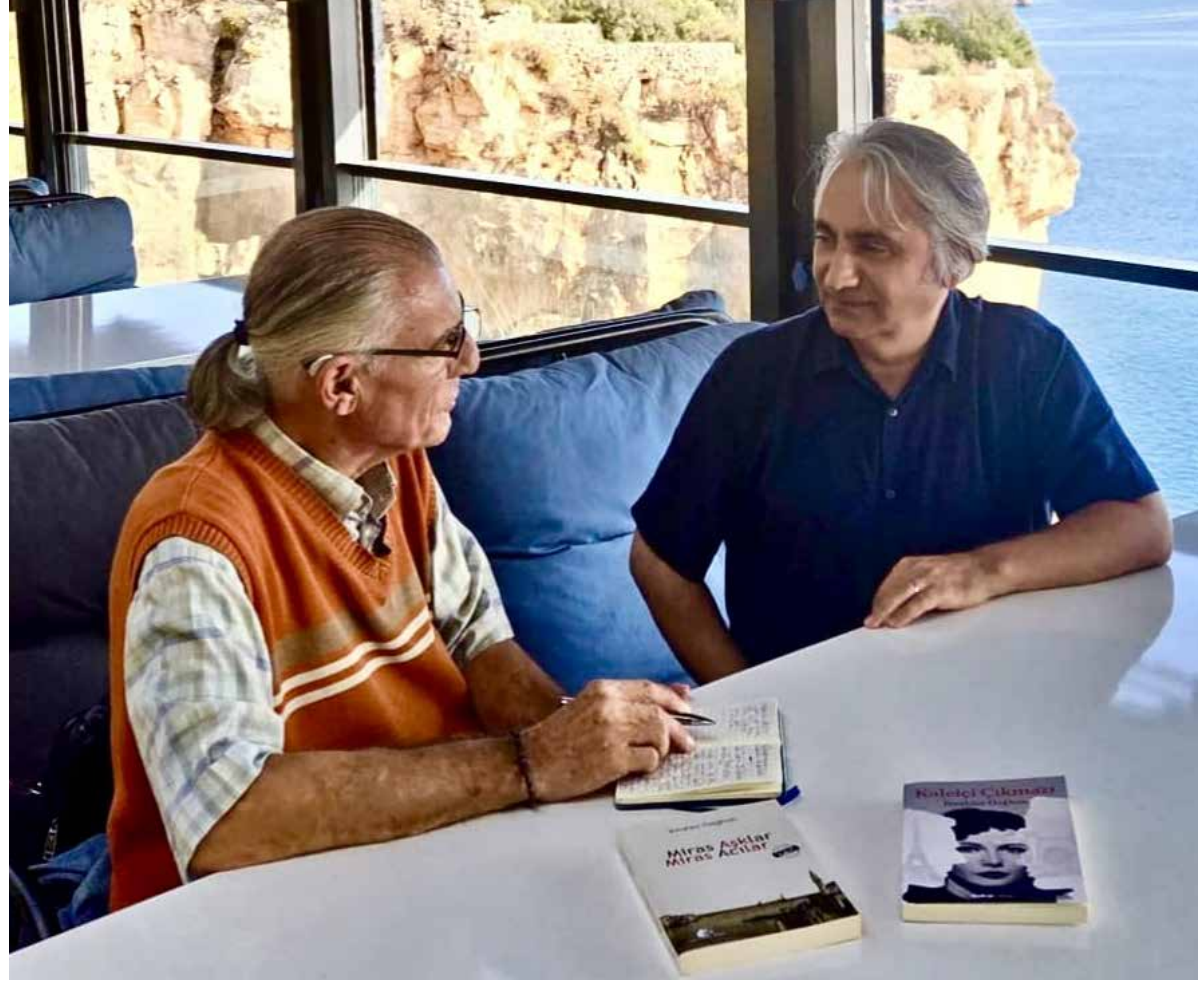
İlk romanınız Miras Aşklar Miras Acılar da ikinci romanınız Kaleiçi Çıkmazı da iki tarihi roman. Niye tarihi roman yazmayı seçtiniz? Hekimlik zor, yorucu bir meslek. Roman yazımı ise disiplin isteyen bir sanat dalı. Zaman kullanımı bağlamında çalışma tarzınız nasıl? Ayrıca tarihi roman yazdığınız için ön hazırlık ve araştırma da hayli vaktinizi almıştır.

Tarih okumayı çok sevdiğimi söyledim. Okudukça aslında her şeyin değiştiğini ancak insanın kendisinin hiç değişmediğini gördüm. İnsanın karşılaştığı olayların çeşitlendiğini ancak duygu, düşünce ve davranışının hele ilk insandan itibaren var olan ilkel veya içgüdüsel duyguların hiç değişmediğini gördüm. Sonuçta ta-

rih hep tekerrür edip dururken insanoğlu da hep varoluşsal bir mücadele vermekte. İşte insanoğlunun hiç ders almadığı bu varoluşsal mücadele beni tarihi romanlar yazmaya itti.

Evet hekimlik hem zor hem de yorucu bir meslek. Ancak şunu hemen söyleyebilirim ki roman veya herhangi bir yazı yazarken yorgunluğumu attığımı ve dinlendiğimi hissediyorum çünkü yazmayı çok seviyorum. Okul yıllarında öğrendiğim Latinlerin bir sözü var; “Dixi et salvavi animam mean” anlamı “Söyledim ve ruhumu kurtardım”. İşte ben de yazarken hem bedenem hem de ruhen günün ve yılların yüklerinden kurtulduğumu, rahatladığımı hissediyorum.

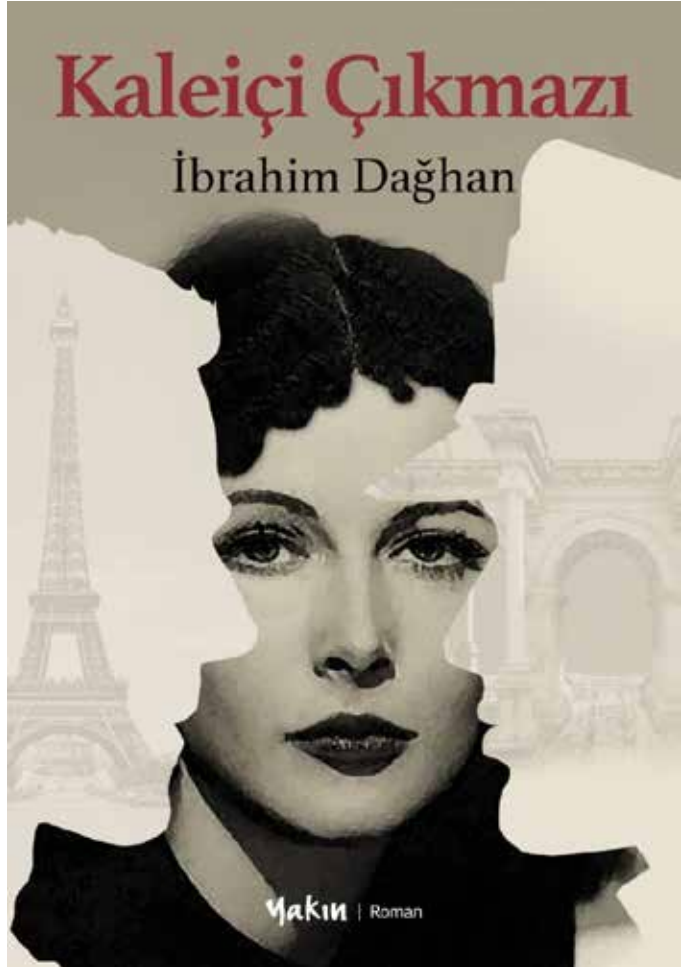
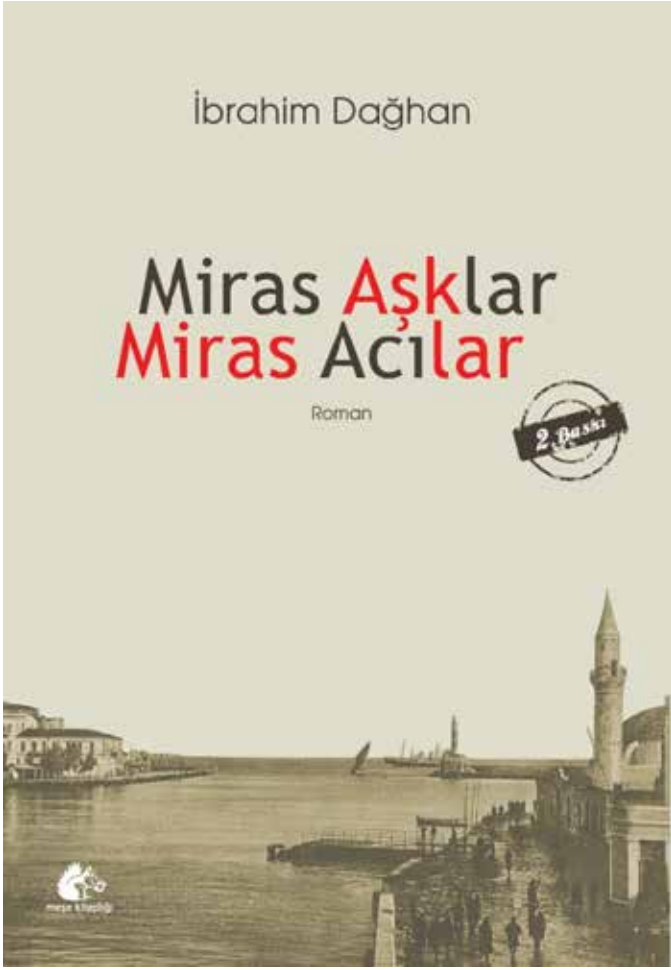
Ancak sizin de ifade ettiğiniz gibi roman yazımı çok disiplin isteyen bir sanat. Disiplinin içinde daha fazla zaman ayırma var aslında. Ayrıca yoğunlaşmak ve bunu devam ettirmek önemli. Gün içerisinde ne yaşarsanız yaşayın yazmaya başladığınızda her şeyi geride bırakıp romandaki olaylara kaldığınız yerden devam edip karakterlerinize dönüşmeniz gereklidir. Veya tersine romanı geride bırakıp işinize dönebilmelisiniz. Zaman konusuna yine dönecek olursak geceleri ve hafta sonları bazen de izinlerimde çok ciddi mesailer harcıyorum diyebilirim. Bu disipline uymanın en zor taraflarından biri de moral, motivasyon durumunuz. Eğer burada takılırsanız ilerleyemiyorsunuz. Sanatta ilk kıvılcım haricinde ilhamın acemilerin ihtiyacı olduğunu anlıyorsunuz. Özellikle roman yazımı, diğerlerinin vazgeçtiği yerde

dayanmakla ilgili. Bence nice muhteşem olabilecek roman denenmediği veya yarı yolda bırakıldığı için yazılamadı. Evet ön hazırlık ve araştırmalarım uzun sürüyor. Birinci romanımın ön hazırlığı, araştırması ve bilgi toplaması bir yıl sürdü mesela. Bazen küçücük bir bilgi hatta bir kelime için bir günümü harcamam gerekti.

İkinci romanınız Kaleiçi Çıkmazı’nda Antalya-Kaleiçi’nin de bir roman kahramanı olduğunu görüyoruz. Siz romanı kurgularken bu coğrafi kahraman için özel bir çabanız oldu mu, yoksa Kaleiçi kendini mi yazdırdı?

Kaleiçi Çıkmazı bir kent tarihi romanı. Bence Antalya demek Kaleiçi demek. Binlerce yıllık yaşamın var olduğunu bildiğimiz bir yerin bir roman kahramanı olmasını fazlasıyla hak ediyor. Zengin bir tarihe, kadim bir kültüre, benzersiz arkeolojik yapıtlara, emsalsiz gelenek ve göreneğe, denizle iç içe geçmiş hümanist bir yaşam biçimine ve eşsiz bir coğrafyaya sahip Kaleiçi mekân olarak bir roman karakteri.

terinde olması gereken unsurları fazlasıyla barındırıyor. Bu anlamda romanın ana karakterini oluşturdu diyebilirim. Romanın konusu, kurgusu ve diğer karakterler belli değilken “O” belliydi. Ana karakter Kaleiçi olunca da diğer her şey daha kolay oldu diyebilirim. Özel bir çabadan bahsedecek olursam Sn. Hüseyin Çimrin’den bahsetmem lazım. Gerek bizzat verdiği bilgilerle gerekse de eserlerinden çokça faydalandım. Buradan ona çok teşekkür ediyorum. Onun dışında bir zamanlar Kaleiçi’nde yaşamış insanlardan aldığım bilgiler de çok kıymetliydi.

Bir okur olarak merak ediyorum, acaba tezgâhta yeni bir roman var mı?

Olgunlaşmaya bıraktığım projelerim var. Ama duyduğumda beni etkileyecek küçücük bir anı,

hikâye, söz, duygu, obje bir anda her şeyin önüne geçebilir.

Bu söyleşide soruları siz hazırlasaydınız, İbrahim Dağhan’a ne sorardınız?

“Neden bu kadar geç yazmaya başladın?” diye sorardım. Bu sorunun cevabını ben bilmiyorum ama muhtemelen yazmanın doğru zamanını kimse bilemiyor. Ancak yazmaya hevesliler için söylüyorum; Yola çıkmaktan korkmayınlar, çekinmesinler, ertelemesinler... “Hayat en iyisini yapmanızı gerektirmiyor; sadece en iyisini denemenizi gerektiriyor.” (J. Brown)

antsanat

HEPSİ BU

II.

Denizde dalgayla salınan bir pet şişe gibi
Kırletiyoruz hepsi bu
Sen buna bir duruş gibi baharı çiçeklendiriyorsun kırmızı
Sevdiğim kendime bir göl aldım gamzen için
Geleceksin diye yıkadım içimi
İnsanın içi sevdiğim kendi acıttıkları ve onu acıtanlarla
Dolu, kar, fırtına az bahar
Bahar deyince sen...
Rüzgar saçlarına sesleniyor misal
Saçların başak tarlası masal
Masal deyince Rousseu'nun sözü geliyor aklıma
“Masallar, büyükler içindir. Çocuklara gerçekleri söylemek gerekir”
Ama sen bu söze ve rüzgara karşı ağaç gibi
Sesleniyorsun yapraklarınla
İnsan sevdiğim, güzden ve közden yapılma
Çamur dinlerin insana attığı bir şey
İzi kalmış ne çoğunda
...
Deniz kenarında bir bankta oturmak gibi
Sonbaharda bir uzun taşlı yolu olan park gibi
Sabahın altısı gibi, gün doğar gibi
Yeni açılan dükkanlar, o dükkanların kepenk sesleri gibi
Sokağı süpüren çöpçünün önünde savrulup kaçmaya çalışan kuru yaprak gibi
Sabahın seheri gibi güzelsin
Bir bebeğin ilk kez konuşması gibi
Dalın rüzgarı seslendirmesi gibi
Sevgiliye sarılı uyuyakalmak gibi
Güzlesin
...
Göller ellerinden mi başladı dünyaya
Parmakların durgun suya düşen damlalar
Sen bir kuğusun kuğu
Buğday tarlasında esen rüzgar gibi güzelsin
Bir gül yaprağı tene değer gibi
Yaylada bulutların üstünden dünyaya bakmak gibi
Güzelsin
Sen bir pencereyi açtığında dallarıyla seni karşılayan bir ağaç gibi
Bol ağaçlı bir sokak gibi
Okuldan eve annesinin elinde dönen bir çocuk gibi
Güzelsin
...
Sonra serindi göğü çektim üzerime
Öylece uyumuşum
...
Uyandım sevdiğim sana
Ama içi alınmış ekmek gibi hayat
Su içen kedi, simitçinin sesi
Birileri de silahlar alıyor satıyor
İnsan insanı öldürsün diye
Resmi tarihin mürekkebi kandan
Kâğıdı ölü insan bedenleri
Sen tüm bunların arasında dünyaya inanmak gibi
Ağaca yaslanıp uyumak gibi
Damlarda meyve kurutmak gibi
Güzelsin...

Mahir Karayazı

Atatürk Kütüphanesi

Ütopya

Bağımsız araştırmacı ve yazar, bibliyograf Ağaoğlu, Atatürk'ün Antalya'ya Gelişinin 100. Yılı (2030) için bir hayalini AntSanat okuyucularıyla paylaştı. Antalya'da tam kapsamlı bir Atatürk Kütüphanesi kurulması için son bir senedir çeşitli kuruluşlarla temaslarımız olduğunu; ancak görüşmelerinden bir sonuç alamadığımızı vurgulayan yazarın projesinin takipçisi olacağımızı vurgulamak istiyoruz.

Bülent
AĞAOĞLU

Sorun

Atatürk'e Dair Kütüphane ve Bibliyografya Hizmetlerinde önemli boşluklar bulunmaktadır.

Giriş

2007 senesinden beri Atatürk konulu çalışmalar yapıp web sitemizde ve bloğumuzda yayınlamaktayız. (<https://tinyurl.com/4h63yjp>)

Ocak 2024'te İstanbul'dan Antalya Kepez'e yerleşince Antalya konulu çalışmalar yapmaya

başladık. (<https://bityl.co/SyJX>)

Zamanla "Atatürk ve Antalya" konusunda da bilgilenip "Antalya'da Atatürk Kütüphanesi" kurulması için incelemeler hazırlamaya çabamız oldu. "Antalya'da "Büyük Atatürk Kitaplığı" Kurulursa Antalya'ya Faydaları" başlıklı A4 dokümanımız 39 sayfadır ve 7 yapay zekâya sorular sorularak hazırlanmıştır. Atatürk konulu çalışmalarımız "Atatürk Kütüphanesi"

konusu ağırlıklıdır. Aşağıdaki makale, yukarıda andığımız 5. ve 6. dipnotlardaki çalışmalarımızdan hareketle hazırlanabilmiştir. Konunun detayı bunlarda yer almaktadır. Bu arada Antalya’da 2 sahaftan 2000 civarında Atatürk konulu kitap topladık. Bunlar çalışma odamızda yer almaktadır. (Not: Makalemizin anlam ve önemi konusunda 3 yapay zekaya sordüğümüz sorunun cevapları <https://bitly.co/Syjc> sayfasında yer almaktadır.)

Antalya’da Atatürk Kütüphanesi Hayali İçin Bazı Notlar

Ulusal Hafızadan Evrensel Bilgiye

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün düşünsel ve kültürel mirasını sistemli biçimde derleyip kamuya açık bir bilgi merkezine dönüştürmek amacıyla Atatürk Kütüphanesi kurulması... Bu kütüphanenin, sadece bir kitap deposu değil; Atatürk’ün okuma kültürünü, entelektüel yönünü ve evrensel vizyonunu gelecek kuşaklara aktaran bir düşünce ve hafıza mekânı olması... Atatürk üzerine yayımlanmış on binlerce kitabı, on binlerce makale, belge ve görsel materyali bir araya getirerek hem fiziksel hem dijital ortamda erişilebilir kılmayı; aynı zamanda bu mirası koruyan, anlatan ve yaşatan eğitsel, kültürel ve bilimsel bir platform oluşturmayı hedeflemek...

2. SORUN / MEVCUT DURUM

Bugün Türkiye’de ve dünyada Atatürk hakkında yayımlanmış on binlerce eser mevcuttur. Ancak:

Bu kaynaklar farklı kurum ve kişisel arşivlerde dağınık halde bulunmakta, ilgili tüm kitapları eksiksiz içeren (tam kapsamlı) Merkezi, sistemli ve erişilebilir bir Kütüphane ve arşiv oluşturulamamış, Birçok eser zamanla kaybolma veya unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir, Atatürk’ün okuduğu kitaplar ve not-

ları yalnızca küçük bölümler hâlinde sergilenmekte, Genç kuşaklara Atatürk’ü derinlemesine anlatan entelektüel platformlar yetersizdir. Bu durum, Atatürk’ün düşünce dünyasına kapsamlı bir erişimi ve sağlıklı bir aktarımı engellemektedir.

3. GEREKÇE / NEDEN BU KÜTÜPHANE GEREKLİ?

a. Tarihi Belleğin Korunması

Atatürk’ün fikir dünyası, yalnızca bir devlet kurucusunun değil, çağdaş bir uygarlık düşünürünün mirasıdır. Bu mirasın, özenle korunması, kataloglanması ve gelecek kuşaklara bilimsel bir sistemle sunulması...

b. Eğitim ve Bilinçlenme

Atatürk’ün “kitap okuyan adam” kimliği, genç kuşaklara rol modelidir. Onun kitaplara verdiği değer, ancak onun kütüphanesini tanıyan bir toplum tarafından içselleştirilebilir.

c. Akademik İhtiyaçlar

Atatürk araştırmaları için derli toplu ve zengin bir başvuru merkezi oluşturulamadığı sürece bilimsel üretimin niteliği sınırlı kalacaktır. Bu kitaplığın, akademiyle doğrudan etkileşimli bir bilgi merkezine dönüşmesi...

d. Kamusal Erişim ve Doğru Bilgi

Bilgi çağında, Atatürk hakkında doğruluğu tartışmalı kaynaklar hızla yayılmakta; bu da dezenformasyon üretmektedir. Doğru ve güvenilir bilgi merkezleri, toplumsal savunma hattı işlevi görür.

4. VİZYON

Atatürk Kütüphanesi’nin, yalnızca kitapların bulunduğu bir mekân değil; Atatürk’ün düşünsel yolculuğunun deneyimlendiği, toplumla etkileşim hâlinde bir bilgi ve kültür merkezi olması... Türkiye’nin en kapsamlı Atatürk kitaplığı olarak; koleksiyon, müze, dijital arşiv ve eğitim platformunu bütünleşmesi... Yerel yönetimlerden üniversitelere, STK’lardan okullara kadar geniş bir toplumsal iş birliğiyle işlemesi... “Atatürk’ü ta-

nımak isteyen herkesin ilk başvuru kaynağı” olmayı amaçlaması... Antalya’da diğer illere yayılması: Her ilde bütün Atatürk ve dönemi konulu kitapları içeren kütüphaneler kurulması...

5. AMAÇ

Bu kütüphane projesi ile:

Atatürk’ün yazdığı ve kendisi ve dönemi hakkında yazılmış tüm eserler bir araya getirilerek dijital ve fiziksel arşiv oluşturulması, Atatürk’ün kişisel kitaplarının tıpkıbasımları ve notlarının sergilenmesi, Araştırmacılara, öğretmenlere ve öğrencilere açık bir entellektüel kaynak platformu inşa edilmesi, Okuma kültürünü özendiren ve Atatürk’ün kitap sevgisini yaşatan eğitim programları geliştirilmesi.

6. HEDEFLER

Kısa Vadeli (1-3 Yıl)

10.000 – 30 bin arasında tahmin ettiğimiz Atatürk ve dönemi konulu kitapların toplanması, kataloglanması, Atatürk kitaplarının kapak görsellerinin ve künyelerinin dijital katalogda erişime açılması, Fiziki kütüphane altyapısının temellerinin atılması

Orta Vadeli (4-7 Yıl)

100.000 belgeye ulaşılması

“Atatürk Kitapları Haftası”nın gelenekselleştirilmesi

“Atatürk ve Kitap Müzesi”nin açılması

Uzun Vadeli (8-10 Yıl)

%100 dijitalleştirilmiş, küresel erişime açık arşiv Türkiye’nin tüm illerindeki kütüphanelerde Atatürk kitapları bölümleri

Yılda 500.000 ziyaretçiyi ağırlayan kültür odağı hâline gelmek...

7. ATATÜRK VE KİTAP MÜZESİ: PROJENİN TAÇ YAPISI

Bu müze:

Atatürk’ün okuduğu kitapları, notlarını ve altını çizdiği satırları sergileyebilir, Kitap kapaklarından oluşan “Kapaklar Galerisi” oluşturur-

abilir, Dijital ekranlar, VR/AR teknolojileriyle entelektüel yolculuğu görselleştirilebilir, Sesli kitap dinleme alanları ve öğrencilere yönelik atölyeler barındırılabilir, Yurt içi ve dışında taşınabilir gezici müze sergileri düzenlenebilir.

8. KAPSAM

Koleksiyon:

Atatürk’ün yazdığı, okuduğu ve kendisi ve dönemi hakkında yazılan tüm eserler, Türkçe ve yabancı dillerde kitaplar, Süreli yayınlar, dergiler, fotoğraflar, görseller.

Altyapı:

Okuma salonları, konferans salonları, dijital arşiv merkezi Kitap kafe, çocuk kütüphanesi, araştırma ofisleri

Hizmetler:

Açık erişimli kataloglar ve rehberli arama sistemleri Eğitim materyalleri ve kültürel etkinlik dizileri

Hedef Kitle:

Öğrenciler, akademisyenler, yerli-yabancı araştırmacılar Kültürel gezginler, öğretmenler, Atatürk gönüllüleri

9. SONUÇ / KAPANIŞ

Atatürk Kütüphanesi projesi hayali, bir kültür çağrısı, bir bilinç hamlesi ve uzun vadeli bir toplumsal yatırımdır. Atatürk’ün düşünce dünyasını korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak, yalnızca bir ödev değil, aynı zamanda tarihsel bir zorunluluktur. Bu kitaplık, Türkiye’nin hem geçmişine hem de geleceğine sahip çıkan, toplumsal bilinçlenmeye öncülük eden bir cumhuriyet projesidir. Kamunun, akademinin, yerel yönetimlerin ve sivil toplumun ortak katkısıyla hayata geçecek bu girişimin, Atatürk’ün Antalya’yı ziyaretinin 100. Yılı olan 2030’a kadar tamamlanarak kalıcı bir kültürel kuruma dönüşmesi...

Filika Suya İndi!

Antalya'da yaşayan bir grup gazeteci ve yazar, bağımsız ve tarafsız bir kolektif olan "Filika" için yola koyuldular. 2 Ekim tarihinde gerçekleşen buluşmada özgür ve özgün bir yayının önemine vurgu yapan ekip, önümüzdeki günlerde YouTube merkezli yayımlara başlayacaklar.

Filika platformunun sözcülüğünü üstlenen, aynı zamanda Antalya Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Ceren Deniz, buluşma öncesinde Filika'yı şu cümlelerle tanıttı: Bağımsız gazetecilik için bir araya gelen deneyimli kâlemler filikaları suya indiriyor. Medyanın toplumsal kutuplaşmanın bir parçası ve hatta aracı olduğu bir dönemde Antalya'dan Türkiye'ye dünyaya seslenmeyi hedefleyen 'Filika Tv' ekibi ekim ayından itibaren özgür ve özgün içerikleriyle dijital yayıncılık mecrasında yerini alacak. Yusuf Yavuz, İdris Özyol, Orhan Çakmur, Leyla Ataman Koyuncuoğlu, Vahide Yanık, Duygu Şahin, Seher Özen Karadeniz, Tuncer Çetinkaya ve Erdem Duru ile sıcak gündemlerin yanında siyasetten ekonomiye, kültürden sanata, gastronomiden arkeolojiye birçok başlıkla yaşamın nabzını tutmak için yola çıkıyoruz.

antsanat

Mahallenin Yaratıcı Çocuğu: **Baküs Sahne**

Geçen yıl ikincisi düzenlenen Kısa Kısa Fest / Kısa Oyun Festivali'nin bu yıl üçüncüsü düzenlendi Baküs Sahne'de. Sahne 12 Temmuz'da kokteylle açılışını yaptı. Bir gün sonra ise birbirinden güzel iki oyun izledik bu küçük ama işlevi büyük mekânda.

Betül
TARIMAN

Oyunlardan ilki *Kamboçya* diğeri de *Dolma Biber*'di. Her iki oyunu da oldukça başarılı buldum. Lakin festival sürüyor, birbirinden güzel oyunlar sanatseverlerle buluşuyor. Festival 27 Temmuz Pazar günü 20. 30'da Burak Tamdoğan ve Okan Ö. Cinemre'nin *Gazoz Ağacı* doğaçlamasıyla sona erecek. Çoğunluğu gençlerden oluşan oyuncuların yazıp, yönettiği, sergilediği oyunlar izleyici ile buluşacak. Umarım bundan sonraki yıllarda da Baküs Sahne varlığını sürdürür. Lakin oldukça zorlu bir süreçten geçtiğimiz şu günlerde herkesin buna ihtiyacı var. Hem sıkıntılı bir süreci sanatın sağaltıcı gücüyle aşmak hem de kimi kez masalsı bir dünyada kendimizi bulmak için.

Öte yandan bu güzel mekân mahalleli gençlere örnek olması bakımından da önemli... Hatta geçen yıl Kısa Kısa Fest / Kısa Oyun Festivali sırasında Gazete Duvar'a *Mahalle Arasında Açan Çiçek: Baküs Sahne* başlığı ile bir yazı kaleme almış, gençlerin bu kıymetli çalışmasını *Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi'nin (WALD) Mahalleleri ve Muhtarlık-*

ları Güçlendirme Projesi'nde gönüllü olarak çalıştığım yıllara benzetmiştim. Doğrusu bu ya *Mahalle Evi* benim için adeta bir okul olmuştu. Mahalleli çocuklar şairlerle tanışmış, diş hekimi çocukları diş sağlığı konusunda bilgilendirmiş, kadınlar da kadın doğum uzmanı tarafından aydınlatılmışlardı. Seçil, Ali, Ebru ve Nihat'ın Mahalle Evi'ne katkıları asla unutulmaz. Ne ki insan deneyim kazanıyor böyle ortamlarda. Adeta yenileniyor... Lakin yaratıcılığın sonu yok. Tam da burada aklıma kıskırtıcı bir o kadar da yaratıcılığın sınırlarını zorlayan, neredeyse soluksuz izlenebilecek *Düşlerin Efendisi, Kitap Hırsızı, Seraphine* gibi filmler geliyor. O filmler nasıl bizleri kıskırttıysa Baküs Sahne'de bizlere yeni kapılar arıyor, bizlerde bir şeyler yapma isteği uyandırıyor. İşte tam da bu noktada Antalya'da mahalle arasında bulunan Baküs Sahne'nin önemi bir kez daha ortaya çıkıyor.

Tarihi Zengin Bir Kent

Bazen de gözlerimiz Torosların ötesine dalıp gidiyor. Bundan binlerce yıl önce bu kentte yaşayanların, yaşadıkları kentin kültürüne

katkılarını durup düşünüyor, onların izini sürüyoruz. Antalya pek çok kişinin düşündüğü gibi deniz, kum, güneşten ibaret değil. “Attalos Yurdu” anlamına gelen Antalya, II. Attalos tarafından kurulmuş. Bergama Krallığı’nın sona ermesiyle bir süre bağımsız kalmış sonra da korsanların eline geçmiş. Komutan Servilius tarafından Roma topraklarına katılan kent, imparator Hadrianus’un Atteleia’yı ziyaret etmesiyle gelişmeye başlamış. Kent büyüdükçe şehrin içinde kalan Kaleiçi, sokaklarında gezinenlere şimdilerde türlü imkânlar sunuyor. İnsan Kaleiçi’nin daracık sokaklarında gezinirken bir zamanlar kapı önlerinde oynayan çocukları, pencereden pencereye sohbet eden kadınları, ihtiyar amca ve kadınları düşünme-

den edemiyor. Aldığı göç, her geçen gün artan nüfusuna rağmen kent cazibe merkezi olmayı sürdürüyor. Kaleiçi dışında adımınızı attığınız her yerde dünden bir ize rastlamak mümkün. Ve elbette Perge, Aspendos, Patara, Phasalıs, Myra, Side, Termessos Selge, Olympos gibi birçok antik kent meraklıları tarafından keşfedilmeyi bekliyor. Antalya sadece bu kadar mı? Değil elbette. Şimdilerde de pek çok kültür sanat faaliyetine ev sahipliği yapan Antalya’da uluslararası tiyatro, caz, gitar festivalleri düzenleniyor. Her gün yeni bir güne uyanıyor Antalya. Kim bilir bundan sonraki yıllarda neler olacak? Çünkü biliyorum ki soran sorgulayan güzel bir gençlik geliyor ardımızdan. Bu gençlik her şeye rağmen bir şeyler üretmek istiyor.

İşte bu anlamda bakıldığında Baküs Sahne yaptıkları, kazandırdıklarıyla öne çıkıyor. Tamamen amatör ruhla çalışan ekip adeta yaratıcılığın sınırlarını zorluyor.

Baküs Sahne Nasıl Doğdu?

Bilenler bilir ama yine de söylemekte fayda var Baküs Sahne, Op. Dr. Ö. Okan Cinemre tarafından 2019'da kurulmuş. Kendisi tam bir doğa tutkunu ayrıca iyi bir cerrah. Sivas'ta bulunduğu yıllarda ASO (Anadolu Sanat Ortamı), Ankara'da bulunduğu yıllarda da *Genç Anadolu Çevresi* ile çalışmalarını yürütmüş. Bunlar tamamen farklı mesleklerden pek çok kişinin bir araya geldiği yerel inisiyatiflermiş. Antalya'ya geldiğinde bu anlamda bir eksikliğin olduğunu, gençlerin kendilerini ifade edecekleri bir yerin olması gerektiğini düşünmüş. Elini taşın altına koymuş. İşte Baküs Sahne fikri böyle ortaya çıkmış. Baküs Sahne adını Yunan mitolojisindeki Dyonisos'un Roma Dönemi'ndeki karşılığı olan doğanın yeniden doğuşu, bereketin ve yaşamın simgesi, eğlence, üretkenlik ve yaratıcılık tanrısı Bacchus'ten almış. Şimdilerde bu şirin ve üretken yer özgür, bağımsız bir kültür tiyatro sahnesi olması dışında arkeolojiden, sinema laboratuvarına, bilim, edebiyat ve felsefe toplantılarına varasıya pek çok etkinliğe ev sahipliği yapıyor. Bu ufak mekânda oda konserlerini dinlemek de ayrı bir

keyif... Baküs Sahne sadece gençlerin geldiği bir yer değil, orta yaşın üzerinde pek çok kişinin de uğrak yeri. Ayrıca burada pek çok akademisyen çalışmalarını sergileyebiliyor. Bu nedenle kentin nabzını tutan bu yerin kıymetinin bilinmesi, bu kıymetli yere sahip çıkılması gerek. Kurulduğu günden bu yana pek çok aktivite ve oyunu izleyici ile buluşturan sahnede geçen yıl tam on dört oyun sergilenmiş. 2022 - 23 sezonunda ise üçü çocuk tiyatrosu olmak üzere birbirinden farklı dokuz oyun izleyici ile buluşmuş. Baküs Sahne'nin bu günlere gelmesinde Osman Utku Atış'ın da büyük payı var. Atış, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde eğitim almış, dünyaya bakışıyla fark yaratan biri. Baküs Sahne'nin bunca gelişmesinde Genel Sanat Yönetmeni Atış ve ekibinin etkisi büyük. Bu zaten hemen fark ediliyor. Dekorundan, müziğine, kostümünden, makyajına,

ışık düzenlemesine varasıya her şeyin profesyonel bir ekibin işi olduğu hemen anlaşıyor.

Yaratıcı Genç Bir Kadro

Çalışmalarını özveri ile sürdüren ekip geçtiğimiz yıl *Görüşmelerimiz Kayıt Altına Alınmaktadır, Bazı Detaylar*, Hermann Melville'nin Kâtip Bartleby adlı eserinden uyarlanan *Yapmamayı Tercih Ederim*, kabare türündeki *Kırık Kanatlar Tiyatrosu*, doğaçlama *Baküs Kafası* izleyici ile buluşturmuş. *Gömücüler* ve *Bazı Detaylar* Yeni Tiyatro Dergisi tarafından *Yeni Nesil Tiyatro Ekibi Ödülü*'nü almış. *Gömücüler* oyunundaki performansı ile de Bathan Kodaloğlu *Gelecek Vadeden Erkek Oyuncu Ödülü*'ne değer bulunmuş. Bu yılda Baküs Sahne de *Satın Almamayı Tercih Ederim, Ucu-bet'ül Acayip, Baklava* gibi oyunlar sergilendi. Şimdilerde ise Kısa Kısa Fest / Kısa Oyun Festivali sürmekte. Antalya'nın onca sıcağı, nemine rağmen izleyici ısrarla salonu doldurmakta. Geçen yıl on iki kısa oyunun sergilendiği festivalde bu yıl on bir oyun izleyici ile buluşuyor. *Kamboçya, Dolma Biber, Şemşiye, Kendini Suçlama, Meryem Hanım Durdu, Otopsi, Hüzün Kovan Kuş, Mülakat, Tanrının Eli*. Emekle hazırlanmış oyunlara ek olarak iki de okuma tiyatrosu var. Bu da bir ilk Baküs izleyicisi için. *Boşalma* ve *Hindistan Cevizli Gofret Masalı* gibi oyunların izleyicinin ilgisini çekeceği düşünülüyor. Baküs için ilkler bitmiyor. Böyle olunca da insanın keşke her mahalle de böyle güzel çiçekler açsa diyesi geliyor.

Tam da burada Seyhan

Erözçelik'in, *Jestlerin Ölümü* şiirinde yer alan, "Oysaki insanların birbirine ihtiyacı var. Yoksa niye toplu halde yaşasınlar." dizeleri geliyor. Bu çok katmanlı dizeler ve şiir için elbette söylenecek çok şey var. Lakin birlikte yaşamak, paylaşmak, üretmek hayatın onca karmaşasına rağmen... Sanırım olması gereken de bu. Umarım ki her şeyin anlamını yitirdiği dünyamızda izleyicilerin desteği ile varlığını sürdüren Baküs Sahne uzun yıllar kendini var eder. Ne ki bizler çoğu zaman bazı şeylerin kıymetini kaybettikten sonra anlıyoruz. Bu, yaşadığımız kent için de geçerli. Müzesinden, antik kentine, kentin gelişimine katkı sunmuş tarihçisinden, bürokratına, çevrecisinden, aktivistine, şairinden yazarına kadar... Bu nedenle bu anlamda emek veren herkesin düşüncesine kıymet verilmeli, her şey kayıt altına alınmalı. Çünkü emek verilerek yapılan her şey çok kıymetli.

Evet, sevgili okur her şey gibi bu yazının da bir sonu var. Ben de son söz olarak güzel şeyler dilemek istiyorum tarihi binlerce yıl önceye giden bu coğrafyada yaşayan insanlar için. Çünkü bunu hak ediyorlar. Hak etmek için de

çaba vermek gerek. Bu da emek ve sabırla olur. Ve umarım ki her mahallede Baküs gibi binlerce çiçek açar, ortalığı mis gibi çiçek kokuları sarar. O zaman bu hoş kokuları duymak için ne bekliyoruz? Lütfen biraz yaklaşın. Kulağınıza bir şey fısıldayacağım. Antalya'da mahalle arasında Baküs Sahne var. Burada hiçbir şey olmuyorsa da çok şey oluyor.

Spartakiyatları Hatırlamak (*)

İsmail Sarp Aykurt'un kaleminden çıkan bir “alternatif bir spor tarihi” okuması olan “Sporun Alternatif Tarihi - Rutin, Ritüel, Reddiye” alanında önemli bir araştırma olarak okurlarının dikkatini çekmeye aday kıymetli bir eser. Kendisiyle eseri ve sporun genel tarihi üzerine konuştuk.

Kitabın önemli bir önyargıyı da ele alıyor. Genel kanı, sporun doğasında kıran kırana rekabetçilik olduğu yönünde. Ama kitabında sporun unutturulan dayanışmacı niteliğini ön plana çıkarma kaygını belirleyici. Buradan başlayalım dersen.

Öncelikle teşekkür ediyorum bu sorunuz için. Şöyle ki evet kitapta bir dayanışmacı, eleştirel ve alternatif bir tez ağırlık kazandı. Bunun tersini iddia edecek değilim elbette. Ve kesinlikle bu isin topluma uzanan, dayanışmacı ve paylaşımcı kısmı çok uzun süredir spordan dışlanmış durumda. Diyeceksiniz, öncesinde gerçekten var mıydı böyle bir spor anlayışı? Sporda rekabet hep olur. Karşılıklı olarak ve rakip olarak tanımlanan özneler varsa bunun içine rekabet elbette girer. Ancak kapitalizmin emperyalizm dönemindeki yani yaşadığımız çağdaki rekabeti sermayenin egemen olduğu spor aklı belirliyor. Burada dayanışmaya ve gerçek bir oyuna yaslanan bir rekabet anlayışı yok, burada var olan kimi zaman düşmanlaştırılan, başarı kazanmayı, madalya almayı ve paranın hükümranlığını kutsayan bir akıl var. Bu akıl, sermaye aklıdır ve kitabım içinde yer alan tüm içerikleri ya da ortaya koymaya çalıştığım polemiklerle bu aklın reddiyesini öneriyor.

Sporun Tarihi’ni alternatif bir bakış açısıyla ele alan çalışmaların ülkemizde oldukça kısır kalması düşündürücü değil mi?

Musost
CANBEK

Kesinlikle öyle. Sadece bir yüzeysel eleştiri var bu spor düzenine ve bu spor eleştirisi değiştirip dönüştürme iradesinden yoksun durumda. Hatta çoğu zaman bununla ilgilenmi-

yor bile. Bu nedenle toplumcu spor ve bunun yazını oldukça kısır. Eğer toplum olarak örgüt-süzseniz ve ülkedeki spor aklının toplumsallaşmasıyla, eşit bir şekilde dağılmasıyla, spora erişim hakkı ve sporun kamusal ve kamu yararına yapılmasıyla değil de yalnızca bir “başarı ideolojisi” açısından ilgileniyorsanız kısırlaşmanız kaçınılmaz olur. Alternatif bakış açısının, daha doğrusu mevcudu değiştirme iradesi ve kararlılığını yansıtacak bir spor fikrinin oluşmadığı durumlarda çürüyen bir durumla hemhal olacağımız da kabul edilmeli. Zaten bu durumu yaşamıyor muyuz?

Bireysel spor türleri acaba bireyciliği besleyen olumsuz bir yöne de sahip olabilir mi?

Bireysellik, benim adıma iyi bir algıya sahip değil. Ama kabul etmeliyiz ki bireysel icra edilen spor türleri de var. Bunlar direkt olarak suçlu ilan edilemez. Bizim buraya bakmamız gereken odak noktası, bu bireysel sporlara erişimin neden yalnızca bir sınıfa, yani zenginlere, mülk sahiplerine ait oluşudur. O sporun bireyi öne çıkaran kurallarından ziyade sınıfsal saiklerin belirlediği noktalara odaklanmak lazım. Yani bir spor branşı bireysel olsa da onu

sunda da oldukça marifetli ve birçok kişi futbolla yatıp kalkıyor diyebiliriz. Tarihsel olarak da futbol, siyasal ve toplumsal etkiler gösterip kırılmalar yaratmış bir fenomen. Ve Futbol, şimdilerde de sermaye ilişkilerinin tavan yaptığı kapitalist düzende büyük bir para aklama, para kazanma, şöhret olma, hayal satma, meşruiyet sağlama aracı düzen için. Bu nedenle ağırlık kazanmasını doğal karşılamak gerekli.

icra etmeye haiz olan kişilerin sınıfsal kökeni daha merak uyandırıcı. Neden o oyunu herkes oynayamıyor, hatta izleyemiyor? Ya da neden ekipmanları bu kadar pahalı? Neden sportif bir branşa erişimde farklı özellikler var? Zengin sporu ya da yoksul sporu kavramı bunlara mı dayanıyor? Sorularını sormak gerekli. Ama sorunuza gelirsek, kimi bireysel spor türleri bireysel bir egoizmi ortaya koyabilir elbette. “Zengin sporu” diye adlandırılan dallar var oldukça bireysellik de bir o kadar tehlikeli ve ayrıştırıcı bir hal alıyor. Çoğu zaman sporlar bir sınıfa mal ediliyor, o nedenle emekçi halk ile o spor dalı arasındaki mesafe açılıyor. Buradaki sorun eşit erişim ve koşulların yaratılmasında. Bu inşa edilmedikçe sporda bireyci duygular üretilmeye devam edecektir. Aslında sorun, dediğim gibi sporun bir ya da iki kişiyle yapılması değil; kolektif yapılma ve topluma da mal olma koşullarının sağlanmasıdır.

Kitabında Futbol Tarihi de ağırlıklı bir yere sahip. Bunun özel bir nedeni var mı?

Bunun özel nedeni elbette var. Futbolun toplumsal etkisi ile diğer spor dalları arasındaki fark büyük. Futbol her ne kadar sermaye gruplarının elinde oyuncağa dönmüş olsa da emekçilerin bu spora ilgisi kaybolmadı. Bu branş, olağanüstü kitleleri bir araya getirme konu-

“Küresel Spor Emperyalizmi” kavramı hakkında da güncel niteliği nedeniyle ne kadar konuşulsa azdır. Neler söylemek istersin?

Burada benim kastettiğim gerçeklik, kapitalizmin emperyalist/tekelci döneminde olduğumuzun anlaşılması ve kavranmasıdır. Futbol üzerinden somutlamak isterim bunu. Futbolun bu kadar büyük bir ekonomik altyapıyı yönetmesi ve bunun organik bir parçası haline gelmesi, kurumlar düzeyinde temsil edilen bir “şirketokrasi” içinde başarı spor branşı olarak sivrilmesi, sporda egemen sınıf olan sermayenin marifetiyle, toplumları ideolojik olarak manipüle etme imkanını zaman içinde kazanması, kitleleri etkileyen bir olgu haline gelmesi, gündemi belirleyecek bir cazibeye sahip olması, bir aklama ve aklanma mekanizmasına, ülkelerin “olumlu imaj” devşirmesine kaynak sağlayabilecek faktör ve aktörlere yön verebilmesi ya da bahis, doping, medya, sponsorluklar gibi birçok olay ve olguya zemin hazırlayacak araçlara sahip olması vb. birçok nitelik, futbolun emperyalist çağa majör bir unsur olarak girdiğini bence gösterir. Ama buna birçok dal da katkı sunuyor ve spor bir toplumsal işbirliği

ya da birleştirici bir güç propagandasını boşa çıkaracak şekilde, siyasal erklerin meşruiyet aracına dönüşüyor. Müthiş bir para akışı var ve olimpiyatlardan şampiyonalara kadar birçok spor faaliyeti tipik bir işletme fonksiyonu haline dönüşmüş durumda. Ayrıca bir ideolojik aygıt olarak da spor oldukça etkili. Bende kısaca özetlediğim bu olguları böyle bir kavramlaştırma ile somutlamaya çalıştım. Emperyalizm küresel bir olgudur ve kapitalizmden ayrıştırlamaz. Bu nedenle Emperyalizm yalnızca siyasette karşılık bulmuyor, bunun farklı veçhelerle ortaya çıktığını da vurgulamak gerekiyor. Buradaki kaygı tamamen bu.

1925'te düzenlenen ilk işçi olimpiyatları sonraki yıllarda reel sosyalizmin dünyasında da sporun dayanışmacı anlayışının örneği olarak gelenekselleşti adeta. Günümüze kalan bir mirastan bahsedebilir miyiz?

İşçi olimpiyatları üzerine çok düşünülen ve çalışılan bir olay değil. Bu oldukça üzücü çünkü modern olimpiyat oyunlarını bile geride bırakan bir kitlesellik yaratmıştı bu oyunlar. Sosyalist deneyimler, sporu kolektif ve gündelik bir rutine dönüştürdü. Spor devletleştirdi ve emekçi halkın hizmetine sundu. Ücretsiz, bedelsiz, kamusal ve fırsat eşitliği sağlayan bir tutumla yaklaşıldı spora. Spartakiyat organizasyonları da bunlardan birisiydi. Birçok ülkede gerçekleşti ve diğer ülkeler arasında bir dayanışma vesilesi oldu. Bununla sınırlı değil elbette ama bu konuda çalışmaya ihtiyaç var. Bunlar miras bıraktı elbette toplumlara. Belki iktidar düzeyinde temsil edilmedi ama sonra gelen kapitalist restorasyonların yaşandığı ülkeler bunun amiyane tabirle ekmeğini yedi, yiyor... Nasıl Yugoslavya bir basketbol ülkesi olarak sosyalizm mirasını Sırbistan başta olmak üzere NATO bombardımanı ile darmadağın edilen bir ülkenin tüm uzuvlarına devrettiyse, Rusya da tesislerden spor aklına kadar

birçok bilimsel bilgi ve metodu kullandı. Bunu görmemek mümkün değil. Ve bu sadece bir başarı kazanma meselesi de değil. Antrenman teknikleri, tesislerde, halkın spora yaklaşımı vb gibi birçok başlıkta görülebilir.

Kitabın ülkemizde sosyalist spor tarihinin hatırlatılması ve gündeme getirilmesi konusunda yoğun emekleri olan İlker Mga, Veyssel Atayman ve Metin Kurt gibi kıymetli sosyalist aydınlarımıza bir saygı duruşu olarak da apayrı bir anlama sahip. Kitabında Sayın İlker Mga ile bir söyleşi de yaptın. Neler eklemek istersin?

Öğretmenim diye tanımlayabiliriz ve bundan onur duyduğum insanlardan bahsetmek gerçekten benim adıma önemliydi. Ben kendimi onların mirasının sürdürücüsü olarak görüyorum. Bunda kendimi sorumlu görüyorum ve bu sorumluluğu paylaşma niyetimi de buradan ilan ediyorum. Sporun entelektüel bir tarihi var ve bu genel olarak, yanlış bir anlayışla küçümseniyor. Öncelikle bunu yok etmemiz lazım. İlker Mga ile yaptığım söyleşi çok özel bir dönemi de Alman Demokratik Cumhuriyeti deneyimine de ışık tutması açısından kıymetli ve Türkiye'de bu açıdan var olan kısırlaşma da düşünüldüğünde oldukça kritik. Hedefim bunun üzerine çıkacak yeni araçlar yaratmak, polemikler çıkartmak. Bu konuda yol aldığımı da söyleyebilirim. Bence bir mirası sürdürmenin en güzel yolu yalnızca ifadelerle sınırlı kalmamalı, bu nedenle bu alternatif diye tarif ettiğimiz model daha çok insana götürebilmek önemli. Ben kitabın ismini "rutin, ritüel, reddiye" diye koyarken de aklımda olduğu gibi rutin olan ve ritüele dönüşmüş olanı reddederek başlayabiliriz her şeye.

(*) İşçi Olimpiyatları

Incal: Bir Başyapıt

Incal için, çekilmemiş en iyi filminden ‘zaruri’ doğan bir çizgi roman başyapıtı diyebiliriz. Hikâye, 1974 yılında, çılgın ve dahi gibi sıfatları dönüşümlü olarak üzerinde taşıyan Şilili yönetmen Alejandro Jodorowsky ile başlar. El Topo ve Kutsal Dağ gibi anlaşılması çaba gerektiren kült filmlere imza atmış yönetmen, rank Herbert’in Dune romanını beyaz perdeye aktaracaktır.

Hakan
ŞAŞMAZ

Sanatçı, kitabı hiç okumamıştır aslında. Bir arkadaşının tavsiyesi dışında, kitapla ilgili hiçbir fikri yoktur. Filmlerinin Fransa dağıtımını üstlenen yapımcı Micheal Seydoux bir film yapmasını isteyince ağzından çıkan ilk kelime Dune olur. Kitabı okumadan ve düşünmeden karar vermesine rağmen projeye müthiş bir tutkuyla sarılır. Amacı, iyi ve kalıcı bir film çekmekten çok ötedir. Dune üzerinden dünyaya devrim niteliğinde, spiritüel yepyeni bir bakış açısı getirecektir. Filmin, izleyicilerde halüsinasyonlar yaratan bir uyuşturucu etki yapmasını planlar; gençlerin bilinçlerini açmalı, hayata bakışlarını kökten değiştirmelidir. Döneminin en iyi, en popüler isimlerini kadroya dâhil etmeye çalışır; başarır da. Senaryosu ‘zamanın çok ötesinde’ anlaşılması kolay olmayan fikirlerle doludur. Benzeri olmayan tasarımları, sahneleri kâğıt üzerine dökülebilmek için ‘kendisini tam olarak anlayabilecek’ yetkinlikte bir çizere ihtiyacı vardır. Bu noktada çizer Jean Giraud, nam-ı diğer Moebius’u bulur. Western türü bir çizgi roman albümünü görüp çok etkilendiği sanatçı, projesi için bi-

çilmiş kaftandır. Daha sonra Incal’ı birlikte yaratacağı Jean Giraud, filmin tüm kostümlerini, sahneleri, kamera açılarına göre tek tek çizer. Usta çizer yönetmenin kafasındaki sahneleri anında kâğıda aktarmada müthiş bir yetenek sergiler. Jodorovsky çizerin hem becerisine hem de hızına hayran kalmıştır. Tasarım çalışmasında ortaya çıkan storyboard tam 3000 panelden oluşmaktadır...

Devler Aynı Pelikülde!

Moebius ile başlayan film kadrosuna, birer birer dâhil olan isimler inanılmazdır: Salvador Dali, Orson Welles, Rolling Stones’tan Mick Jagger, Udo Kier. Müzikler için ‘Dark Side of The Moon’ albümüyle fırtınalar koparmakta olan Pink Floyd ile anlaşılır; farklı sahneler için konseptte uygun buldukları Gotik tarzıyla dikkat çeken diğer bir progresive rock grubu Magma da kadroya dâhil olur. Konsept tasarımlarında bilimkurgu dünyasının belki de en iyi ressamı (Isaac Asimov’un kitap kapaklarından hatırlayacağımız) Chris Foss ve sonradan Alien’i da tasarlayacak olan İsviçreli sanatçı Giger vardır. Film, daha casting aşamasında

SUICIDE ALLEY, IT'S A DIRECT
NONSTOP FALL STRAIGHT DOWN
TO THE GREAT ACID LAKE, WHICH
DISSOLVES EVERYTHING IT TOUCHES.

WHOOA!
THERE'LL
BE MORE!

LOOK!
A SUICIDE!

BEEN
A LONG
TIME...

KOSKICH! GET ME MY
WEAPON! GOTTA BAG
ME A FALLING ONE!

GET
OUT YOUR
GUNS!

efsane olma yolundadır.

Ancak film hiçbir zaman çekilemez. Yıllar süren senaryo, casting ve tasarım çalışmaları ve tüm zorluklar aşılmış, çekim aşamasına gelinmiştir. Maalesef filmi çekmeye hiçbir Hollywood stüdyosu yanaşmayacaktır. Hepsi, 3000 panellik storyboard'un da olduğu tanıtım dosyasını -ki döneminin telefon rehberlerinden kalın ve büyüktür- hayranlık ve beğeniyle inceleseler de filmi çekmek istemezler. 10 saati aşacak film süresi, konseptin getirdiği çekim zorlukları ve hiçbir müdahaleyi kabul etmeyecek olan 'öngörülemez' Jodorowsky'nin varlığı, stüdyoları korkutmuştur.

Projenin tamamen rafa kalkması, ekipte maddi manevi bir travma yaratır. Lakin filmin özgün fikirleri ve görsele dökülmüş sahneleri kendinden sonra gelen birçok filme ilham olmuştur. Star Wars, Flash Gordon, Kutsal Hazine Avcıları, He-Man Kâinatın Hakimleri, Contact, Prometheus gibi bilimkurguların hepsi gerçekleşmemiş bu filmin parmak izlerini barındırır. Birçok film eleştirmenine göre bu proje olmasaydı Alien de olmazdı, Blade Runner da olamazdı; bambaşka bir Matrix izlerdik... Çekilemeden bu derece etkili olan başka bir film projesi tarihte yoktur herhâlde...

Uzay Operasının Doğuşu: Incal

Atlatılması güç, büyük hayal kırıklığının yanın-

da devrimci bir metin ve Moebius'un 'muaz-zam' görsel malzemesi de elde kalmıştır. Bu felsefi ve estetik miras boşa gitmemelidir.

Eldeki imkânlar film yapmaya elvermeyince, Jodorowsky ve Moebius çizgi roman yapma kararı alır: 1980 yılında Incal'ın ilk bölümü yayımlanır. Hikâye yozlaşmış ve distopik bir galaktik toplumun alt tabakalarından gelmiş, R sınıfı bir özel dedektif olan John DiFool'un, ışık saçan kozmik bir nesneyi, Incal'ı ele geçirmesiyle başlar. Hedonist bir yaşam süren 'ucuz' dedektifin kaderi, Incal ile geri dönülmez bir şekilde değişir. İlkesiz ve başarısız dedektif olan DiFool bir anda ışık ve karanlık, iyi ve kötünün arasındaki evrensel bir savaşın ortasına düşer. Bir yandan gizemli Incal'ın çağrısına uyar, diğer yandan evrenin (karanlık tarikatlar, diktatör yöneticiler, mutantlar, asi gruplar, robotlar gibi) farklı kutuplarına karşı onu korumaya çalışır; Altı kitaptan oluşan seri boyunca tüm evrenin kaderi, ahlaki yönü tartışmalı bu sıradan dedektifin elindedir. Jodorowsky, DiFool'un peşine taktığı okurunu Tanrı, yozlaşmış bir teknokrasi, ölüm, aydınlanma, bilinç gibi temalar üzerine düşünmeye iter. Incal sadece gizemli bir enerji kaynağı ya da güç sembolü değil; aynı zamanda aydınlanma potansiyeli barındıran, bilinçsel bir dönüşümün simgesidir.

Jodorowsky klasik kahraman imgesini sinema-

da olduğu gibi Incal'de de kullanmaz; bilimkur-
gunun sadece uzay istasyonları, uzay gemileri,
teknoloji ve görsel efektlerden ibaret olmadı-
ğını gösterir. Dualite (İyi kötü, ışık-karanlık,
yaşam-ölüm, kaos-düzen) ve sembolizm (Bu-
dizm, uzak doğu öğretileri, yazarın çok sevdiği
Tarot sembolleri) metne derinlik katar. Spiri-
tualizm, psikanaliz, simya, mistizm gibi disip-
linlerle bezeli, çok katmanlı ve felsefi gönder-
melerle örülü bu yapı, anarşist tavrıyla birlikte
geleneksel çizgi roman anlatısından keskin bir
şekilde ayrılır.

Hikâye, devrimci yanının dışında, görsel esteti-
ğiyle de çığır açmıştır. Moebius'un olağanüstü
çizgileri, fütüristik mimari yapı, karakter tasa-
rımları müthiş detaylıdır; Teknolojinin organik
formlarla harmanlandığı çizimler benzersizdir.
Okuru sorgulatmadan içine alan kaotik yapı ve
mistik atmosferin oluşmasındaki en büyük pay
usta çizendir. Buluş dehası sanatçının mima-

ri ve mistisizm konusundaki kusursuz işçiliği,
kuşkusuz derin birikiminin sonucudur. Detay-
lardaki bu zenginlik Incal'ı zamanın çok öte-
sinde bir noktaya taşıırken 'Jodoverse'*** evre-
nin oluşmasına da büyük katkıda bulunmuştur.
(Sanatçı daha sonra Luc Besson'un 'The Fifth
Element' filminin konsept tasarımlarına katkı
verecektir.)

Jodorowsky bir anlamda beyaz perdeye taşı-
yamadığı vizyonunu, çizgi roman formu ara-
cılığıyla hayata geçirmiştir. Ortaya çıkan eser
döneminin çizgi roman sınırlarını çok aşan,
günümüz sinema ve ardılı çizgi romanlarda
hala etkilerini gördüğümüz, yalnız çizgi roma-
nın değil bilimkurgu dünyasının da epik başya-
pıtlarından biri olmuştur.

* Altı bölümlük Incal'in birinci bölümü ilk ola-
rak 2000 yılında Kara Incal ismiyle Ithaki Ya-
yinevi tarafından Türkçe basılmış ama devamı
gelmemiştir. Öykünün tamamının yayımı ise

ancak 2017 yılın-
da Gerekli Şeyler
Yayıncılık tara-
fından gerçekle-
ştirilmiştir.

**Incal, bu başa-
rısının ardından,
'Before The In-
cal', Metabarons,
After the Incal,
Megalex ve Fi-
nal Incal gibi yan
hikâyelerle ge-
nişler; hepsi daha
sonra Jodover-
se diye adlandı-
rılacak bir çizgi
roman evrenini
oluşturur.

antsanat

Ra'ya Vitray

Yollar ki
Ra'ya gider
Çoğalıp genişleyerek
Yatağın değıştirmesi
Irmağın
Göge çıkarken

Yaprağın düşmesi
Güz boyu
Dışavurumcu yol hâli
İlkyaza giderken
Paralel kenarı elbet
Yatağın değıştiren ırmağın

Göge çıkan denizin
Bulut hâliydi
Yol havası yağmurun
Ahvali ırmak
Ah o sınır tanımazlığı
Kendi yolunu açan rüzgârın

Yollar ki hep
Ra'ya giden

Gazanfer Eryüksel

Gazanfer Eryüksel'in son şiir kitabı "Vitraylar", ŞeyKitap tarafından yayınlandı.

Can Gadirli ve Kutuda Yaşayanlar

Toplantı salonu her zamankinden farklı bir telaş içinde... İçeri dışarı heyecanla girip çıkan gençler, kokteyl masalarından taştan anne kurabiyeleri, anneanne kekleri kokuları...

ANSAN'da (Antalya Sanatçılar Derneği) bütün bu faaliyetler genç yazar Can Gadirli'nin ilk kitabı "Kutuda Yaşayanlar" romanının kitap tanıtım ve imzası için. Program sonrası kendisini AntSanat okurlarına tanıtmak için bir söyleşi yapıyoruz.

Nadire
SÖNMEZ

Merhaba Can Gadirli. Okurlarımıza kendinizi tanıtır mısınız?

2003 Antalya doğumluyum, aslen Azerbaycanlıyım. 21 yaşında, Akdeniz Üniversitesi – Yönetim Bilişim Sistemleri 4. sınıf öğrencisiyim. Uzun zamandır Aikido sporu ile ilgilenmekteyim.

Genç bir yazar olarak yazma süreci nasıl başladı?

Kutuda Yaşayanlar'ın yazım serüveni 2019'da (16 yaşımıdayken) aklıma takılan "İnsan bir uzaylı mıdır?" sorusu ile başladı özünde. Bunu ailem, hocalarım, arkadaşlarıma sorar ve onlara "Uzaylı dediğimiz kavram, uzayda var olan bir yaşam formuysa ve insan, dünya dediğimiz uzayda var olan bir gezegende yaşıyorsa uzaylıdır. Farklı bir gezegende 'Zarzalog' diye bir ırk olsa, onlara göre kendileri normalken bizler 'uzaylı' oluruz." diyerek açar ve onlardan yorum alırdım. Günün birinde bir arkadaşım, "Peki, her şey bir kutunun içerisinde yer alıyorsa ve biz orada yaşıyorsak?" dedi. O anda bir kıvılcım çaktı ve gelen bir ilhamla "Ben bunu yazarım" dedim. En nihayetinde 9 sayfalık ufak bir hikâyeye çıktı ortaya. Eliniz-

deki kitap, 2019'dan 2024'e yaşanan olaylar silsilesi içerisinde genişlemiş bir hikâyedir.

Roman ilk başlarda fantastik bir roman izlenimi sanırken başka bir mecraya evrilmesini nasıl açıklarsınız?

Bu konuda "Kitap kendini yazdı" diyebilirim. Yazım esnasında akışın şekillenmesi itibarıyla gerçekleşen bir durum. Aklımda "fantastik, bilim kurgudan sıyrılıp psikolojiye evrilsin" düşüncesi olmadı; fakat kurgunun müsaitliği itibarıyla "Kutuda Yaşayanlar" bu türler arasında keskin olmayan, başarılı bir geçişe ev sahipliği yapıyor.

Gençlik romanı güzel kaleme alınmış. Aylin hakkında gözlemlerin var mıydı?

Aylin konusunda saatlerce "Nasıl bir karakter olsa" diye düşünmedim. "Geçmişi ve şu anını nasıl bağdaştırabilirim" fikrine kafa yordum. Bu bağlamda Aylin, yazı esnasında kendi kendini geliştiren, hamurunu kendisi şekillendiren bir karakter oldu. Aynı zamanda benden de pek çok parça içermesinden mütevellî yazımı da kolay oldu. Burada, "yazar kendisini düşünerek kız karakteri yazdı" yanılgısı olmasın.

Aylin bende pek çok parça içeriyor; fakat “ben bunu yaparım, Aylin de yapsın” düşüncesiyle yazmadım genç kızı.

Okyucu, uzaylı karakter Burskar ve gerçek dünya arasında bağlantı kurar mı?

Kesin bir cevap veremeyeceğim bu soruya. Okuyan herkes farklı bir şeyi görüyor kitap içerisinde. Bu söylediğime şöyle bir örnek verebilirim: Kitap bittiği ve 75 yaşındaki annean-neme okuduğum zaman, “Can, psikolojiyi çok güzel ele almışsın, kızın yaşantısını çok açıklayıcı bir şekilde anlatmışsın.” Derken, üniversiteden yakın dostum Bahadır, “Özelikle Aylin’in o kadar güçlü bir kız olması ve kitabın türler arası geçiş yapması beni çok etkiledi.” demişti. Demem o ki herkes kitap içerisinde farklı bir şey görüyor. Bu bağlamda kimileri Burskar’la, onun yaşantısıyla, geçmişiyile, gizemli kişiliğiyle bağ kurarken kimisi kuramayabilir ama herkes kendisini bir yerde bulur kitap içerisinde. Ayrıca kitabı okuyan arkadaşlarımdan :“Bir erkek olarak bir kızın hayatını nasıl yazabildin” yorumları da aldım. Ben- ce bir yazar her cinsiyeti, her karakteri rahatlıkla yazabilmelidir.

Seni etkileyen, severek okuduğun yazarlar kimler?

Victor Hugo’yu çok beğeniyorum. 2019’da çok fazla kitap okumadığım dönemde “Sefiller”i elime aldım ve benim için dönüm noktası oldu diyebilirim. Kitabı bitirdikten sonra okuma alışkanlığı kazandım ve devamı geldi. Hugo dışında Tolstoy (özellikle “İnsan Neyle Yaşar”) ve Dostoyevski (“Beyaz Geceler”) çok hoş-

ma gider. Fantastik edebiyat olarak bakacak olursam Tolkien’in üzerine bir isim tanımam. Özellikle onun yarattığı “Orta Dünya” ve “Yüzüklerin Efendisi” evreni çok hoşuma gider. Bilim kurgu türünden Frank Herbert ve onun “Dune” evrenini çok önemli buluyorum. Türk Edebiyatı’na gelecek olursam Ahmet Ümit benim için ilk sırada. Başkomiser Nevzat serisinden diğer kitaplarına pek çok kitabını okudum, halen de okumaya devam ediyorum.

Yazma heveslisi yaşlılarına neler önerirsin?

Kalemleri buna el veriyorsa mutlaka yazsınlar. Karşılarına elbette “yıkıcı” eleştiriler çıkacak; ama onları dinlemesinler. “Yazamıyorum, istediğim gibi olmuyor” diye düşünmesinler. Yazı yazmak aynı vücut kası gibi gelişen bir şey. Yaza yaza, pratik yapa yapa gelişen bir olgu. Bundan ötürü pes etmesinler. Sosyal hayatlarını yaşasınlar, arkadaşlık, aile ilişkileri kuvvetli olsun bu ilişkiler onlara yazacak çok fazla malzeme verir. Çevrelerinden malzeme alıp bol bol okusunlar, tek bir türe bağlı kalmadan farklı yazarları ve türleri deneyimlesinler.

Bundan sonraki yazım serüvenin nasıl ilerleyecek?

“Kutuda Yaşayanlar”ın akabinde iki veya üç hikâyenin bir arada olduğu bir kitap yazmayı düşünüyorum. Orta uzunlukta ve farklı türlerde hikâyeler olacak şekilde. Bu bağlamda gerçek hayat kurgusu olan birinci öyküyü bitirdim. Bir süre dinlenip ikinciyle devam edeceğim.

“Yarınlar İnadına Bizim Olacak!”

Diskografisinde “Yarınlar Bizim”, “İlk Öğretmen”, “Baharım Sensin”, “Türkiye’nin Kızları” gibi çok sayıda başarılı eser bulunan Ali Rıza Binboğa, 18. sayımızın konuğu oldu.

Editörümüz tarafından gerçekleştirilen söyleşiye ülkenin 70’li yılları, sanatçının müzikal yolculuğu ve telif hakları meselesi damgasını vurdu.

AntSanat’a hoş geldiniz. Dilerseniz başlangıçta geçmişe dönelim. 1971 yılında ilk teklinizi çıkarıyorsunuz; ama asıl Ali Rıza Binboğa efsanesinin başlangıcı “Yarınlar Bizim.”

‘Yarın’ diye yayınlanmıştı rumuz da ‘Yarın’ idi biz ‘Yarınlar Bizim’ anlamındaki iddialı bir şey ile yarışmaya girmek istemedim, o yüzden ‘Yarın’ oldu fakat yarışınca televizyona çıktıktan sonra ertesi gün sokaklar ‘Yarınlar Bizim’ dedi. Yani halk adını koydu.

O yılın en çok dinlenen şarkısı, ilginç olan dönemin muhalif rüzgârlarının estiği bir dönemde protest sınırlarının biraz dışında, düzeyli bir popüler müzik örneği var karşımızda. Bu bağlamda, “Hayat Bayram Olsa”

Sena
AYDIN

ile karşılaştırılabilir. Şarkımın ilk Eurovision maceramızda halk jürisi ödülü aldığı ama seçici kurul tarafından benimsenmediğini görüyoruz.

Bu yıl benim sanatta 50. yılım.

Kendi otobiyografimi yazdım, ekim ayının ilk haftasında çıkacak. İsmi de “Ali Rıza Binboğa: Yarınlar Bizim.” Orada belgeleriyle anlatıyorum. Protest veya popüler ifadelerini kullandınız; ama ben yaşanmışlığı yazdım. “Yarınlar Bizim”, 1971 yılı 12 Mart’ının üniversite gençliğinin üzerine koyduğu hegemonyaya karşı bir direniş şarkısıydı. Onu yazdığım gün İstanbul Teknik Üniversite Elektrik Fakültesi’nin en zor ve en önemli derslerinden birisi olan ‘Anten’in sınavı vardı. Çok zor bir dersti ve sınavda ba-

şarılı olursam üçüncü sınıftan kazasız belasız geçecektim. Kapıda bizi toplum polisi çevirdi. Fakülteye giremedik, elimizden pasolarımızı aldılar. “Amirim içeride sınavımız var, lütfen kaçırmayalım” desek de çok kötü bir muameleyle karşılaştık. Ben de gittim, Fakültenin piyanosunda, sanki bana birisi dikte ettirmiş gibi, “Bugün benim özgürlüğümü ortadan kaldıranlar gün olur da özgürlüğün en büyük nimet olduğunu anlarsa o gün yarındır ve o yarınlar bizimdir” diyerek o besteyi yaptım.

Gerçekten de döneminin en büyük hiti; bir fenomen. Hababam Sınıfı filmlerine dahi konu olmuş.

Şarkı çıktığında sözleri ve içeriğiyle 21 yaşındaki bir delikanlının yazdığı eser bir anda herkesi şok etti. Aklınıza gelebilecek sağdan-soldan bütün köşe yazarlarının konusu aylarca “Yarınlar Bizim” oldu. Dönemin CHP’si hemenecik aldı, bütün teşkilatına dağıttı. Telif haklarının ne olduğunu bilmiyorduk tabii o zamanlarda. Turan Fevzioğlu anlattı sonraki günlerde bana, “Ya Ali Rıza, biz seçime giderken heyecan ararız; ama senin bu şarkı öyle bir dalga yarattı ki inan ki partiye %10 oy getirmişti.” demişti.

Eurovision macerasına gelem.

O dönemde Yüksek Mühendis idim, bir arkadaşım aradı, “Üniversitede iken sen bir şarkı yazdın, koridorda söyletiyordun bize de... Bir yarışma varmış, göndersene” dedi. 1975 Eurovision’undan söz ediyor. “Tamam göndereyim, ama süremiz çok azalmış, iki gün kalmış.” Dostlar Tiyatrosu’ndan Arif Erkin hocama konuyu açtım. “Sen eve gel, ben Deniz’i arayayım” dedi. Deniz de tiyatrodan bizim piyanistimiz. Orada oturduk, şarkı hazırda zaten. Hemen armonilerini çıkardık; ama kaydetmemiz lazım. Apar topar bir kayıt aldık, ama Ankara’ya yetişemeyecektik. Birdenbire kapıdan

içeri Şerif Yüzbaşıoğlu girdi, “Ne yapıyorsun burada?” dedi. Beni tanıyordu, kitapta çok detaylı göreceksiniz. Türkiye’ye gelmiş en özgün müzik adamlarından olduğumu söylerdi. Yardım etti, yetiştirdik ve şarkı ilk etapta seçilen eserlerden oldu. Finale kaldık, orada öyle bir şov yaptım ki Türkiye sadece benden söz etti. Halk jürisi de şöyle oldu: Mesela adam diyor ki, “Yarınlar Bizim”e oyumu gönderiyorum.” TRT benim oylarımı azaltmak için “Yarınlar” olacaktı diyerek geçersiz kılıyor. Buna rağmen kabul edilen %36,8 oy bana gelmiş, jüri ise 0 puanı uygun görmüş. Bir tek Ayhan Öney diye bir televizyon prodüktörü, “Böyle bir vicdansızlık yapmayın, ayıptır.” diye itiraz etmiş.

O yıl “Seninle Bir Dakika”, kura sonucu Eurovision finallerine katılmaya hak kazanmıştı. Fena bir parça değildi kanımca; ama bugünden baktığımızda hiçbirinin Yarınlar Bizim kadar etkileyici üretimler olmadığı ortada. Şarkınız, “70’ler ruhu” denilince aklımıza gelen üç beş eserden biri...

O dönemde halk da çok enteresan; şarkıyı hep bir ağızdan ezbere söylüyor. Hafif Müzik dünyasındaki klasikleşmiş ender eserlerden biri “Yarınlar Bizimdir.” Neden böyle düşünüyorum? Mesela benim “İlk Öğretmen” şarkım da söylenen ve söylenen bir eser; ama onu aşmıyor. “Baharım Sensin”, son zamanlarda İsveçre’den bilmem nereye kadar bir sürü grup tarafından söylendi; ama “Yarınlar Bizim” bambaşka...

İlgimi çeken, halk müziği ile dönemin popunu o yıllarda çok iyi harmanlamış olmanız. Bunun pek örneği yok. Sonraki dönemde halk ezgilerine, deyişlere daha fazla yaslandınız. “Yürüyorum Dikenlerin Üstünde”yi dahi söylemişliğiniz var. Ama benim favorim, çok az erkek vokalin arlıtından başarıyla kalacağı “Leş Bir Yana Baş Bir Yana.”

Yüksek baritonun tenora evrilişi... Beni yıllarca dünyanın en büyük şan hocalarından Saadet İkesus Altan'ın önderliğinde yüksek bariton olarak yetiştirdiler. Üniversitedeyken Saadet Hoca'nın öğrencisiydim. Gerçekten de çok zor bir parça. Zaten Esin Engin, ilk dinlediğinde, "Yahu bizi şarkıcılığımızdan utandırma. Böyle bir vokal olamaz. Deli misin sen?" demişti. (Gülüşmeler)

Artık 2025 yılındayız. Ülkenin genel durumuna baktığımızda, halen ilk günkü coşkuyla, "Yarınlar Bizim" diyebiliyor musunuz?

Yarınlar bizim. Çünkü bütün olumsuzluklara rağmen hala direnen, hala bir şeyler doğru olsun diye çalışan, hala bunun için bedel ödeyen insanlar var. Bakın, "Yarınlar Bizim" vatandaşlar tarafından o kadar benimsenmiş ve kabullenilmiş ki benimle sokakta karşılaşanlar "Bir türlü yarınlar bizim olmadı" diye sitem ediyorlar. Bunun üzerine bir başka eser yaptım: "Sorma." "Bunca seneler geçti, bu yarınlar ne zaman bizim olacak diye sorma. / Yarınlar emek ister, yarınlar yürek ister, yarınlar barış ister, yarınlar birlik ister. / Sen şöyle bir bak. Hangisinde sen varsın? / Emek mi, yürek mi, barış mı?" Sen yarınlar için emek üreteceksin, barış içinde olacaksın, birlik içinde olacaksın. Yarınlar bizim olmadı kolaycılığına kaçan insanlara sormalı: "Geriye dön bakalım, bu dediklerimin içinde var mısın? Sen bunun için nasıl bir çaba sarf ettin. Biz gayret etmediğimiz sürece yarınları altın tepside sunmazlar. Zaten yarınlar bizim çıkışı ve felsefesi de o. Mücadeleyi bırakma kardeşim. Sen bunu bırakmadığın sürece "ağlamak yok, gülmek var, düşmanlık yok, dostluk var."

Biraz da MESAM (Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği) konusuna girelim. Telif hakları için mücadele eden başlıca sanatçılardandınız. Yönetimlerde bulundunuz.

Ömrümün çeyrek asrına yakını Türkiye'de fikri mülkiyet içinde harcamış bir insanım. MESAM ve fikri mülkiyetle ilgili her şeyin neferiyim ben. Burada mütevazı olmayacağım. İki tane yasanın bütün oluşumunda başından sonuna kadar yer aldım. Ve kendi meslek birliğimi dünya çapındaki bir örgüt haline getirdim. Verilmeyen hakları alabilmek için egemen güçlere karşı büyük bir savaşın içinde oldum. Öyle bir savaşın içinde oldum ki televizyonlar beni yasakladı. Türkiye'nin en popüler sanatçısıyken beni yok farz ettiler. Ama ben o televizyonların çoğunu mahkemelere çağırıp telifimizi ödememelerine ilişkin tespitler yaptım. Bugün sanatçı arkadaşlarımız hiç kusura bakmasınlar, Türkiye'de şu anda telif hakkı başarılmış vaziyette. Milyonlarca lira telif kazanan arkadaşlarımız var. Yeter ki üretsinsinler. Ve artık yaşamlarını sadece teliflerle geçiren insanlar var. Eskiden alabiliyor muyduk o paraları? Senden izin almadan hiç kimse senin şarkının kılına dokunamaz, dedik. İşte bu telifdir. İşte bu senin hakkını alışındır. Bunu onur sayarım.

Çok teşekkür ederiz. Yılın belli dönemlerinde Antalya'da bulunacağımızı öğrendik. Yeni etkinliklerde sizleri de aramızda görmek dileğiyle...

antsanat

“Altın Portakal Antalyalılarındır.”

62. Uluslararası Altın Portakal Film Festivali’nin Sanat Direktörü Deniz Yavuz, 7 Ekim Salı akşamı bir araya geldiği sinema yazarı Tuncer Çetinkaya’nın sorularını yanıtladı. Geçen yıl, olaylı ve yapılamayan bir festivalin ardından göreve getirilen Yavuz, festival bünyesinde yaşanan zorlukları ifade ederken, izleyiciyi bu yıl hangi yeniliklerin beklediği sorularına da açıklık getirdi. Söyleşide tartışılmalı konular ve eleştirilere de yanıt verildi.

Tuncer
ÇETİRKAYA

Bildiğin gibi Altın Portakal, başlangıcından bugüne bir belediye organizasyonu olduğu için, değerlendirilirken Belediye Başkanlarıyla anılır. Sözelimi şu anda İkinci Muhittin Böcek döneminden geçiyoruz. Başkan’ın, ilk döneminde pandemi nedeniyle festivale dâhil olamazken, bugün de bilinen sebeplerden dolayı 62. Festival’de aranızda olamama ihtimali söz konusu. Bu durum işin organizasyon tarafında yer alan sizleri nasıl etkiliyor? Gerek Antalya’da gerek de başka festivallerde çeşitli görevler almakla birlikte, daha önceki başkanlarla bu kadar yakından çalışma fırsatım olmamıştı. Geçen yıl ve bu seneye bakarak, Antalya özelinde Sayın Böcek’in sinemaya olan sevgisi, kültür ve sanata olan yaklaşımını bildiğim için, bu yıl kendisiyle bazı konularda sohbet edememenin eksikliğini yaşıyorum. Geçen yıl yaklaşımı gerçekten çok demokratikti, işin sanatsal tarafına hiçbir müdahale etmeden festivalin tamamlanmasına olanak sağlamıştı. Onun özverisiyle kimilerinin ifadesiyle “enkaz”ı kaldırabildik. İşin siyasi boyutu bir tarafa, festival direktörlüğü anlamında yaşadığım ilk deneyimde bir bürokratla bu kadar ve-

rimli çalışmaktan çok keyif aldım. Bu yıl onun eksikliğini yaşıyorum; ama kendisinin fikren ve kalben desteklerini yolladığını biliyorum. Bizler de bu ülkenin sanatçıları ve sinemacılarıyla özverili bir biçimde, elimizden geldiği kadarıyla iyi bir festival yapmaya çalışıyoruz. **Bu yıla dönelim. Yerel kamuoyunda, basına yansıyan haberler doğrultusunda, festivalin kendisine olmasa da ödeme kalemlerine kayyum atandığı şeklinde bir algı var.** Bu konuda somut bir bilgim yok. Sadece daha önceki yıllarda çalışılan bazı iş ortakları ve yüklenici firmalarla ilgili durumlar söz konusu

anladığım kadarıyla. Ancak bizim cephemizde festivalin işleyişini zora sokacak bir süreç söz konusu değil.

Yerelin hassasiyetiyle devam etmek istiyorum. Kent insanında uzun yıllardır devam eden organizasyon algısı; açılış ve kapanış gecelerindeki ücretsiz konserler olmasa, -Antalya dışından gelen bir topluluk ve şanslı bir azınlık dışında- şehirde bir film festivalinin varlığından dahi haberdar olunmayacağı yönünde. Oysa Altın Portakal, senin de çok iyi bildiğin gibi inişleri ve çıkışlarıyla Türk Sineması'nın önemli bir bölümüne ilk elden tanıklık etmiş çok önemli bir etkinlik. Artık ikinci yılın olduğuna göre, bu genel kazanımı değiştirmek adına ve Antalya insanının "Evet, bu benim festivalim" diyebileceği hangi çalışmalarını yaptığını sormak istiyorum.

Çok güzel ve benim hedeflerimle birebir bağdaşan bir soru bu. Yanıtlamaktan mutluluk duyuyorum: Geçen yıl, o zorlu sürecin içerisinde de ifade etmeye çalışmıştım. Bu festival, öncelikle Antalyalılar için yapılmaktadır. Bunu söylerken de açılış ve kapanış gecelerinden bahsetmiyorum. Bu sene programımızda olan ve ilk kez seyredilecek, yüzde 80'i prömiyer özelliği taşıyan 103 civarında filmi Antalyalılarla buluşturma hedefi benim için çok önemli. Bunu yapmaya çalışmak, Antalyalı izleyiciyi ayrıcalıklı olarak nitelendirdiğimizi gösterir.

Sözünü ettiğim algının oluşmasında, gösterim mekânlarının yetersizliği de var.

Türkiye'de hiçbir festival, Aspendos, Perge, Düden salonları ve Cam Piramit'le birlikte düşünüldüğünde Antalya'nın sahip olduğu imkânlara sahip değil.

Salonlar çoğaltılacak mı?

Evet. İlçeler için tır gösterimlerinin dışında, 2 ya da 3 şehir sinemasıyla anlaşılıp özellikle uluslararası filmlerin izlenmesini sağlamaya çalışacağız. Ne kadar insana ulaşabilirsek o kadar başarılı bir festival yapmış oluruz.

Söyleşimizden haberdar olan kesimlerin bazı sorularını yöneltmek istiyorum. Bunlardan ilki, Öğrenci Filmleri Yarışması'na ilişkin. Buradaki eleştiri, film seçimlerinin rektörlüklere bırakılmasına ve bağımsız katılıma olanak tanınmamasına ilişkin. Bir film festivaline "kurumsal katılım" şartı koymak kulağa biraz itici gelmiyor mu?

Kısıtlama gibi bir uygulama aklımızdan dahi geçmiyor. Filmlerin özgürce gösterilmesi veya yarışması için hamleler yapıyoruz. Ama az önce konuştuğumuz salon sayıları ile ilgili bir durum söz konusu. Bu ülkede 80'in üzerinde sinema okulu var ve buralardan binlerce film gelebilir. Bunu bir biçimde regüle etmemiz gerekiyor. Nasıl kısa filmlerde bir ön jüri mekanizmamız varsa burada da benzer bir işleyiş söz konusu. Yarışmalara başvuran tüm filmlere saygı gösteriyoruz. Bazı öğrenci filmleri için özel gösterimler de yapıyoruz. Bu bağlamda okullardan da herhangi bir kota konmadan başvurular alınabilir; fakat bu yalnızca sinema okullarını kapsayan bir yarışma. Burada okullarımızın kendi içinde ön seçim yapmasını istiyoruz.

Yine de bu açıklamaya bir şerh düşmek isterim. Ülkenin içinde bulunduğu sosyo-politik ortamla ve "kurumların bağımsızlığı", "sanatsal eleştiriye olanak tanıma" ya da "liyakat" gibi başlıklarla bağlantılı olmak üzere, bu yaklaşımdan sağlıklı sonuçlar elde edilemeyeceği eleştirilerine katılıyorum.

Saygı duyuyorum. Ama sınırsız ve koşulsuz katılımlarda da ortaya başka sorunların çıkabileceğini anımsatmak isterim. Sonuçta bunlar kötü niyetten kaynaklı yaklaşımlar değil. Aksine sinemacılara kapıları ardına kadar açmak

istiyoruz. Niyetimiz okul bazlı bir yarışmada kurum iradesini de sürece dâhil etme çabasından kaynaklanıyor.

Önceki yıllarda Altın Portakal'daki Ön Jüri uygulamasını sıklıkla dile getirmiş ve bağımsız olması gereken kurulların, adeta bir tür "memur jüri"liğe indirgenerek festivallerin sanatsal özgürlük ortamına zarar verdiğini dile getirmiştin.

Ön jürilerimizi açıklıyor ve her yıl farklı isimlere yer veriyoruz. Bu noktada işin kurumsal tarafında yer alan, başka festivallerde pek görev almamış, akademisyen veya sinema yazarı kimliği bulunan, objektif olabileceğini düşündüğümüz isimlerden yararlanıyoruz.

Gelelim SİYAD Jürisi'ne. Bu yılın Altın Portakal'ında geleneksel Sinema Yazarları Derneği Jürisi'ni görebilecek miyiz?

Bunu söylemekte bir beis görmüyorum: Altın Portakal'da SİYAD Jürilerini başlatan yönetim kurulunun bir mensubuyum. Bundan dolayı da kendimi gururlu hissediyorum. SİYAD benim için bir okul, aile ve ev olmuştur. Bu açıdan bakıldığında kişisel olarak SİYAD Jürilerini istememe gibi bir durumum söz konusu olamayacağı gibi, burada olmamın SİYAD'la gelecekte çok güzel şeyler yapılabileceği anlamına geldiğini vurgulamak isterim. Fakat burayı tek başıma değil bir festival komitesiyle yönetiyorum.

Çalışma arkadaşlarından bir şerh mi var öyleyse?

Şerh yok. Bu konuyu da diğer meseleleri de anlamak için masaya yatırıyoruz. Geçen sene şu oldu: Biz, o enkazın, travmatik ortamın içerisinde bu festivali sürdürmeye çalışırken, bizimle hiçbir diyaloga geçilmeden boykot noktasına gelindi, süreci izleme yönünde bir karar alındı. Desteğe ihtiyaç duyarken karşımıza geçildiği noktada biraz üzüldüğümüzü; bu tutumun

bizleri ve sinema piyasasını da bir parça yavaşlattığını söylemeliyim. Bu noktada kişisel olarak kırıldım, ekip de kırıldı açıkçası...

Seni anlamaya çalışmakla birlikte, SİYAD ya da farklı kurulların festivalleri daha önce de haklı nedenlerle boykot ettiklerini, jüri göndermediklerini (veya jürilerin kişisel inisiyatif kullanarak kurula katılmadıklarını), bildiriler yayınladıklarını hatırlatmak isterim. Buna karşın sonraki yıllarda kurumsal olarak festivallerde varlıklarını sürdürdüler. Bu noktada kişisel kırgınlıklar sübjektif kararlar alınması sonucunu doğurabilir.

Yok, burada sadece kişisel bir kırgınlıktan söz ediyorum. Komitede, “Bu sene SİYAD Jürisi olmayacak” gibi bir kararı gündeme hiçbir şekilde getirmedik. Sadece bu seneki operasyona başladığımızda, geçen yıl süreci boykota götüren SİYAD yönetiminin bu yıl nasıl bir tutum takınacağını bizlerle paylaşmadığını söylemek istiyorum. Sinema Yazarları Derneği yıllarca festival süreçlerinin önemli bir noktasında durmuş, işbirliği yapmış, organizasyonların kataloglarından kitaplarına, jüriiliklerinden sunumlarına kadar dayanışma içinde olan bir kurum olmuştur. İlişkiler bu haldeyken geçen yıl başka argümanlar öne çıkarılarak yalnız bırakılmışsak, bu yıl için bizden bir aksiyon beklenmemesi gerekir diye düşünüyorum. Çalışmalara erkenden başladık, jüri başkanımızı ağustos ayında açıkladık, biliyorsunuz. Bu noktada bizimle ilişki kurulmasını, festivalde neler yapmaya çalıştığımızın anlaşılmasını beklerdim. Geçen yıl nasıl bizlere sorulmadan, “sürece bıraktık” ifadesiyle konu kapatıldıysa,

bu sene de konuşularak yol haritası oluşturulabilirdi. Gelineen noktadan bu sene az zaman kaldığı için çok umutlu değilim; ama bu durumu elimizden geldiği kadarıyla onarmaya çalışır ve en kötü olasılıkla seneye durumu onarırız diye düşünüyorum.

Son sorulara geçelim: Ülkenin hal-i pür melali, içinden geçtiğimiz kültürel, politik ve ekonomik iklim ortada. Bu koşullarda bir film festivaline imza atarken kaygı hissediyor musun?

Doğrusu toplumsal ve sosyo-politik ortamdan dolayı hangi kesimden olursanız olun, hepimizde kaygı var. Ama özgür bir ülkede yaşadığımızı düşünüyor, buna inanmak istiyoruz. İnsanlar, kaygılı oldukları veya endişe ettikleri konularla alakalı serzenişlerini çıkıp söyleyebilir, filmlerinde ifade edebilirler. İnsanlara, “onu söyleme”, “bunu sakın deme” gibi telkinlerde bulunmak bana çok anlamsız geliyor. Sonuçta herkesin görüşü kendisini bağlar. Ayrıca geldiğimiz çağda buna engel koyacak hiçbir şey de yok.

Sansür / otosansür?

Hayır, asla yok. Geçen yıl LGBT filmleriyle alakalı böyle bir söylenti çıkmıştı, hatırlarsınız. Özür dileyerek söylüyorum; ama bunlar deli saçması şeyler. Oradaki ön jürimizin asla böyle bir düşüncesi yoktu. Biz tematik bir festival değiliz. Kim başvurursa başvursun, değerlendirmeler bizden bağımsız olarak çalışan ve asla müdahalede bulunmadığımız mekanizmalar tarafından değerlendirilir.

Teşekkür ediyor, Antalyalı bir sinema yazarı olarak başarılı bir festival geçirmemizi diliyorum.

antsanat

Tonguç'un Anısına Panel

12 Ekim Pazar günü AntSanat Buluşmaları'na yeni bir halka ekledik ve 10. Kaleiçi Old Town Festivali kapsamında Selahattin Tonguç için, okuyucularımızla bir araya geldik. Bu bölümde panele katılan Şair Ferruh Tunç, Akademisyen Mustafa Fadıl Sözen ve Antalya Kent Konseyi Kültür ve Sanat Grubu Başkanı Leyla İrten'in "Tonguç ve 21. Yüzyılda Antalya'da Sanat" üzerine konuşmalarını bulacaksınız.

Yâd Edişlerden Hep Hatırlamaya Doğru Selahattin Tonguç / Ferruh Tunç

Hepinizi saygı ile selamlarım.

AntSanat Dergisi'ne ve Muratpaşa Belediyesi'ne yakın zamanda kaybettiğimiz çok değerli kamusal insanımız Selahattin Tonguç'un böyle bir etkinlikle yâd edilmesine vesile olmalarından dolayı teşekkür ederek sözlerime başlamak isterim. Konuşmama da bu 'yad etmek' kapısından girmem yerinde olacak...

Sonra, anmak-yad etmek ile hatırlamak kavramları üzerinde biraz gezinip, bu ve benzeri anma etkinliklerinin kalıcı hatırlama ifade ve eylemlerine dönüşmesi dilek ve önerilerimi sunarak sözü konuşmacı dostlarıma devredeceğim.

Yâd Etmek

Yâd etmek; genellikle saygı, özlem, sevgi gibi duygularla bir kişiyi ya da olayı sözle ya da bir etkinlikle anmaktır. Daha çok, yitirdiğimiz kimseler ve önemli olaylar için geçerlidir. Birreysel olabilir ama çoğunlukla toplumsal bir yönü vardır.

Bugünlerde çok yakınlarda kaybettiğimiz Selahattin Tonguç'u da çeşitli vesilelerle sık sık yâd ediyoruz. Bu bizim için dilimizin yeni çekilmiş dişimizi yoklaması gibi bir şey... Varlığında ondan yeterince haberli olmayışımızı yokluğu ile sık sık fark ediyor gibiyiz... Tek tesellimiz,

zamanın nasılsa bir ilaç oluşu... Deneyimlerimize dayanarak biliyoruz ki; zaman, acılarımızı törpüleme, yakıcı özlemimizi teselli etme olanağı sunacak bizlere... Onu hep anacağız kuşkusuz; ama zaman geçtikçe anmaktan çok hatırlayacağız.

Hatırlamak

Hatırlamak; anmak gibi yalın, sık, doğrudan, salt içtenlikli bir iç çekiş, bir şekilde ahımızı, yadımızı göğe salış değil; bundan öte bir şey... Hatırlamak; anmak ya da yad etmekten daha karmaşık, deyim uygunsa, bilinçli ve amaçlı bir eylem... Hatırlamadan söz ediyorsak, birkaç şeyden birlikte söz ediyoruz: İlki; geçmişte başa gelen, tanık olunan, otantik-orijinal-asıl diyebileceğimiz, yaşantı veya yaşantılardan... İkincisi; bu yaşantıları doğrudan yaşayanlardan, tanık olanlardan veya yaşamadığı halde kendisine aktarılanlardan... Üçüncüsü; geçmişteki bu deneyimlerin, hatırlama zamanına (şimdiye) ve mekânına (buraya) çağrılmasından... Ve dördüncüsü de hatırlananın geldiği bu mekân ve zamanda artık eski otantik-orijinal özelliklerinden farklılaşmış olacağından...

Bu öyle bir şey ki; bir yerden sonra hatırlanan, hatırlamanın hatırlanmasına bile dönüşmüş olabiliyor.

Çünkü adına hatırlama dediğimiz insani deneyimin en büyük özelliği; onun kültürel bir ifade olması. Burada ifadeden söz ediyorsak biçimden de söz etmekte olduğumuzu unutmamak gerekir... Biçimsiz ifade olmaz çünkü...

Hatırlanan, dolayısıyla, biçimli bir ifade kazanan şey; başa geliş ve/veya tanık oluştaki otantizminden yola çıksa, ona ilişkin özel ve temel referanslar taşısa da; hatırlayanın, kültürel habitatının bir verimi oluyor.

Demek; hatırlamak denen şey, hatırlananı, zih-

nimize yerleştirdiğimiz bir mumya müzesinde zaman zaman ziyaret etmek değil. Onu; yeni, başka koşullarda kendisi olarak yeniden görebilmek ve kavrayabilmek. Ki bunu; yitirdiğimizi çoğaltmak, zenginleştirmek, daha iyi anlamak ve geleceğe taşımak olarak da adlandırabiliriz...

Şuraya da geleceğim: Biçimlenmiş bir ifadeye ulaşabili-

yorsak, yani anlatabiliyorsak, o zaman hatırlamış oluyoruz.

Yoksa yâd etmekte kalıyoruz...

Hatırlamak; çaba, ilgi, bilgi, bilinç ve irade gerektiren bir iş. Yad etmek ise; başlangıçta ve bir süre değeri tartışılmayan ve başka türlü-sü mümkün olmayan içtenlikli bir insani tepki iken zaman ilerledikçe solgun bir tembellik olma tehlikesini de beraberinde taşıyor...

Oysa ifadeye dönüşebilen, yani biçim kazanmış hatırlamalar hatırlayan için başlı başına bir yaşam tutamağı, yarın referansı; yerine göre bir sanat eseri ya da ona bir yöneliş, hamle haline gelebiliyor.

Ya Unutmak?

Hatırlamanın böyle ortaya çıkışın sağlayan ise, onun varlık ikizi diyebileceğimiz şey olan unutmak...

Kaya, nasıl yontularak bir heykele dönüşüyorsa, insan hayatı da amaçlı ya da kendiliğinden bir şekilde unutulmalardan kalan, ya da unutmamaya geride tutulan-saklanan anılardan oluşuyor...

O halde, hatırlama sanatını, unutma ustalığı, unutulmayanlardan kalan anlamlar ve güzellikler edinmek olarak ifade edemez miyiz?

Demek, hatırlamak nasıl bilinçli bir eylem olabiliyor, olması gerekiyorsa unutmak da öyle...

Günümüz Dünyasında Hatırlamanın Önemi

Dünyanın, ülkemizin git gide etkileşimli ilişkilerden, doğurgan ve verimli konulardan uzaklaşmakta olduğu izlenimimiz büsbütün bir vehim değilse, bunun hatırlama ve unutma biçimlerimizle de önemli biri ilişkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Yaşadığımız günleri anlamak, ona ilişkin sorumluluk almak ve bireysel olsun, toplumsal olsun mümkün olduğunca kapsayıcı kalarak; özgür, adil, eşit ve esenlikli gelecek hayalleri kurabilmek için zamanla ve buna bağlı olarak unutmak ve hatırlamak yeti ve deneyimlerimizle ilişkimizi diri tutmamız gerekiyor.

Geliştirilmiş bir yeti, sanatsal bir yöntem olanağı, psiko-kültürel bir ifade biçimi olması tercih edilen bu insani fenomenin yetkin ve yeterli olmayan popüler zihinde pratik aklın istismar araçlarına dönüşme tehlikesine karşı uyanık da olmamız gerekiyor...

Bunlardan; marazi nostalji (geçmişe sığınma), keyfi anakronizm (olayları zamanları dışında anlamlandırma) ve felsefesiz pragmatizm (düpedüz menfaatçilik) benim burada hemen aklıma gelenler. Bunlara günümüz -sözüm ona- aydın, entelektüel dünyasında ne yazık ki çok rastlıyoruz.

Bilinçle Hatırlayış

O halde, bugün Tonguç'u 'nitelikli' bir şekilde hatırlamaya buradan başlayabiliriz. Onu hatırlarken, kendimizi ve bunlardan ayrı düşünemeyeceğimiz kentimizi ve ülkemizi yeni yüzleri ve özleriyle keşfedebiliriz. Bunlarla anmakta olduğumuz değerli kamu insanı arasında benzerlikler kurabiliriz... Buradaki ahımızın ve yâdımızın; yitirdiğimiz bu çok değerli yakınımızın, bu çok özel kamusal insanın; kendimize, kentimize, değerlerimize, sevincimize ve zenginliğimize de hizmet edecek hatırlayış eylemlerine bir çağrı ve hatta bir buzkıran olması çok mümkün.

Burada bulunan herkes gibi, ben de onun kent

hafızasından hiç silinmeyen ve bunu da aşarak geleceğe esin veren bir kamusal karakter olarak hatırlanması-yaşatılması gereğine güçlü bir şekilde inananlardanım. Bu ortak inancı, Tonguç'u ona layık bir şekilde hatırlamaya başlayarak göstermemiz gerektiğine inanıyorum. Buna bağlı olarak da iki somut öneri yapmak istiyorum:

Kente Adanmışlık Anıtı

O yaşarken nasıl bu kente büyük hizmetleri olan Haşim İşçan'ı 'Emek' adlı bir yontu ile kente-kentliye hatırlatmışsa, vakit geçirmeden bizim de ona yakışan bir hatırlama-yaşatma ifadesi ortaya koyma borcumuz olduğu kanısındayım.

Bugün Karaalioğlu Parkı'nın doğu yakasındaki ilk miradorda bulunan, ülkenin en değerli heykeltraşlarından biri olan ve maalesef çok erken kaybettiğimiz Kuzgun Acar'ın yontusunun adının 'Emek', emekle temsil edilenin de Haşim İşçan olduğunu yeniden hatırlatarak, önerimin bu zamanda, değerde ve güzellikte olması gereğini özellikle vurgulamak isterim.

Tonguç'u Hatırlama ve Hatırlatma Çalışma Grubu

Buna ek olarak, Selahaddin Tonguç'u bir 'kent hazinesi' olarak bu kentin insanı, doğası, imarı, kültürü ve geleceği ile yaratıcı, estetik, toplumcu ve doğaya saygılı bir şekilde ilişkilendiren vakur ve değerli somut hatırlama eylemleri üzerine düşünecek, tasarlayacak ve yaşama geçirilme yolları arayacak resmi olmayan bir komitenin -ailenin ve dostlarının himayesinde ve elbette katılımlarıyla da- bir an önce oluşturulmasını öneriyorum.

Sözlerime son verirken, Selahattin Tonguç'un anısı önünde bir kere daha saygıyla eğiliyorum.

Antalya Bir Sanat Kenti Olabilmenin (Sizce) Neresinde? / Mustafa Fadıl Sözen

K

Konuya giriş yapmadan önce kısa bir girizgâh yapmak istiyorum. İlki, ismimim başında akademik

bir unvanım yazılı olması, dolayısıyla bu konuda açıklayıcı bilgi vermeyi gerekli buluyorum. Akademik alanım kent sosyolojisi ya da buna yakın bilim dalları değil, peki niye konuşmacı olarak çağrılmam yanıta bu şehirde otuz yıla yakın sanat eğitimi veren birisi olmam. Kuşkusuz ki konuşma içeriğim çok da öznel olmayacak, biraz sonra sunacağım ve iddia edeceğim görüşlerimi bir temele dayandırıyorum.

Sosyolojik düşünce tarihinde önemli bir yer tutan Chicago Ekolü, kentsel sosyoloji alanında öncü bir role sahiptir. Mantıksal pozitivizm anlayışına dayanan ekol sosyal, kültürel ve ekonomik dinamikleri anlamak adına çevresel faktörlerin ve toplumsal etkileşimlerin önemine vurgu yapar. Bir başka deyişle kentle ilgili çalışmalarda konu hangi alanı içerirse içersin bir şekilde Chicago anlayışı/ekolüne atıf yapılır. Kısacası sunacağım görüş ve iddialarda bu ekolün izleri var.

Açıklamam gereken ikinci konu ise burada kullandığım kent kavramı. Kent ve şehir kavramları TDK'ye göre aynı anlamları içerir. Ben ise birçok sosyolog gibi bunun tam da böyle olmadığını düşünüyorum. Şehir kavramı, coğrafi bakımından doğal olarak kurulup süreç içinde gelişen yerleşim birimini tanımlarken, kent kavramının ise doğal süreçlerin dışında bir karar mekanizması neticesinde inşa edilip, geliştirilen yerleşim birimi olarak tanımlanır. Türkiye'den buna bir örnek verirse İstanbul'u şehir, Anka-

ra'yı kent kavramı ile tanımlamanın daha doğru bir kavramsallaştırma olduğunu düşünüyorum (1).

“Sanat Kenti Olma” Tanımlanmasına/Niteliğine Yakından Bakmak

Bir kentin “sanat kenti” olması, o yerin sanatı üretme, sergileme, destekleme ve sanat aracılığıyla toplumsal, kültürel ve ekonomik değerler yaratma ko-

nusunda “merkez” hâline gelmesi anlamına gelir. Bir kentin “sanat kenti” olarak anılabilmesi için birçok faktörün bir araya gelmesi gerekir. Eş deyişle; sanat olgusunun kentin dokusuna entegre olduğu bir ekosistemin varlığı ön koşul gibidir. Ekosistem çok boyutlu çok değişkenli bir yapılanmayı gerekli kılar. Birbirine bağımlı altı boyut bize bu konuda yeteri kadar bilgi vermektedir.

Birbirine bağımlı bu altı boyutu şu şekilde açıklamak mümkün: Bir kentteki;

Sanatsal üretim ve çeşitliliğin varlığı: Kentte resim, heykel, müzik, tiyatro, dans, edebiyat, sinema gibi sanat farklı dallarında düzenli ve sürekli üretim olmalıdır;

Sanat üretimi için uygun mekanlar: Müzeler, galeriler, tiyatrolar, konser salonları, atölyeler, kültür merkezleri gibi sanatın sergilendiği ve üretildiği alanların varlığı. Bu mekânlar hem profesyonel hem de amatör sanatçılara açık olma düzeyi;

Sanat etkinliklerinin aktif varlığı: Festivaller, konserler, sergiler bienaller gibi büyük ölçekli sanat etkinliklerinin düzenli yapılması. Bu etkinliklerde yerel sanatçıların yanı sıra ulusal ve uluslararası sanatçıların da katılımındaki sayısal çokluklar;

Etkinliklere katılımın toplumsal boyutu ve sanat eğitimin toplumsallığı: Kentte sanatsal etkinliklerin herkes için ulaşılabilir hâle gelmesi.

Toplumun farklı kesimlerinin (çocuklar, gençler, yaşlılar, vb) sanata katılımı teşvik edilmesi; Kültürel kimlik ve yaratıcılık: Kentin kültürel kimliğinde sanat olgusunun önemli bir yer tutması. Bu olgunun kentin karakterini ve vizyonunu yansıtması.

Uluslararası tanınırlık: Sanat kenti olarak anılma ve bunun zamanla uluslararası düzeyde bilinir hâle gelmesi (örneğin: Paris, Milano vd.).

Özet olarak; bir kentin sanat kenti olabilmesi demek, sanatın hem üretim hem de tüketim açısından kentin her köşesine işlemiş olmasıdır. Bir başka deyişle, kent kimliğinin ve yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmesi demektir (2).

Antalya Bir Sanat Kenti Olabilir mi?

Bu sorunun yanıtını kolayca hemen verebilmek mümkün değil. Çünkü hem tarihsel hem de güncel verilerle değerlendirdiğinde doğal güzellikler ve mevcut etkinliklerin öne çıkmasına karşın bilinçli bir kültür politikasının olmadığını, yatırım ve toplumsal katılım düzeyinin düşük olduğu görülmektedir.

Antalya'nın sanat kenti olma potansiyelini destekleyen unsurlarını şu şekilde özetleyebiliriz: Zengin kültürel mirasın varlığı, uluslararası festivaller, dinamik bir toplumsal yapı, turizmle gelen çok kültürlü etkileşimin yarattığı imkanlar. Sözgelimi, Aspendos, Perge, Termessos gibi antik kentler hem tarih hem estetik açısından çok değerli varlıklar; bunlar sanatsal etkinlikler için sahne işleviyle kullanılabilirler. Türkiye'nin en köklü film festivallerinden biri olan Antalya Altın Portakal Film Festivali oldukça değerli bir etkinlik. Benzer şekilde Uluslararası Antalya Piyano Festivali, dünya çapında piyano sanatçılarının katıldığı prestijli bir etkinlik. Duyarlı ve toplumsal tepki gösteren bir entelektüel kitlenin varlığı da oldukça önemli; Kent Konseyi gibi sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra Ansan, Anfod ve benzeri sanatsal etkinlik üreten kuruluşlar kentin sanatsal portföyüne küçümsen-

meyecek zenginlikler getirmektedirler.

Görüşüme Göre Sanat Kenti Olabilme Niteliğini Kazanma

Antalya'nın sanat kenti niteliğini kazanabilmesi için tarihsel ve kültürel zenginlikler elbette çok önemli ama bunlar temel dinamiği oluşturmaz. Bir kentin sanat kenti olma niteliğini iki ana eksen belirler. Benim değerlendirme modelim de bu iki eksen üzerine kurulu. Birinci eksen; kentin (Antalya'nın) demografik yapısı, ikinci eksen ise kent ekonomisinin niteliğidir. Sanat kenti bağlamında demografik yapıyı belirleyen iki alt değişken vardır: İlki, ötekiyle uzun süreli birlikte yaşamının, bir anlamda ortaklaşmanın getirdiği simbiyotik kültürel doku; ikincisi ise yavaş ve uzun süreli nüfus mobilitelerinin olmazsa olmaz varlığı.

Ötekiyle yaşamak demek, yoğun ölçekli olarak farklı dinsel ve etnik kimlikli gruplarla uzun süreli bir arada yaşama kültürünü içselleştirme anlamına gelir. Peki bu neden önemlidir sorusunun yanıtı nüfus yoğunluğunun tek başına kültürü dönüştürme gücünün olmamasında yatar. Kültürel değişim, tanıdık üyeler arasında yaşamak yerine farklı kültür öbekleriyle yaşamayı zorunlu kılan bir toplumsal yapıyla ancak mümkün olmaktadır. Yavaş ve uzun süreli nüfus mobilitesi ise kentin tüm toplum öbekleri için geçerli olan iç ve dış göçün varlığıdır. Bu yavaş göç akımı kültürel dokunun yenilenmesini/dönüşmesini sağlar. Dıştan gelenlerin getirdiği yeniliklerin bazıları benimsenerek içselleştirilmesi toplumsal gelişim için hayati değerinde bir süreçtir. Bu perspektiften Antalya'ya bakıldığında, Türkiye'de oransal olarak en fazla nüfus artışı yaşanan illerin başında geldiğini görmek mümkün. Hızlı iç göç trendi gittikçe yükselen şekilde kesintisiz devam etmekte; dolayısıyla hızlı iç göç kentin dinamiğini olumsuz etkilemektedir. Kente daha çok 25-29 yaş grubuna ait bireylerin gelmesi göçün -daha çok- iş bulma ile

ilgili olduğunun bize göstermektedir.

Göçün olumsuz yönünün başında, kente gelenlerin diğer illere göre gelenlerden daha düşük bir eğitim düzeyine sahip olmasıdır. Göç edenlerin sosyo-ekonomik seviyesindeki düşüklük doğaldır ki birçok problemi beraberinde getirmektedir (3).

Nüfus mobilitesinin bu kadar yüksek olması Antalya'nın en dezavantajlı yönünü oluşturmaktadır. Olması gereken ise yavaş ve uzun süreli nüfus mobilitesi eşliğinde kente gelenlerin taşıdığı kültürün kentin yerleşik nüfusu tarafından absorbe edilmesidir (4).

Sanat kenti olabilmede ikinci ana eksen kentin ekonomik dinamiğinin ne olduğu oluşturur. Çünkü kent ekonomisinin ağırlıklı olarak hangi sektör üzerine kurulmuş olduğu -belirleyici olmasa da- oldukça önem taşır. Kent ekonomisinin ağırlığı tarım mı, sanayi mi veya hizmet sektörünün mü oluşturduğu bir anlamda bize sosyo-ekonomik ve kültürel yapılanmanın kentte yarattığı etkimelerin neler olabileceğini gösterir. Sözgelimi, sanayiye dayalı kentlerde, bireyleşme, iş bölümü ve uzmanlaşmanın artması, üretim ve tüketim faaliyetlerinde çeşitlenme ve farklılaşma gibi öğeler pek çok toplumsal olguyla yakından ilintilidir.

Antalya'nın sektörel olarak ana dinamiği için şunları söyleyebiliriz: 2025 yılı itibarıyla Antalya ekonomik gücünü turizm ve tarım olmak üzere iki ana sektörden almaktadır. Coğrafi özellikler ve iklim koşullarından dolayı bu sektör ön plana çıkmaktadır. Genel tabloya bakıldığında ise 2025 yılında Antalya'nın ekonomik rotasında turizm sektörünün döviz girdisi ve istihdam bakımından öncü olduğu görülmektedir.

Kitlesel üretim yapmaya dayanan kent ekonomileri, gelirlerini bilgi ve beceri, yenilikçi fikir ve teknolojilerinden kazanır; dolayısıyla açık fikirli ve farklılıklara karşı hoşgörülüdürler. Temel ekonomik yönü tarıma dayalı kentlerde ise

kırsal kültür egemendir. Bu, temelde gelir kaynağı olarak toprağı işlemek ve kontrol etmeye dayanan bir düşünce sistematığını oluşturur. Eş deyişle tarım ekonomisine dayalı kentlerde ise geleneksel düşünce biçimi egemendir, yenilik yaratımı ise ikincil plandadır.

Sonuç olarak diyebilirim ki böylesine yoğun göç alan bir kentte sanatsal mekânlar ve etkinlikler kentte yaşayanların sanat aracılığıyla birbirleriyle iletişim/etkileşim kurma potansiyelini güçlendirmekte, onları birbirine bağlayacak ihtimalleri oluşturmaktadır. Antalya bunu başarmadığında hak ettiği düzeyin çok altına düşerek sıradan bir kent olma durumunda kalacaktır.

(1) Sosyolog Max Weber şehir-kent ayrımını farklı bir perspektiften yapar. Weber'e göre kentin ayırt edici özelliği bir yerleşim biriminin -daha çok- burjuvazi tarafından adım adım geliştirilmiş olmasıdır. Bunların çoğu da sanayi nitelikli yerleşim birimleridir. Dolayısıyla Weber, Doğu şehirlerinin bu nitelikleri taşımadığı için kent olarak nitelememektedir.

(2) Türkiye'de "sanat kenti" tanımına en çok yaklaşan kent, sanat üretimi, etkinlikleri, altyapısı, kültürel kimliği ve toplumsal katılım gibi kriterler açısından bakıldığında İstanbul'dur. İkinci olarak da İzmir'i, sayabilmek mümkündür.

(3) TÜİK 2020 verilerine göre nüfusunun %17'si üniversite mezunu olan Antalya'da nüfusun %71'inin Lise, Ortaokul ve İlkokul mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Okuma yazma bilmeyen: % 0.07, Lise altı seviye: % 58.3, Lise ve Dengi Meslek Okulu: 23.3, Yüksek Öğretim: 17'dir.

(4) Antalya Büyükşehir Belediyesinin 2024 yılında düzenlediği iklim krizi çerçevesinde yapılan bilimsel etkinlikte yapılan bir projeksiyona göre 2050 yılında Antalya nüfusu altı milyona yaklaşacaktır. Buradan bakıldığında Antalya'nın sanat kenti olmasına en büyük engelin bu hızlı iç göç varlığının olacağını söylemek abartı olmaz sanırım.

“Rota: Sanat Şehri Antalya” Çalıştayı / Leyla İrten

Öncelikle burada buluşmamızı sağlayan Muratpaşa Belediyesi ve belediyenin girişimiyle sanatseverlerle buluşan, benim de gönüllü yazılarıma yer veren şehrin tek sanat dergisi Ant Sanat ve tüm ekibe ve bu panel için bizleri konuk eden AKMED Yönetimine teşekkür etmek isterim. Selahattin Tonguç gibi bu şehrin önemli bir değeri anısına düzenlenen bu panelde konuk olmaktan onur duyuyorum.

Sevgili dostlar, değerli kurum temsilcileri, sanat insanları ve kent gönüllüleri,

Bugün burada, Antalya Kent Konseyi 21. Yüzyıl Çalıştayları kapsamında birlikte yürüdüğümüz uzun bir sürecin ardından, burada konuk olan bir çok isimle birlikte aynı masada paylaştığımız fikirlerin, tartışmaların, gözlemlerin nasıl bir sonuca dönüştürme planını paylaşmak için buradayım

“Rota: Sanat Şehri Antalya” başlıklı bu çalıştay, aslında Antalya’da sanatın geleceğine dair atılmış somut adımlardan biri oldu.

Bugün bu adımın planını izlediği izleyeceği adımları paylaşırken hepimizin katkısını görürüz kılmak istiyorum.

Sürecin Başlangıcı

2025 başı itibarı ile, Antalya Kent Konseyi bünyesindeki çalışma gruplarının katılması ve organizasyonu ile başlatılan , “21. Yüzyılda Antalya Çalıştayları” dizisinin heyecan verici duraklarından biri, kültür ve sanata ayrılmış olan bu oturumdur.

Amacımız, tüm ilgili çevrelerde konuşulan, konuştuğumuz “Antalya bir sanat şehri mi-

dir?” sorusuna tek taraflı değil, ortak akılla, gerçekçi bir yanıt verebilmektir.

Bu kapsamda; belediyelerden, üniversitelerden, sanat kurumlarından, STK’lardan, özel sektörden ve bağımsız sanatçılardan oluşan tam 39 kurum/kuruluş temsilcisi ve 77 katılımcı ile bir araya geldik.

Bu sayı, sadece bir katılım tablosu değil;

Antalya’da sanatın artık birkaç kişinin, bir kurumun, bir belediyenin değil, bir topluluğun meselesi haline geldiğinin göstergesiydi.

Ve bugün, bu değerli topluluğun önünde durup, “Bu sürecin sonunda ne gördük, ne öğrendik?” diye konuşuyor olmak büyük bir mutluluk.

Çalıştayın Amacı ve Kapsamı

“Rota: Sanat Şehri Antalya” sadece bir panel başlığı değil, bir durum tespiti ve yön belirleme çalışmasıydı.

Kentte sanatın mevcut durumunu anlamak, güçlü ve zayıf yönleri, tehdit ve fırsatları ortaya koymak, geleceğe yönelik kısa, orta ve uzun vadeli planları oluşturmak istedik.

Bunun için farklı disiplinlerden gelen sanatçılar, akademisyenler, kültür/sanat kurumları yöneticileri ile oturduk, konuştuk, yazdık, tartıştık.

Sonunda elimizde, Antalya’nın kültür-sanat politikası için gerçekçi, uygulanabilir ve sürdürülebilir, tabii ki hep birlikte gözden geçirdiğimiz, bir yol haritası oluştu.

Aşağıda sonuçlarını paylaştığım SWOT (Güçlü/Zayıf yönler, fırsatlar, tehditler analizi) analizini gerçekleştirdiğimiz, ortak çalışmalar sonucu; tüm değerli katılımcılar, sanatta farklı disiplinlerden de olsa 16.4.25 de gerçekleşen

panel için, ortak bir amaca (Şehrin Sanat Politikası) yönelik, görev dağılımı yaptılar, hepimizin amaçladığı hedefe doğru aşağıda belirtilen başlıklarda tüm çalışma grubunu temsil edecek şekilde ortak bulgu ve önerileri paylaştılar. Kendilerine, ortaya koyduğumuz ekip çalışmasına verdikleri katkı için tekrar çok teşekkür ederim.

SWOT Bulguları

Yapılan SWOT analizinde;

Güçlü yönler: Antalya'nın coğrafi çekiciliği, kültürel mirası, sanat kurumlarının çeşitliliği, yüksek turizm trafiği.

Zayıf yönler: Kurumlar arası iletişim eksikliği, koordinasyonsuzluk, finansman zorlukları.

Fırsatlar: Uluslararası tanınırlık, dijitalleşme, mevsimsel çeşitlilik (benzer iklimlerdeki başarılı örnekler incelenmeli), genç sanatçı potansiyeli.

Tehditler: Plansız kentleşme, hızlı göç, kültürel alanların azlığı, politik dalgalanmalar, coğrafi konumu nedeni ile, çatışmaların, savaşların yaşandığı bölgelere yakınlığı, iklim (yüksek sıcaklıklar)

Bu tablo, hepimize şunu gösterdi: Evet, Antalya bir sanat şehri olabilir ama doğru bir planlama ve sürekli iş birliği olmadan bu mümkün değil. Yukarıda bahsi geçen ortak çalışmalar sonrasında, 16.4.2025 tarihinde, Antalya Kent Konseyi Toplantı Salonunda, 21. Yüzyıl Çalıştayları kapsamında; aşağıda başlıkları paylaşılan oturumlarla "Rota: Sanat Şehri Antalya" Paneli gerçekleşti.

Oturumlardan Çıkan Başlıklar

İlk oturumda "Antalya bir Sanat Şehri midir?" sorusuna odaklandık.

Belek Üniversitesi'nden Dr. Gizem Candan, Antalya'daki sanat hareketlerini tarihsel bir çizgide anlattı.

Akdeniz Üniversitesi GSF'den Zuhal Başbuğ, üniversitelerin şehirle daha güçlü bağlar kurması gerektiğine dikkat çekti.

AKMED'den Burcu Topkaya Şeneren ise çalışma toplantılarımızda yaptığımız SWOT analizini paylaşarak Antalya sanat ortamının güçlü yanlarını, fırsatlarını ve tehditlerini ortaya koydu.

Bu oturumda hepimizin üzerinde birleştiği temel duygu şuydu: Antalya'da potansiyel var, ama bu potansiyel koordinasyon ve süreklilik eksikliğinden dolayı görünür değil. Yani sorun yetenek eksikliği değil, yapısal birlik eksikliği.

İkinci oturumda "Sanat ve Çevre Koordinasyonu"nu tartıştık.

Bilim Üniversitesi'nden Demet Ceylan, sponsorluk modellerinin önemini vurguladı.

Prof. Dr. Tuncay Neyişçi, sanat-şehir ilişkisinde "sahiplenme" kavramını öne çıkardı ve o unutulmaz cümleyi söyledi:

"Şehrini anlamayan, tanımayan; şehirde kiracı olmaktan öteye geçemez."

Bu söz, çalıştayın belki de en çok yankı uyandıran tespitiydi. Çünkü Antalya'yı anlamadan, bu kültür hazinesini tanımadan, Antalya'da sanat yapılabilir mi? KS grubu üyesi Gürsel Kaya, plansız büyümenin sanat ortamlarına verdiği zararını paylaştı; Heykel sanatçısı Cem Güney Çevikbaş, kamusal alan heykellerinin durumu, koordinasyon ve yönetim eksikliğini dile getirdi ve nitelikli bir Sanat Kurulu oluşturulması gerektiğini vurguladı. AÜ'den Alev Turkan Özcan ise, iklim değişiklikleriyle bağlantılı olarak Antalya'nın dört mevsime yayılan bir sanat takvimine sahip olabileceğini belirtti. Bu oturumun genel sonucu şuydu: Antalya, sanatla çevresini uyumlu hale getir-medikçe sürdürülebilir bir sanat kenti olamaz.

Üçüncü oturum "Antalya Sanat Politikasına Doğru" başlığını taşıyordu.

Burada daha sistematik bir çerçeveye geçtik. AÜ/Serik Meslek YO Öğr. Gör. Dr. Ebru Dikmen Varol, sanat politikası oluştururken misyon ve vizyonun nasıl tanımlanması gerektiğini paylaştı.

ATSO/AKS Genel Müdürü Aybüke Koçak, kısa vadeli planları;

Doç. Dr. Ekin Kaynak İltar, orta vadeli hedefleri; Prof. Dr. Nihan Yağışan ise uzun vadeli önerileri aktardı.

Bu oturumda  ne çıkan ortak düşünce şuydu: Sanat politikası bir belge değil, yaşayan bir süreçtir. Dolayısıyla, kurumlar arası iş birliği ve sürekli diyalog şart.

alıştay ve Panel sonrasında, Antalya Knet Konseyi Kültür Sanat Grubu ve alıştaya Danışma Grubunu oluşturan, konularının uzmanları ile takibi sağlanması planlanan aşağıdaki kısa-orta-uzun vadeli planlar ortaya kondu.

Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Planlar

Kısa vadede (0–1 yıl):

Antalya’nın kültür–sanat haritası çıkarılacak (sayısal veriler için, yerel yönetimlerce kültür sanat eğilimlerinin saptanması için anketler vs.  nerileri sunulacak)

Sanat Kurulu’nun kuruluş modeli oluşturulacak, Kurumlar arası koordinasyon açı kurulacak.

Orta vadede (1–3 yıl):

Üniversiteler ve yerel yönetimler iş birliklerini artıracak, Dört mevsime yayılmış kültürel etkinlikler planlanacak, Genç sanatçılara yönelik destek programları hayata geçirilecek.

Uzun vadede (3 yıl ve sonrası):

Antalya’nın sanat politikası ölçülebilir bir modele kavuşacak, Sanat ve turizm dengesi yeniden kurulacak, Antalya, hem ulusal hem uluslararası platformlarda “Sanat şehri” kimliğiyle anılacak.

Ortak Değer: Takım Oyunu

Bu süreçte en çok vurgulanan kavram “takım oyunu” oldu.

Çünkü sanat politikası, bir kurumun tek başına kurabileceği bir yapı değildir.

Bu süreç, bir orkestraya benzer;her enstrümanın sesi farklıdır ama uyum sağlanmadıkça müzik ortaya çıkmaz.

Antalya’da da aynı durum geçerli.

Kültür sanat kurumları,  niversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum,özel sektör ve bireysel sanatçılar, aynı ritimde buluşmak zorunda. Bu alıştay, o ortak ritmi duymaya başladığımız ilk andır aslında.

Bundan Sonra Ne Olacak?

Bundan sonraki süreçte,

Çalıştayda ortaya çıkan tüm bulgular bir rapor haline getiriliyor. Bu rapor, Antalya Kent Konseyi çatısı altında, ilgili kurumlara, yerel yöneticilere ve kültür politikası paydaşlarına sunulacak. Ayrıca her öneri sadece bir fikir olarak kalmayacak; takip süreciyle, uygulama takvimiyle ve ölçülebilir göstergelerle desteklenecek. Yani “Rota: Sanat şehri Antalya” artık bir toplantı değil, bir yolculuk haline geliyor. Ve biz, o yolculuğun hem tanıkları hem taşıyıcılarıyız.

Kapanış

Değerli Sanat Sostları

bu süreç boyunca paylaştığımız fikirler, eleştiriler,  neriler Antalya’nın sanat geleceği için gerçek bir temel oluşturdu. Bu temelin en güzel tarafı, hiçbir kurumun, hiçbir kişinin tek başına söz sahibi olmaması; aksine herkesin eşit söz hakkına sahip olmasıydı. Bugün artık biliyoruz ki, Antalya’da sanatın sürdürülebilirliği, ancak ortak akıl, ortak irade ve ortak emek ile mümkün. O yüzden bu çalıştayın bir başlangıç olarak görüyorum. Birlikte attığımız bu adımlar, Antalya’nın kültür tarihine küçük ama g  l  bir not düşecek. Katkı veren herkese, bu süreci inançla, sabırla, gönülden destekleyen tüm kurumlara ve kişilere teşekkür ediyorum. Ve hep birlikte inandığımıza inanıyorum; Antalya’nın “sanat politikası” konuşulacak değil, uygulanacak. Rota belli, yola çıktık. Hepimize hayırlı olsun.

10. Antalya Edebiyat Günleri Başlıyor!

Kentin en nitelikli kültürel etkinliklerinden olan Antalya Edebiyat Günleri, 10'uncu yolculuğuna çıkmaya hazırlanıyor. Ana temasını "Edebiyat: Buradan Nereye!" olarak belirleyen ve 21 – 23 Kasım 2025 tarihleri arasında izleyicisiyle buluşacak olan etkinlikte yine birbirinden önemli akademisyen, şair ve yazarlar yer alacak.

21 Kasım Cuma günü saat 14.00'da "Şairler Kaleiçi"nde adlı etkinlikte başlayacak olan 10. Antalya Edebiyat Günleri, AKMED'de, saat 15.00'da düzenlenecek "Çağdaş Şiirimizde Nâzım Hikmet Köprüsü" adlı panelle devam edecek. Aynı günün akşamı saat 19.00'da, Türkan Şoray Kültür Merkezi'nde, küratörlüğünü İbrahim Karaoğlu'nun yaptığı "Sanat: Nereye!" adlı Resim Sergisi ve Açılış Gecesi (Saat: 20.00, Ödül Töreni ve Gülcan Altan Konseri gerçekleşecek. "Edebiyat Patikası", "Ödül Alanlar Masası" ve "Şiir Okumaları" gibi geleneksel etkinlikler yanında, bu yılki etkinliğin ana teması, ikinci ve üçüncü günlerde gerçekleşecek iki ayrı oturumda ele alınacak. Oturumların -bağ-

layıcı olmadan- aşağıda dile getirilen akışla etkileşim içinde olunması beklenmekte.

İkinci Gün Ana Tema Oturumu: Edebiyat: Buradan Nereye!

EDEBİYATIN 'HER ZAMAN' I VAR MIDIR?

Edebiyat hiç kuşkusuz ex post (olaydan sonra) bir adlandırma. Büyük ölçüde modern dönemde gerçekleştirilmiş bulunan bu adlandırma-kavramlaştırmanın gerçekleştirildiği zamana göreliği yanında ex ante (varsayımsal) nitelikleri hakkında kavramsal bir gezinti yapmak bize edebiyatın dönemsel-güncel konumunu kavramakta önemli nirengiler verebilir mi?

MODERN EDEBİYATIN BİR GELECEK TASARIMI VAR MIYDI?

Edebiyatın ve ona ilişkin kavrayışımızın ‘modern’ niteliği, bizi bu çağda yapılan edebiyatın çeşitli akımlarında tutarlı bir biçimde anti-modern olduğu gerçeği ile bizi yüzleşmeye çağırıyor görüşüne katılır mısınız?

Modern edebiyatın, onu doğuran koşullar (modernite) ile hesaplaşması, ona direnmesi, ya da ondan kaçması sırasında ‘estetist bir geleceksizlik inşa etmiş ya da etmekte olduğu’ şüphesi ne ölçüde gerçekçi, değerli ya da doğrudur?

DÜŞÜN, İNANÇ VE POLİTİKADA YENİ UYGARLIK ARAYIŞLARI İLE EDEBİYATIN İLİŞKİSİ

Modern dönemde (romantik, avangart/modernist) kapitalist moderniteye karşı olmayı seçen sanat -edebiyatın bu yönelimini başka ya da yeni bir uygarlık arayışına / tasavvuruna / ütopyasına dönüştürdüğüne tanık olduk mu?

Sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş savaşları ile anti-faşist direnişler ile güçlü bir etkileşim içinde olan bir dönem sanat-edebiyatını bu bağlamda nereye koyabilir, nasıl değerlendirebiliriz? Eğer, modern edebiyatın farklı akımlarında ortak bir anti-modern-estetist nitelik olduğu değerlendirmesi doğruysa, bu durumun post modern edebiyatta da sürüp sürmediği hakkında ne söyleyebiliriz?

Ve nihayet, anti modern bir tutum ortaklığı geçerli ise edebiyatın geleceği geçmişinden hangi açılardan farklılıklar vadetmektedir?

Üçüncü gün Ana Tema Oturumu: ESTETİK DİYALOGLAR

KANT’TAN JAMESON’A EDEBİYATIN VE SANATLARIN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

Edebiyat ve sanatlar üzerine düşünce, eleştiri ve yazı, tarih boyunca yalnızca “güzellik” sorunuyla sınırlı kalmadı; aynı zaman-

da hakikat, özgürlük, toplumsal eleştiri ve tarihsel bilinç gibi meselelerle iç içe geçti. Kant’tan Jameson’a (hatta Platon’dan Hegel’e, Benjamin’dan Derrida’ya) uzanan çizgide yer alan estetik tartışmalar, sanatın biçimlerini, işlevlerini ve toplumsal rolünü anlamak için kritik bir çerçeve sundular. Bu bağlamda; estetik kuramının yüzyıllar içindeki yolculuğunda ne gibi süreklilik ya da kopuşlar görülebilir? Edebiyatın ve sanatların bugün geldiği yerden gelecek perspektifinden bakıldığında ne gibi fırsatlar ve zorluklardan söz edilebilir?

JAMESON SONRASI: SANATLARDA DİSTOPYA VE ÖTESİ

İçinde yaşadığımız ve ekranlardan izlediğimiz gerçeklerin distopyanın ötesine geçtiği bir dönem yaşıyoruz. Edebiyatın yalnızca tarihsel kapitalizmin kültürel mantığının bir “yansıması” olmadığını, tam olarak gelmemiş, bu yüzden de adı konulmamış bir zamanın öncüleri ve işaretleriyle etkileşim içinde olan bir yeni arayış içinde olduğunu söyleyebilir miyiz? Duyguların, ekolojinin, dijitalleşmenin ve küresel dolaşımın, deyim uygunsa, estetik güçleriyle çok yönlü bir edebiyat alanında mıyız? Jameson sonrası olarak adlandırabileceğimiz bu dönemde; sanatların ve edebiyatın yeryüzünde olup bitenlerden bir ölçüde sıyrılarak kendisi ve izleyenler bakımından yeni bir yöne gitme ihtimali olabilir mi? Tüm sanatlar bakımından bir gelecek tasavvuru olabilir mi, varsa hangi doğrular etrafında şekillenebilir? Bütün bunların dışında estetikle barışık yeni bir modernite ya da modernite ile barışık yeni bir estetik beklentisi içinde olmak ne ölçüde gerçekçi ya da nasıl bir hayal?

TEMA ÜZERİNE

10. Antalya Edebiyat Günleri’nde gerçekleşecek iki temel oturumun sonunda bir sonuç bildirgesi hazırlanması planlanmakta. Konuya ilişkin taslak sonuç bildirgesinde aşağıdaki ifadeler yer alıyor:

Edebiyat: Buradan Nereye!

Edebiyat, yalnızca kelimelerin sıralanışı değildir, insanın karanlıkta attığı en uzun adımdır.

Mitler, hikâyeler, şiirler, romanlar, masallar-hepsi bir tek sorunun yankısıdır:

Buradan nereye?

Bugün edebiyat pazarının diline sıkışmış gibidir. Çok satan listelerinde parlayan ama yarın unutulacak metinler, ruhun açlığını değil, tüketimin iştahını doyurmaktadır.

Ama edebiyat, raf ömrü olan bir mal değil, zamanın ötesine köprü kuran bir direniştir.

Buradan nereye?

Edebiyat,

Unutuşun karşısında bellektir.

Sansürün karşısında nefes...

Sessizliğin karşısında haykırış...

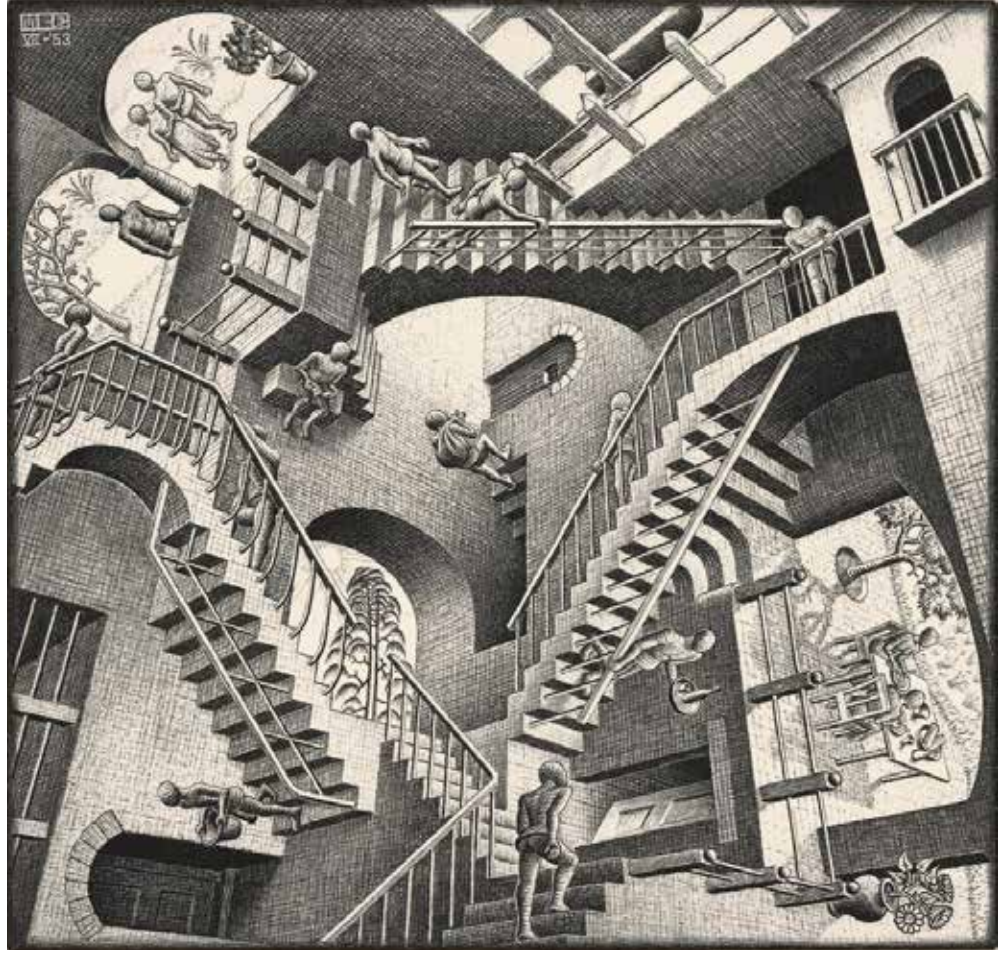
Edebiyat, insanlığın kaybolmuş sesini, bireyin boğulmuş iç çığlığını açığa çıkarır.

Edebiyatın yönü tek değildir; bilinen ve bilinmeyen nice yoldan bireyin iç derinliklerine, toplumun bastırılmış hakikatlerine ve geleceğin henüz kurulmamış diline yönelir.

• Edebiyat yeniden derinlik kazanmalıdır. Kolay tüketilen, hızlı unutilan metinlere teslim olmamalıdır.

• Edebiyat gerçeği ifşa etmelidir. Hakikati çarpıtan her iktidara karşı, kendi dilini özgürleştirmelidir.

• Edebiyat bireyi özne yapmalıdır. Okuru

yalnızca seyirci değil, kurucu bir bilinç haline getirmelidir.

• Edebiyat unutulmanı hatırlatmalı, susturulmanı konuşturmalıdır.

• Edebiyat geleceğin dilini kurmalıdır. Çünkü kelimeler olmadan hiçbir gelecek kurulamaz.

Edebiyat; buradan nereye!

Buradan, hakikatin kalbine.

Buradan, insanın yaralı hafızasına...

Buradan, yeni bir dünyanın mümkün oluşuna.

Çünkü edebiyat, yönünü kaybetmez; o her zaman karanlıktan ışığa, suskunluktan söze, edilginlikten özgürlüğe yürür.

10. Antalya Edebiyat Günleri program akışına ve katılımcılar listesine yandaki görselden ulaşabilirsiniz.

antsanat

PROGRAM

1. GÜN

21 Kasım Cuma

Şiir Dinletisi: Şairler Kaleiçi'nde

Yer : Kaleiçi
Saat : 14.00
Katılımcılar: Abdülkadir Budak, Ahmet Telli, Ali Cengizkan, Ferruh Tunç, Mawar Marzuki, Neşe Yaşın, Yunus Koray, Tarık Günersel, Tuğrul Keskin

Panel: Çağdaş Şiirimizde Nâzım Hikmet Köprüsü

Yer : Koç Üniversitesi Suna-İnan Kıraç Akdeniz Araştırma Merkezi (AKMED), Kaleiçi
Saat : 15.00
Moderatör : Ahmet Telli
Katılımcılar: Ali Cengizkan, Eren Aysan, Sevgi Özel

Resim Sergisi: Sanat, Nereye!

Yer : Türkan Şoray Kültür Merkezi
Saat : 19.00
Küratör : İbrahim Karaoğlu

Ödül Töreni, Gülcan Altan Konseri

Yer : Türkan Şoray Kültür Merkezi
Saat : 20.00

2. GÜN

22 Kasım Cumartesi

Yer: Erdal İnönü Kent Parkı

Panel: Edebiyat, Buradan Nereye!

Saat : 10.15 – 11.45
Moderatör : Ferruh Tunç
Katılımcılar: Prof. Dr. Ahmet İnam, Mahmut Temizyürek, Prof. Dr. Mustafa Cihan Camcı, Orhan Koçak

Ödül Alanlar Masası

Saat : 14.00 – 15.30
Moderatör : Tuncer Çetinkaya
Katılımcılar: Cabir Özyıldız, Ceyhan Usanmaz, Özlem Dikeçligil

Şiir Okumaları

Saat : 15.50 – 17.00
Moderatör : Ahmet Telli
Katılımcılar: Neşe Yaşın, Tuğrul Keskin, Yunus Koray

3. GÜN

23 Kasım Pazar

Yer: Erdal İnönü Kent Parkı

Panel: Estetik Diyaloglar

Saat : 10.15 – 11.45
Moderatör : Nazmi Ağıl
Katılımcılar: Akif Kurtuluş, Doç. Dr. Fatih Altuğ, Prof. Dr. Nedret Öztokat Kılıçeri, Doç. Dr. Yalçın Armağan

Şiir Okumaları

Saat : 14.00 – 15.00
Moderatör : Ali Cengizkan
Katılımcılar: Abdülkadir Budak, Akif Kurtuluş, Nazmi Ağıl

Panel: Antalya Edebiyat Günleri 10 Yaşında!

Saat : 15.30 – 16.30
Moderatör : Tuncer Çetinkaya
Katılımcılar: Ferruh Tunç, Gülnur Karaaslan, İbrahim Karaoğlu, Özcan Karabulut

Katılımcılar

Abdülkadir Budak
Ahmet İnam
Ahmet Telli
Akif Kurtuluş
Ali Cengizkan
Cabir Özyıldız
Ceyhan Usanmaz
Eren Aysan
Fatih Altuğ

Ferruh Tunç
Gülnur Karaaslan
İbrahim Karaoğlu
Mahmut Temizyürek
Mawar Marzuki
Mustafa Cihan Camcı
Nazmi Ağıl
Nedret Öztokat Kılıçeri
Neşe Yaşın

Orhan Koçak
Özcan Karabulut
Özlem Dikeçligil
Sevgi Özel
Tarık Günersel
Tuğrul Keskin
Tuncer Çetinkaya
Yalçın Armağan
Yunus Koray

Sansüre Hayır!

Bu yıl 62'ncisi düzenlenen Altın Portakal Film Festivali'nin 1979 serüveni, sinemamızın sansürle ilk büyük randevularından biri anlamına geliyordu.

Sonraki yıllarda organizatörlerin de payının olduğu yasaklamaların aksine, Selahattin Tonguç dönemi festivallerinde sansür, hem sinemacılar hem de belediye yetkilileri tarafından lanetlenmişti.

1978 yılında doruğa ulaşan etkinliklerin ardından çitayı daha yukarıya taşıyacağı beklentileri bir yana, 16. Altın Portakal öncesinde kimi tatsız haberler kulaktan kulağa yayılmaya başlar. Siyasetin ve dolayısıyla şiddetin sokağa taşıdığı bir dönemin tam ortasında, hükümetin belediye üzerinde ekonomik baskı uyguladığı iddiaları ortaya atılır.

Portakal'a İlk Darbe

Prof. Dr. Özdemir Nutku, Emre Kongar, Hale Soygazi, Süreyya Duru, Vecdi Sayar, Kami Su-

Tuncer
ÇETİNKAYA

veren, Abdülkadir Gündüz, Tonguç Yaşar ve Muammer Sun'dan oluşan 16. Portakal jürisi, 12 filmi değerlendirmek üzere 1979 yılında Antalya'da bir araya gelir. Yarışmaya katılan filmler şunlardır: "Seninle Son Defa" (Feyzi Tuna), "Töre" (Ümit Efekan), "Altın Şehir" (Orhan Aksoy), "Kanal" (Erden Kıral), "Vatandaş Rıza" (Cüneyt Arkın), "İsyan" (Orhan Aksoy), "Sensiz Yaşayamam" (Metin Erksan), "Kara Kafa" (Korhan Yurtsever), "Bebek" (İhsan Yüce), "Yolcular" (Yavuz Pağda), "Demiryol" (Yavuz Özkan)

ve “Yusuf ile Kenan” (Ömer Kavur). Ekonomik sorunlar ve güvenlik sorunları nedeniyle zaten sıkıntılı bir atmosferde başlayan Festival’e asıl darbeyi sansür vurur. Sonuç, 16 yıldan beri zorlu aşamalardan geçerek aralıksız sürdü-rülen ve toplumsal içerikli, sanatsal filmleri sine-mamıza kazandıran tek ulusal film yarışmasının ilk kez o yıl yapılamaması anlamına gelmektedir. 1–9 Eylül tarihleri arasında yapılması kararlaştırılan 16. Portakal, Film Denetleme Kurulu’nun yarışmaya katılacak olan filmlerden “Yolcular”, “Demiryol” ve “Yusuf ile Kenan”ı yasaklayarak el koyması sonucu kritik bir eşiğe gelmişken, Festival Seçici Kurulu’nun görevlerinden toplu halde istifa etmeleri neticesinde kepenkleri indirir! Festivali o günlerde Milliyet Gazetesi adına takip eden Zeynep Oral’ın 8 Eylül 1979 tarihinde kaleme aldığı yazı, olayların başlangıç ve bitiş noktasını çok iyi özetlemektedir:

“Son bir hafta içinde Antalya’da çok önemli olaylar yaşandı. Sonuç bildiğiniz gibi: Bu yıl Ulusal Altın Portakal Film Yarışması yapılamadı. Olayın önemli yanı yarışmanın yapılmaması değil, ilk kez sanatçılar, bilim adamları ve politikacılar gibi kendi aralarında bile bir araya gelemeyen grupların sansüre karşı ortak bir cephe, güçbirliği kurmaları ve eşine ender rastlanır bir dayanışma örneği vermeleridir. Sansürle sinemanın, çağın gerisinde kalmış bir zihniyetle, yarınlara yönelik yaratıcılığın Antalya’da doruğa ulaşan kavgasını daha iyi anlamak, değerlendirebilmek için buradaki gelişmeleri gün be gün, an be an bilmek gerekir.

Tarih 31 Ağustos 1979, 1 Eylül’de başlayacak Antalya Şenliği için jüri, sinema sanatçıları, yabancı konuklar (film alıcıları, gazeteciler, eleştirmenler) Antalya’ya geliyor. Gelmeleriyle birlikte aldıkları ilk haber de şu: Yavuz Pağda’nın “Yolcular” filmi yasaklandı ve filme el kondu... Ve ikinci haber, yarışma filmleri arasında henüz öndenetimden geçmemiş dört film var. Acele onlar da Ankara’ya, Sansür’e yollansın. Ve

üçüncü haber, Yeni Sansür Tüzüğü’nü protesto amacıyla Kültür Bakanlığı Sinema Yar Kurulu’ndan Mahmut Tali Öngören istifa etti! Şimdi ne olacaktı? Hadi dört film daha ön denetime yollandı. Ama ya bunlar da yasaklanırsa, kesip biçilirse? Buraya tüm filmleri izlemeye gelmiş bilim adamı, sanatçı, uzman, yazar, çizerlerin oluşturduğu jüri, daha az sayıda filmi bölük pörçük izlemeye yanaşacak mıydı? Bu koşullarda değerlendirme yapılabilir miydi? Antalya’da bulunan yönetmen ve yapımcılar arasında (Örneğin Cüneyt Arkın) filmleri sansürden geçmiş, onaylanmış olanlar vardı. Jüri değerlendirme yapmayı kabul etmezse, bunlar ne tepki göstereceklerdi? Ya Antalya Belediye Başkanı Sansür’e karşı çıkma pahasına Antalya Şenliği’ni tehlikeye atmaya razı olacak mıydı?

Gün Gün Yaşananlar

1 Eylül: Ertesi gün jüri toplandı. Önce Ecevit’e telgraf, aman duruma el koyun diye. Aynı gün Yavuz Özkan açıklama yaptı, “Yolcular” üzerinde yasaklama kalkmazsa ben de filmimi yarışmadan çekerim diye...

Aynı gün Jüri karar verdi: Yarışma filmlerinin tümünü kesintisiz izlemedikçe değerlendirme yapmayacaklardı.

2 Eylül: İçişleri Bakanlığı’ndan Antalya Belediye Başkanı’na telefon geldi: “Hiç endişe edilmesin”, sansür kurulları dört filmi en iyi niyetle izleyecekti. Ecevit’in telgrafından hala yanıt yok... Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi’nden bir yetkili Antalya’ya telefonla şu haberi veriyor: “Hiç merak etmeyin, Antalya Valisi’nin yerel yönetim yetkisi var: Sansürde takılan filmleri yalnız Jüri’nin izleme yetkisini İçişleri Bakanlığı, Vali’ye verecek.”

Aynı gün Jüri, kararda diretiyor. Aksi halde tümü istifa edecek. Belediye Başkanı (aynı zamanda Şenlik Yürütme Kurulu Başkanı) “istifa söz konusu değil, sizinle beraberim” diyor.

3 Eylül: Yarışmanın bütün filmlerinin yönet-

men ve yapımcıları sansürden geçmiş olsun ya da olmasın, dayanışma kararı alıyor. Burada söz konusu olan Ahmet'in, Mehmet'in filmi değil, Türk sinemasının geleceği... Aynı gün Ankara'dan haber: İki film daha sansüre "takıldı". Kesme, biçme ve değiştirme yetkisi vermediği için Yavuz Özkan'ın "Demiryol" filmi yasaklanıyor. Diğer film için "Yusuf ile Kenan"ın yönetmeni soruyor, "Hangi sözler, hangi görüntüler, neresi, ne kadar kesilecek?"

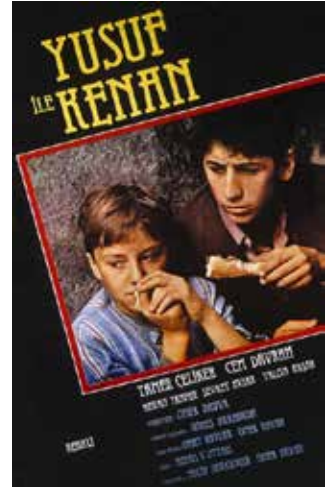
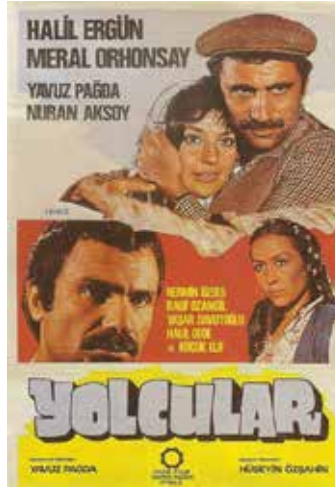
Şehirlerarası telefon pazarlığı beş saat sürüyor. Sansürün yanıtı: "Siz hele bize kesme ve değiştirme yetkisi veren belgeyi imzalayın, neresini ne kadar keseceğimizi sonra belirtiriz."

Aynı gün başka haber: Vali'nin yalnız Jüri üyelerine bile filmleri kesintisiz gösterme yetkisi yokmuş. Böylece bırakın halkı, dokuz kişiye (Jüriye) "sakıncalı, tehlikeli, zehirler saçan" (!) üç filmin gösterilmeyerek, bu dokuz kişinin ahlâkı, namusu kurtarılmış (!), düzeni bozmaları önlenmiş oluyor!

4 Eylül: Türk sinemasının kötü yola sapması böylece önlenmiş olurken (!), Antalya'da Jüri, tüm sinema sanatçıları, Belediye'deki yetkililer dayanışma içinde yarışmayı yapmama kararı alıyorlar. İngiltere'nin BBC Radyosu'ndan bir uzman, "Bari siz de en değerli filmlerinizi yurtdışına kaçırın" gibilerinden hiç sağlıklı olmayan bir öneri getirirken, Jüri bildiriye yayınlıyor: "Hem acıklı hem de gülünç değil mi?"

Sinemacılar Ayakta!

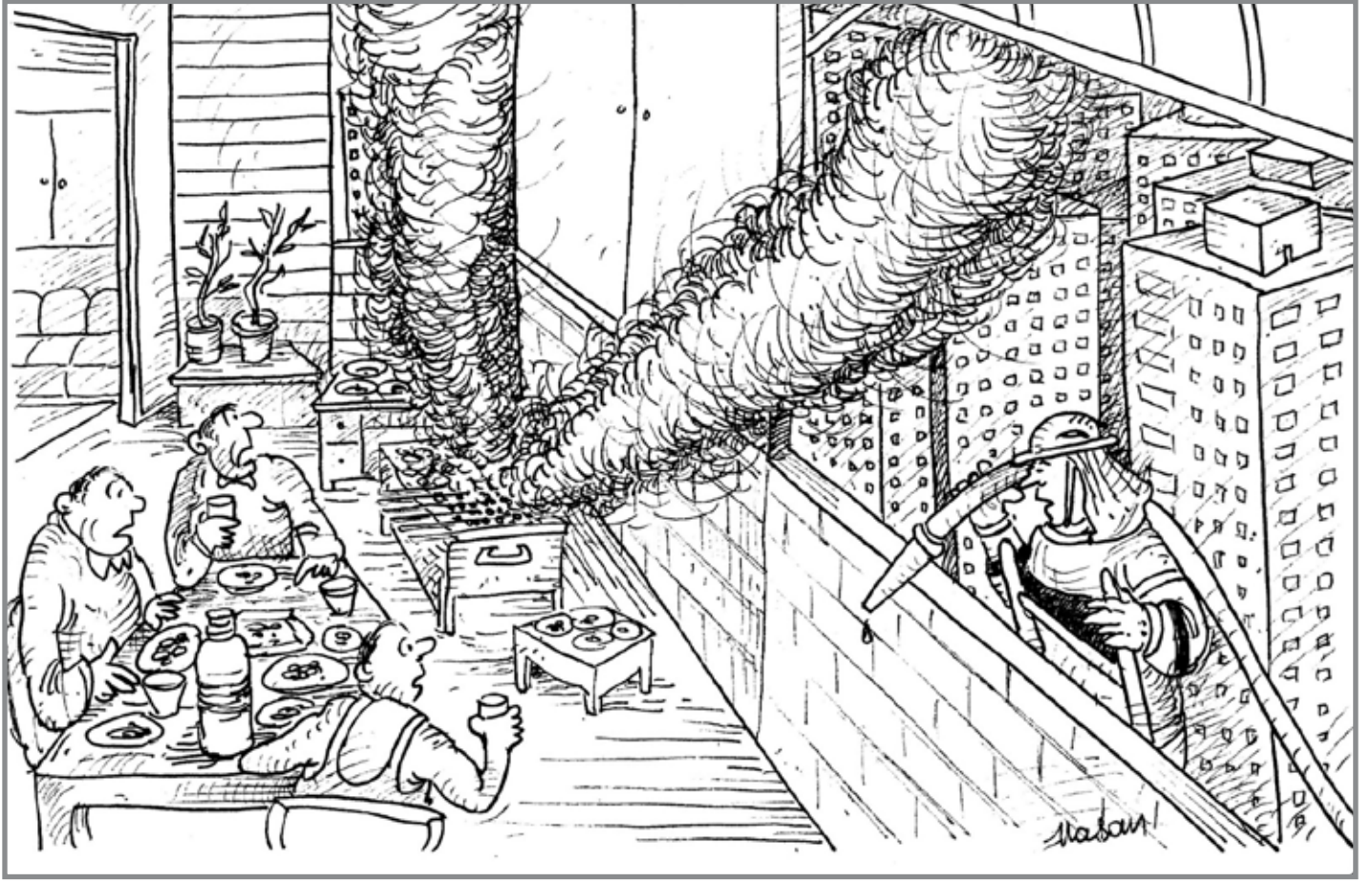
Cüneyt Arkın, o günlerde olguya karşı verilen kavgada tüm yapımcı ve yönetmenlerin dayanışma göstermesi gerektiğine işaret eder. Jüri üyesi Hale Soygazi, sansürün Türk sinemasının gelişimini engelleyen, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı, Anayasa'ya aykırı tutumunun bir kez daha gözler önüne serildiğini söyler. Ömer Kavur, kişinin düşünce ve sanatsal özgürlüğünü kısıtlayıcı, çağdışı ve antidemokratik bir uygulama olan sansürün, bu kez Antalya'daki

ilerici filmleri yasaklayarak engelleyici görevini sürdürdüğüne dikkat çeker. Yavuz Özkan'ın açıklamaları da zehir zemberektir:

"Antalya Film Şenliği'nin Türk sinemasında gelişen toplumcu harekete katkıda bulunduğu, hâkim sınıflar tarafından gözden kaçırılmamış ve sinemamızdaki toplumcu gelişmeye ağır bir darbe indirmek amacıyla Festival sabote edilmiştir."

Antalya Belediye Başkanı Selahattin Tonguç, Yürütme Kurulu ile yaptığı toplantı sonrası bir açıklama yaparak, Seçici Kurul'un istifa gerekçesini paylaştıklarını ve sansürü protesto anlamına gelmek üzere, film yarışmasının gelecek yıla ertelenmesini kararlaştırıldığını söyler. Bu yılın listesindeki tüm filmler 1980'de yeni yapımlarla birlikte yarışmaya katılabileceklerdir. Ulusal Film Yarışması ertelendiği ve sadece kısa film yarışması yapılabildiğinden; ayrıca Vali'nin güvenlik gerekçesiyle kapanış şölenini de iptal etmesi yüzünden kısa film yarışması ödül töreni Belediye Kültür Salonu'nda verilir. O yılın En İyi Kısa Film'i, Süha Arın imzalı "Tahtacı Fatma" seçilmiştir.

Karikatürler: Hasan Ceylan

EDEBİYAT:
BURADAN NEREYE!

10.

ANTALYA
EDEBİYAT
GÜNLERİ

21-23 Kasım 2025

Ümit
nyşal
BELEDİYE
BAŞKANI